

XIII. évfolyam 4. szám

HATÁRRENDÉSZETI TANULMÁNYOK

2016/4. SZÁM

B U D A P E S T

- 2016 -

A MAGYAR RENDÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
HATÁRRENDÉSZETI TAGOZAT
TUDOMÁNYOS, SZAKMAI KIADVÁNYA

Szerkesztő bizottság:

Dr. Gaál Gyula, Görbe Attiláné Dr. Zán Krisztina, Dr. Gubicza József,
Prof. Dr. Fórizs Sándor, Dr. habil. Varga János, dr. jur. Vas Gizella,
Dr. Horpácsi Ferenc

Szakmai lektor:

Prof. Dr. Fórizs Sándor

Szerkesztette:

Oláh Norbertné

A megjelent publikációk szerzői vélemények, melyek nem feltétlenül
esnek egybe a szerkesztő bizottság megközelítésével.

Felelős kiadó:

Dr. Varga János ny. határőr ezredes
Magyar Rendészettudományi Társaság
Határrendészeti Tagozat Elnöke

HU ISSN 2061-3997 (Online)

Tartalom

Varga János: Határrendészeti tudományos helyzetkép	4
Balogh Miklós: Az elhúzóó rendőri művelet logisztikai biztosítása	11
Sallai János: Visszatekintés a felsőfokú képzés kialakulására	54
Teke András: A migrációkezelés, a határbiztonság, a határrendészet rendszerelméleti és - szemléleti összefüggéseinek aktualitásai	62
Nagy Norbert: Határ vadász szervezetek Magyarországon	83
Androvicz Gábor: A budapesti toloncház a dualizmus korában és a két világháború között	95

Varga János

Határrendészeti tudományos helyzetkép

Hazánk Európai Unióhoz való csatlakozása, s különösen a szabad mozgás térségének teljes jogú tagjává válása óta tapasztaljuk, hogy a határrendészeti terminológia rendkívül gyorsan változik. Ez többször idéz elő olyan helyzeteket, amikor egy-egy újonnan bevezetett fogalom értelmezésével nehézségünk támad, tartalmukról eltérő képzetünk alakul ki. A „helyzetkép” azonban szinte észrevétlenül és természetes egyszerűséggel vonult be a szakmai nyelvbe. Ha valaki - legyen az határrendész, szakdolgozatát író hallgató, tudományos kutató, avagy tájékozódásban igényes állampolgár - a migráció alakulásáról naponta szeretne pontos információkat szerezni, akkor csak fel kell keresnie a rendőrség honlapját,¹ s a tömeges méretű migráció rendőrségi kezelésének aktuális állapotáról is havi rendszerességgel tájékozódhat a „Határrendészeti helyzetkép” statisztikai összefoglalóiból.²

Az európai határőrizeti rendszerről szóló rendelet szabatos fogalom meghatározása szerint a „helyzetkép”: grafikus felület, amely a különböző hatóságok, érzékelő eszközök, platformok és egyéb források által biztosított olyan, közel valós idejű adatok és információk megjelenítésére szolgál, amelyeket más hatóságokkal megosztanak a kommunikációs és információs csatornákon keresztül a külső határokra és a határok előtti területekre vonatkozó helyzetismeret kialakítása és a reagálási képesség támogatása érdekében.³ „A nemzeti helyzetképek, az európai helyzetkép és a határok előtti területekről alkotott közös hírszerzési kép kialakítása információk gyűjtésén, kiértékelésén, összevetésén, elemzésén, értelmezésén, összeállításán, megjelenítésén és terjesztésén keresztül történik.”⁴

A Határrendészeti Tanulmányok 2016/2. különszámában már beszámoltunk arról, hogy a Magyar Királyi Határrendőrség felállításának 110 éves évfordulójáról 2016. május 19-én a Nemzeti Közszerzői Egyetem Rendészettudományi Karának Határrendészeti Tanszéke, valamint a Rendészettudományi és Történelmi Tanszéke közösen, a Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályával és a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozatával együttműködve szervezett jubileumi konferencián emlékezett meg.

¹ <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/elfogott-migransok-szama> Letöltés: 2016. 11. 1.

² http://www.police.hu/sites/default/files/hatarrendeszet_hk_2016_09.pdf Letöltés: 2016. 11. 1.

³ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1052/2013/EU RENDELETE (2013. október 22.) az európai határőrizeti rendszer (EUROSUR) létrehozásáról. 2. cikk d)

⁴ Uo. 8.cikk 1)

Megerősítettük a hagyaték maradandó értékeit⁵, demonstráltuk az úti okmányok 110 évét⁶ és közöltük az ott elhangzott előadásokat is. E tanulmány célja, hogy a határrendészeti szakmai tevékenységben már meghonosult módhoz hasonlóan további tájékoztatást adjon a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozata tevékenységéről, bemutassa a határrendészeti tudományos munka aktuális helyzetképét. Értékelje az elvégzett munkát és adja közre a következő évre vonatkozó terveket.

2016 tavasza jó hírrel köszöntött be, hisz március 3-án kilenc alapító taggal nyilvántartásba vették a Rendészettudományi Karon a „Szent László” Határigazgatási Tudományos Diákkört, amely a Határrendészeti Tanszékhez tartozik. Vezető oktatója Molnár Ákos rendőr őrnagy tanársegéd. Első titkára Cserpák Szabolcs hallgató lett, akit októberben Füzék Zsófia hallgató váltott fel. A diákköri munka megújulása kedvező lehetőséget ad a határrendészet tudományos művelése iránt érdeklődő hallgatók összefogására, bevonására az elméleti, gyakorlati tudományos munkába. A diákkör nagy lendülettel fogott munkába, a tanszéki hirdetőtáblán igényesen idézte fel a határvadász tradíciókat, s lendületük remélhetően a következő tudományos diákköri konferenciákon sikeres pályamunkák bemutatásában is meg fog mutatkozni.

A Közép-európai Rendőrákadémia (KERA) 2016. március 29 - április 1. között a Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központjában rendezte meg tizenegy ország (Ausztria, Németország, Csehország, Svájc, Szlovákia, Szlovénia, Szerbia, Macedónia, Bulgária, Románia és Magyarország) rendőrségei munkatársainak részvételével „A tömeges migráció kezelésével összefüggő tapasztalatok a határokon” című nemzetközi szakszemináriumát. A tagozat által is támogatott rendezvényen a Határrendészeti Tanszék oktatói a következő előadásokat tartották meg:

- A nemzetközi együttműködés lehetőségei az illegális migráció rendőrségi kezelésében. A bilaterális, trilaterális és multilaterális együttműködések (Dr. Varga János).
- Az uniós szabályozás érvényesítésének nemzeti sajátosságai, a nemzeti és a nemzetközi jogszabályok viszonyrendszere (dr. jur. Székely Zoltán).
- A tömeges méretű bevándorlás kezelése Magyarországon 2015-ben (Dr. Balla József).

⁵ Varga János: A Magyar Királyi Határrendőrség hagyatéka maradandó értékünk. Határrendészeti Tanulmányok 2016/2. 4-10.

⁶ Balla József: Úti okmányok a XX. század elején és végén, avagy az úti okmányok 110 éve, Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016, XIII. évfolyam 2. szám, HU ISSN 2061-3997 /online/, - p. 30-44.

Dr. Balla József az év további szakszemináriumain is tartott előadásokat, s a tanszék a kapcsolatok további erősítésére törekszik.

A Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs- és Határrendészeti Tagozata 2016. április 21-én Győrben, a Zsinagóga patinás épületében a Hanns-Seidel Alapítvány és a Rendőrség Tudományos Tanácsa támogatásával rendezte meg immár hagyományos szakmai és tudományos konferenciáját melynek tárgyát a migráció kezelésének 2015. évi és 2016. első negyedévének magyarországi tapasztalatai képezték.

A konferencia résztvevőit a levezető elnöki feladatokat is vállaló Dr. Janza Frigyes az MRTT főtitkára, és Dr. Végh Zsuzsanna, a BÁH főigazgatója köszöntötte.

Prof. Dr. Sallai János „A schengeni rendszer jövője, a migrációkezelés lehetséges új rendszere (SAS - Schengen Acquis System)” című előadása vetette fel a fő problémákat, majd az érintett hatóságok értékelései következtek a migrációról és annak kezeléséről. Dr. Borsa Csaba r. alezredes a migrációs válság kezelésének idegenrendészeti tapasztalatait a rendőrség részéről, Dr. Konyhás Szilvia Bevándorlási- és Állampolgársági Hivatal (BÁH) részéről mutatta be, majd Dr. Seres József a BÁH Dél-Alföldi Regionális Igazgatóság menekültügyi tapasztalatait fejtette ki.

Dr. Klemencsics Andrea a Belügyminisztérium Európai Együttműködési Főosztály munkatársa a visszafogadási egyezmények alkalmazásának tapasztalatairól, a Csongrád Megyei Főügyészség képviselője a migráció rendészeti kezelésének törvényességi felügyeletéről, a Szegedi Törvényszék képviselője az illegális migrációval összefüggő tényállásokkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatról tájékoztatta a résztvevőket. Élénk érdeklődés mellett ismertették az egyházi és civil szervezetek a migráció kezelése során szerzett tapasztalataikat, a Pannonhalmi Bencés Apátság, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság, a Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület, a Református Menekültmisszió és a Baptista Szeretetszolgálat képviselői.

Június 08-09-én a „Megoldási lehetőségek a migrációs válságkezelésben. Működik-e a Közös Európai Menekültügyi Rendszer?” című, a Migrációs Tagozat által kezdeményezett nemzetközi migrációs konferencia szervezésében vettünk részt az Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetemen. A rendezést a BÁH, az MRTT és a Hanns Seidel Alapítvány támogatta. Dr. Végh Zsuzsanna a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal főigazgatója, és FIXL RENÁTA, a Hanns-Seidel-Alapítvány Magyarországi Képviselőtények irodavezetője köszöntötte a résztvevőket.

Az első nap előadói kifejtették az Európai Uniót sújtó migrációs válság kezelésével kapcsolatos magyar kormányzati álláspontot; a migrációs válság biztonsági kockázatait; Olaszország kihívásait Európa déli határán; a Görögország megsegítése érdekében kialakított hotspotok működésének tapasztalatait és a működés hatékonyabbá tételének lehetőségeit; a Dublin III. Rendelet jelenével és jövőjével kapcsolatos nézeteket; s az Európai Unió és Törökország közötti megállapodás elsődleges tapasztalatait.

A második napon vizsgálták, hogy a körülmények megváltozása szükségessé teszi-e a paradigmaváltást a nemzetközi és uniós menekültügyi jogrendszerben; Macedónia tapasztalatait, nehézségeit és a migrációs válság kezelése érdekében lehetséges megoldásokat; Bulgária szerepét az illegális migrációs elleni küzdelemben; Svédország válaszlépéseit a migrációs válság kezelésére.

A tanácskozás jelentőségét és színvonalát jól érzékeltette az iránta megnyilvánuló nagy médiaérdeklődés is. Az előadások anyagának és a vita részleteinek tanulmányozása lehetséges a kiadás előtt álló konferenciakötetben is.

Tagozatunk Pécsi Szakcsoportja és a Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja 2016. június 23-án a Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karán együtt szervezte meg „A határrendészettől a rendészettudományig – 15 éves a Szent László napi nemzetközi tudományos konferenciasorozat” jubileumi eseményét, melynek levezető elnöke Dr. Janza Frigyes a Magyar Rendészettudományi Társaság főtitkára volt.

Az egyes paneleket is vezető szervezők a konferencia céljával azt tűzték ki, hogy a pécsi rendészettudomány-szervezési hagyomány másfél évtizedes eredményei előtt tisztelegve, áttekintse mindazokat a társadalomtudományi folyamatokat és határterületeket, amelyek hozzájárulhatnak a rendészet gyakorlatának fejlesztéséhez és az ahhoz kapcsolódó tudományos gondolkodás formálásához.

A „Szabadság és rend” panelben (levezető elnök Zámbo Péter rendőr ezredes) Dr. Udvardy György pécsi megyéspüspök „A rend és az ember”, Dr. Bakondi György miniszterelnöki megbízott „A migráció aktuális kérdései”, Dr. Kiss László „Szabad belátás, szabad közigazgatás a rendészet gyakorlatában” címmel fejtette ki gondolatait és adta meg a tanácskozás alaphangját.

A „Rendészet és rendészettudomány” panelben (Levezető elnök: Dr. Gaál Gyula rendőr ezredes) Dr. Finszter Géza „Rendészetek a 21. század hajnalán, szervezeti megoldások és működési filozófiák”, Dr. Fórizs Sándor „A rendészeti változások iránya, tendenciái, mozgatórugói”, Dr. Jozef Balga „Rendészettudomány, közigazgatástudomány és a rendészeti

közigazgatás”, Dr. Balla Zoltán „A magyar rendészettudomány evolúciója” című témáról szólt.

„A rendészet kihívásai és lehetőségei” panelben (Levezető elnök: Dr. Hautzinger Zoltán egyetemi docens) Dr. Hegyaljai Mátyás „A migráció magyar és EU szemmel”, Dr. Boda József „A titkosszolgálatok és a (rendészet)tudomány”, Dr. Irk Ferenc „Az ökológiai kockázatok megjelenése a rendészettudományban: Mit jelent a hulladék és a szemét metamorfózisa?” Dr. Fenyvesi Csaba egyetemi docens „A kriminalisztika, mint a bűnügyi sakkjátszma tudománya” című témákból tartott előadást.

A konferenciáról további információk szerezhetők a rendezvénysorozat honlapján.⁷

A rendészettudomány művelése szempontjából fontos, hogy a konferenciára kiadott programfüzet szerint, a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények című periodika a Magyar Tudományos Művek Tárában is akkreditálva lett. Nyomtatott példányai tanulmányozhatók rendészeti oktatási intézmények mellett a magyar tudományos élet központjaiban (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Országos Széchenyi Könyvtár), egyes tudományegyetemek (miskolci, pécsi, szegedi és az Eötvös Lóránd Tudományegyetem) az Országgyűlés, valamint az igazságszolgáltatás csúcsszerveinek (Alkotmánybíróság, Kúria, Legfőbb Ügyészség) könyvtáraiban, illetve a rendezvénysorozat honlapján is.

Az idei konferencia tudományos értékeit – az előadásokon túl a hozzászólásokat és a témához kapcsolódó tanulmányokat is – közlő XVII. szám nyilvános, ünnepi bemutatójára 2016. 11. 18-án a Cella Septichora Látogatóközpontban került sor. Tudománynapi korreferátumként **Prof. Dr. Kerezi Klára egyetemi tanár, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskolájának vezetője** az európai rendészeti doktori képzés helyzetét tekintette át, majd bemutatta a doktori iskola programját. Az új kötetet a Dr. Gaál Gyula – Dr. Hautzinger Zoltán szerkesztő páros mutatta be. A könyvbemutató alkalmat adott arra is, hogy a résztvevők megtekintsék a világörökség részét képező Sopianae ókeresztény temetőjének 1600 éves festett sírkamráit.

A sorozatkötet mellett meg kell említenünk, hogy tagozatunk tagjainak publikációs aktivitása továbbra is kiemelkedő. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kara „*A toll sokszor erősebb, mint a kard*” címmel adott ki rendészettudományi tanulmányokat, amelyeket Prof. Dr. Fórizs Sándor 65. születésnapja tiszteletére Deák József, Gaál Gyula és Sallai János szerkesztett színvonalas köteté. Tagozatunk tagjai több munkát is jegyeznek itt. Ebben az

⁷ <http://pecshor.hu/rendezvenyek/2016/2016.htm> Letöltés: 2016. 11. 1.

évben is több tanulmányban dolgozták fel a migrációs válsághelyzet kezelésének tapasztalatait, s a „Határrendészeti tanulmányok” online tudományos folyóiratunkban megjelenteken túl ajánljuk figyelembe a következő munkákat:

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság október 28-án rendezte emlékkonferenciáját „A katonailag szervezett fegyveres őrtestületek és a polgári fegyveres őrtestületek a XIX-XX. századi magyar állam határőrizetében” címmel, s tagozatunk tagjai, a határrendészeti hallgatók ezen szintén részt vettek.

Ismét bővült azoknak a köre, akik a határrendészethez kapcsolódó témát kutatva szereztek tudományos fokozatot. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájában Károsi Zoltánné Borszéki Judit sikeresen védte meg „Az angol szaknyelvi kompetenciák szerepe a határrendészeti szervek nemzetközi együttműködése megvalósításában, fejlesztésük lehetőségei” című doktori (PhD) értekezését.

Az MRTT Határrendészeti Tagozat 2017. évi programjai közül több konferenciának is kirajzolódta a körvonala.

Márciusban az NKE Rendészettudományi Karán méltó módon szeretnénk megemlékezni a határrendészeti tisztképzés negyedszázadáról.

Áprilisban folytatjuk a győri konferenciák sorát a migráció rendészeti kezelésének 2016. évi tapasztalatainak és 2017. évi kihívásainak megtárgyalásával. A Migrációs Tagozattal közös rendezvényünket ismét Győrött, a Széchényi István Egyetem Konferencia Központban tervezzük megvalósítani.

Június 7-8-án, Budapesten, az Andrássy Gyula Egyetemen szintén a Migrációs Tagozattal közös rendezvényként szervezzük meg a nemzetközi migrációs konferenciát.

Június 22-én vagy 29-én rendezzük meg a „Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig” című konferenciánkat az MHTT Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportjával közösen, a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán.

Szeptemberben ismét a migráció kezelése ad számunkra konferencia témát az NKE Rendészettudományi Karán, hisz a Határrendészeti Tanszék kutatócsoportja itt mutatja be a „*A tömeges méretű migráció rendőrségi kezelése*” című kutatás eredményeit. A kutatási projekt során a tömeges méretű migráció okozta menekültügyi válsághelyzet rendőrségi kezelését elemezik, értékelik. Vizsgálják a tömeges migrációt kiváltó okokat, a folyamat jellegét, nemzetközi összefüggéseit, a rendőrség és az együttműködők szerepét. A rendőrség

tömeges méretű migráció kezelésében kifejtett tevékenységeit, különösen a rendőri műveletek megszervezését, a műveleti törzsek működését és a technikai támogatást. A kutatás eredményként megállapítható lesz a rendőrség és a vele együttműködő közigazgatási szervezetek helyzettudatossága és reagáló képességének rugalmassága, így következtetésekre jutnak az állam közrendet, közbiztonságot fenyegető válsághelyzetekre történő felkészültségére is.

Új kezdeményezésként foglalkozunk egy migrációs szabadegyetem előkészítésével, együttműködve az NKE RTK Határrendészeti Tanszékével, valamint a BÁH Tanszékével.

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozatának tudományos tevékenységéről alkotott 2016. évi helyzetkép színes, élményszerű, s perspektívái is hasonlóak.

Balogh Miklós

Az elhúzódo rendőri műveletek logisztikai biztosítása

BEVEZETÉS

Magyarországot 2015. évben jelentős próbatétel elé állította az elsősorban az ország déli határaitra nehezedő migrációs nyomás jogszabályoknak megfelelő, ugyanakkor a szükséges humanitárius segítségnyújtást sem nélkülöző kezelése.

Az elsősorban a Közel-Keleten és az afrikai kontinens instabil államaiban kialakult társadalmi, politikai és gazdasági problémák következtében jelentős számú menekült érkezett Görögországon, Macedónián és Szerbián keresztül a magyar határhoz és azt átlépve – a területi integritás és szuverenitás figyelmen kívül hagyásával – egy jobb élet reményében Nyugat-Európába tartott.

A határokon átáramló embertömeg kezelése már önmagában is egy addig sohasem látott feladat elé állította az annak kezelésében résztvevő rendészeti és egyéb állami szervezeteket, ugyanakkor jelentős biztonsági kockázatokat is hordozott magában, figyelembe véve az egyre inkább teret nyerő terrorszervezetek befolyását és világnézetük radikalizálódását a migrációt kibocsájtó országokban.

A tömeges migráció kezelése, továbbá Magyarország jogszabályokban és nemzetközi szerződéseken vállalt kötelezettségeinek teljesíthetősége szükségszerűvé tette, hogy a megfelelő politikai döntések megszületését követően, rendőrszakmai szempontok figyelembe vételével egy új, ideiglenes szervezeti elem kerüljön létrehozásra a Készenléti Rendőrség (a továbbiakban: KR) kötelékében. Ez az ideiglenes szervezeti elem a Határrendészeti Igazgatóság megnevezést kapta.

A Határrendészeti Igazgatóság létrehozására, a működőképesség mindenoldalú biztosításának megszervezésére – a feladat nagyságához viszonyítva – nagyon rövid idő állt rendelkezésre, amelynek előfeltétele egy olyan logisztikai háttér kialakítása volt, amely képes szavatolni a végrehajtáshoz szükséges humán erőforrás, anyagi, technikai, informatikai, híradó szükségletek megfelelő időben, mennyiségben és állapotban történő folyamatos rendelkezésre állását.

A Határrendészeti Igazgatóság működési feltételeihez, az elhúzódo rendőri műveletek eredményes végrehajtásához alapkövetelmény az állomány elhelyezéséhez, valamint a

feladatellátáshoz szükséges feltételek megteremtése, egy komplex működést lehetővé tevő bázis kialakítása, amely biztosítja:

- az állomány elhelyezéséhez, pihentetéséhez szükséges feltételeket;
- az ételmezési ellátást, az étkeztetés rendszerét;
- a gépjárművek üzemeltetési és tárolási feltételeit;
- a fegyverzeti, vegyivédelmi, pirotechnikai, rendészettechnikai, optikai és kényszerítő, valamint védőeszközök és anyagok, lőszeres elhelyezéséhez és a működtetéshez szükséges tárolási és készletezési feltételrendszerét;
- az egészségügyi ellátást;
- az egyes rendőri műveletek irányításához szükséges törzsmunka feltételeit.

A szerb határszakaszon végrehajtott rendőri műveletek eredményes logisztikai kiszolgálásához a Szegedi Rendészeti Szakközépiskola, illetve a Kiskunhalas, Szabó Ervin utcai használaton kívüli épület került kijelölésre és felkészítésre.

A 2015 szeptemberében létrehozott két logisztikai központ működtetése, az állandóan változó létszámhoz igazodó ellátási kötelezettség jó lehetőséget biztosít a tapasztalatok összegzéséhez.

Figyelembe véve, hogy a kiszolgáló/ logisztikai háttér megteremtésére nagyon rövid határidő állt rendelkezésre, illetve annak kiépítésének megkezdésekor a rendőri tevékenység már folyamatban volt, az előkészítő tevékenység párhuzamosan zajlott a tényleges logisztikai biztosítással. Mindez bonyolultabbá tette az előkészítő fázist, de nem hátráltatta a végrehajtást, illetve nem veszélyeztette a rendőri művelet végrehajtását.

Az előkészítő munkálatok kiemelkedő elemét képezte a kiszolgáló létesítmények szükséges mértékű felújítása, karbantartása, az elhelyezési feltételek kialakítása, mellyel párhuzamosan meg kellett szervezni:

- az ételmezési ellátást, védőital biztosítást;
- a szükséges mennyiségű és állapotú gépjárműpark összevonását, működtetését, üzemeltetését;
- a fegyverzeti, vegyivédelmi, pirotechnikai, rendészettechnikai, optikai és kényszerítő, valamint védőeszközök és anyagok, lőszeres biztosítását, azok beszerzését, karbantartását, utánpótlását, készletezését;

- az új, területi és feladatrendszerhez igazodó, a szakmai követelményeknek megfelelő rendszerek és hálózatok kiépítéséhez szükséges informatikai és híradó eszközök beszerzését, telepítését, ezek üzemeltetését, karbantartását;
- az egészségügyi biztosítás rendszerét, mind a saját erők, mind pedig a migránsokkal kapcsolatban;
- az állomány pihentetésének, váltásának, utaztatásának rendszerét;
- a nemzetközi erők fogadását, ellátását.

A tanulmány elkészítésének célja – hogy a két logisztikai bázis kialakítási, működtetési tapasztalatainak felhasználásával – részletesen bemutassa az elhúzódó rendőri műveletek végrehajtása során jelentkező logisztikai feladatokat, iránymutatást adva ahhoz, hogy a bevonásra kerülő rendőri erők, technikai és informatikai eszközök összpontosítása, koncentrálása akadálymentesen és gördülékenyen megtörténhessen. A működési feltételeket biztosító komplex logisztikai bázis létrehozásával kapcsolatos az ellátási-biztosítási feladatok és az ellátási-biztosítási tevékenység bemutatása a szegedi logisztikai bázison szerzett tapasztalatok alapján került összeállításra.

Ezen túlmenően rávilágít azokra a feladatokra is, amelyeknek alkalmazása és gyakorlati munkavégzésbe történő beépítése a végrehajtáshoz szükséges feltételrendszer kialakítása érdekében elengedhetetlen egy huzamosabb ideig tartó rendőri tevékenység mindenoldalú biztosításához az előfeltételek megteremtésétől, a végrehajtott feladatokról történő beszámoltatáson keresztül, az elvégzett feladat értékelésével bezárólag.

Figyelembe véve, hogy Magyarország nemzetközi szerepvállalása, földrajzi elhelyezkedése, valamint a terrorizmus és az egyes szélsőséges szervezetek egyre nagyobb arányú térnyerése magában hordozza egy a 2015. évihez hasonló, vagy attól súlyosabb helyzet kialakulását, nem lehet eltekinteni attól, hogy a tömeges migrációs válság kezelésében megszerzett tapasztalatok átültetésre kerüljenek a rendőri vezetők, a logisztikai feladatokat irányító és végrehajtó állomány ismeretanyagába. Ezen keresztül valósítható meg, hogy egy használható gyakorlati útmutató álljon rendelkezésre az alapfeladatok eredményes végrehajtásához.

A LOGISZTIKAI FELADATOK VÉGREHAJTÁSÁNAK FOLYAMATA

1. AZ ELŐKÉSZÍTÉS RENDJE

Az előkészítést befolyásoló tényezők:

- a feladat jellege, annak technikai és humánerő szükséglete;
- a végrehajtás helyszíne(i);
- az előkészítésre rendelkezésre álló idő;
- a végrehajtás várható időtartama;
- a végrehajtáshoz szükséges anyagi, technikai eszközök;
- rendelkezésre álló erők, eszközök (saját, és az alkalmazás helyszínén meglévő) megléte és hadrafoghatósága, anyagi tartalékképzés szükségessége.

A fenti tényezők ismerete függvényében, minden területen teljeskörű felmérést kell végrehajtani a feladat során jelentkező anyagi, technikai, informatikai szükségletről, a meglévő készletek nagyságrendjéről, alkalmazhatóságáról, a központi anyagigénylések lehetőségéről.

A logisztikai előkészítés elengedhetetlen feltétele az abban résztvevő szervek/szervezetek megnevezése és bevonása, a feladat végrehajtásáért felelős személyek kijelölése, és konkrét tevékenységi körökre való eligazítása.

Ezen szakemberek részvétele már az előkészítés folyamatában is szükségszerű.

1.1. Az előkészítés területei és feladatai

1.1.1. A munka,- elhelyezési és pihentetési feltételek vonatkozásában:

- az ellátandó személyi állomány nagyságának és összetételének (nő/férfi) ismerete;
- a bevonásra szánt ingatlanok állapotának, karbantartási igényének, a végrehajtáshoz szükséges idő, a szükséges szakember rendelkezésre állásának felmérése;
- berendezési tárgyak állapota, beszerzési, átcsoportosítási szükséglet meghatározása (pl. ágy, fektető anyag, ágynemű, szekrény, stb.);
- infrastruktúra, és a rendelkezésre álló épületgépészeti berendezések terhelhetőségének felmérése, szükség szerinti kapacitás növelése;

- az elhelyezési objektum hűtési-fűtési rendszere működőképességének felmérése, szükségszerű korrekciók meghatározása;
- a berendezési tárgyak méretének ismeretében a férőhelyek kiszámítása, egyéb funkcionális, szolgálati helyiségek kialakíthatósága, berendezési tárgyak, és azok elhelyezésének meghatározása;
- a szociális helyiségek rendelkezésre állása, azok kapacitásának összhangja a létszámmal,
- a külső szálláshelyek igénybevételével kapcsolatos elvárások összeállítása, a térség kereskedelmi szállásainak felmérése, adattár készítése a rendelkezésre állási kapacitásról,
- takarítási, karbantartási anyagi eszközök, munkaerő-szükséglet felmérése.

1.1.2. Az ételmezési ellátás vonatkozásában:

- az ellátandó személyi állomány nagyságának és eltérő étkezési igényeinek ismerete;
- az ellátás bázisául szolgáló konyha adottságainak felmérése, személyi feltételek megléte, maximált ételadag kapacitásszám meghatározása;
- konyhatechnológiai berendezések megléte, állapota, szükségszerű fejlesztések, beszerzések meghatározása, előkészítése;
- hűtési, tárolási feltételek megléte, igény szerinti bővítés megtervezése;
- az ételmezési létszám meghatározásának (leadásának) folyamata (ideje, felelőse, az esetleges gyors változás kezelése);
- az étel kiosztás, fogyasztás feltételeinek meghatározása, a szükséges étkészletek mennyiségének megtervezése (pl. műanyag evőeszközök, védőital tárolás, kiosztás, kiszállítási igények tervezése, stb.);
- a hidegkonyhai készítmények beszerzési lehetőségeinek felmérése (saját, külső beszállítók) minőségi követelmények meghatározása;
- a térség melegkonyhai lehetőségeinek felmérése, adattár készítése a lehetséges beszállítókról;
- a megnövekedett ételhulladék kezelési lehetőségeinek felmérése.

1.1.3. A gépjárművek biztosításának és azok működtetésének vonatkozásában:

- a meglévő gépjármű technikai eszközök kategória, mennyiség, és állapot szerinti felmérése, a szükségletnek megfelelő többletigény meghatározása;

- az elvonuló eszközök állapotának, teljességének ellenőrzése, szükségszerű javítások meggyorsítása. A kijelölt járművek vonatkozásában - a kötelező szemlerend periódusát tartva - 2000 km-en belüli szemletartalék esetén a soron következő szemle elvégzése;
- az ideiglenes tárolóhely kapacitás felmérése, kapcsolódó igények biztosíthatósága;
- üzemeltetői szintű kiszolgálások – üzemanyag ellátás, karbantartás, mosás – feltételeinek felmérése, a szükséges karbantartó anyagok készletezése (tisztítószeres és eszközök, fagyálló, ablakmosó, olaj, stb.);
- a külső javítási, szervizelési lehetőségek (a meglévő szerződések áttekintése, esetleges külső megállapodások megkötése) felmérése, erről adattár készítése;
- az üzemeltetéshez kapcsolódó előírt dokumentáció (állapotlap, menetlevél, indító napló, műhelykönyv, hibabejelentő) biztosíthatósága;
- a saját szállítási kapacitásokon túl jelentkező igények esetén az állomány szállításához külső kapacitási lehetőségek felmérése, erről adattár készítése;
- a külső szolgáltató igénybevétele esetén a kötelezettségvállalás rendjének, folyamatának megtervezése, az abban résztvevő szolgálati személyek kijelölése;
- kényszerszállítás rendjének kialakítása.

1.1.4. A fegyverzeti-, és speciális technikai eszközök vonatkozásában:

- a (létszámhoz igazodó) személyi felszerelésben lévő fegyverzeti eszközök és alegység készlet felmérése, a szükségletnek megfelelő többletigény (tartalék) meghatározása, igénylése;
- az ideiglenes tárolóhely (fegyverzeti, vegyivédelmi, pirotechnikai, rendészettechnikai, optikai és kényszerítő, valamint védőeszközök és anyagok, lőszeres) kapacitás felmérése, a szabályszerű kialakítás megtervezése, a kapcsolódó igények biztosíthatósága, annak idő,- költség,- és szakemberigénye;
- a rezsimszabályokkal összefüggő dokumentáció (kimutatások, feliratok, stb.) előkészítése;
- egyéni fegyver karbantartási feltételek megteremtése;
- javítás-, és cserekészletekkel kapcsolatos koordinációs rend meghatározása.

1.1.5. Az informatikai rendszerek kialakítása, az eszközök működtetése vonatkozásában:

- az informatikai, és híradástechnikai/telekommunikációs eszközigeny meghatározása, a meglévő készletek felmérése, beszerzési-központi igény tervezése, informatikai

- eszköztartalék létrehozása, a kivitelezéshez bevonandó szolgáltató cégek felmérése, azokról adattár készítése;
- az adatátviteli utak megtervezése, sávszélesség meghatározása;
 - biztonságtechnikai rendszerek kiépítési szükségletének tervezése;
 - az üzemeltetni kívánt eszközök energiaigényének felmérése, a hálózati csatlakozás optimalizálása;
 - az objektumon kívüli feladat végrehajtás esetén az EDR rádió besugárzási lefedettségek kimérése, intézkedés az EDR szolgáltató felé a szükségszerű korrekciók végrehajtására, valamint a rendőrségi informatikai hálózat elérésének biztosítása;
 - rádiótelefonok alkalmazásához holtterek kiszűrése, intézkedés a GSM szolgáltató irányába a szükségszerű jelerősítések végrehajtására;
 - vezeték nélküli hálózat megléte, szükség szerinti kiépítés feltételeinek meghatározása.

1.1.6. Az egészségügyi ellátás vonatkozásában:

- a tervezett logisztikai bázison működtetett egészségügyi rendelő a tervezett létszám ellátásához szükséges kapacitásának, ellátás rendjének meghatározása;
- a térség egészségügyi intézményeivel kapcsolatfelvétel, a szükségszerű egyeztetések végrehajtása a teljeskörű ellátás megvalósíthatóságáért;
- a szükséges egészségvédelmi eszközök (gumikesztyű, szájmaszk, fertőtlenítő folyadék, stb.) igényfelmérése, beszerzés előkészítése.

Mindezen információk alapján „**Előkészítési Logisztikai Biztosítási Terv**” elkészítése szükséges, amely részletesen tartalmazza a szakterületek feladatait, határidőket, felelősöket, költségvetési szükségleteket és forrásokat. A terv jóváhagyását követően előkészítő csoport, vagy csoportok alkalmazásával megkezdődhet az abban meghatározott folyamatok azonnali végrehajtása, összhangban a rendőrség csapatszolgálati szabályzatának rendelkezéseivel.

2. A VÉGREHAJTÁS RENDJE ÉS TAPASZTALATAI

Az elhúzódó rendőri műveletek végrehajtásához ki kell dolgozni, és elő kell készíteni a tevékenység mindenoldalú logisztikai biztosítását, amely az előkészítés feladataira épül és a folyamatos működést segíti elő.

Az állomány a tevékenységét a normában előírt személyi felszerelésbe kiadott fegyverzeti,- vegyvédelmi,- rendszettechnikai eszközökkel, és bevetési öltözetben látja el. Az útbaindítás és az alkalmazásba vonás előtt elengedhetetlen a felszerelés használhatóságának, szavatosságának ellenőrzése, a parancsnoki gondoskodás keretében az évszaknak megfelelő ruházati szükséglet meghatározása, ellenőrzése, az esetleges hiányok pótoltatása, a terepviszonyoknak megfelelő egyéni védőfelszereléssel (gumicsizma) való ellátás.

2.1. A munka,- elhelyezési és pihentetési feltételek elemei, kialakításának követelményei, a működtetés tapasztalatai

2.1.1. Elemei:

- a) hálókörletek és közös helyiségek (zuhanyzó, WC, szárító helyiségek);
- b) törzs működését biztosító helyiség;
- c) dokumentációs helyiség;
- d) eligazító helyiség;
- e) technikai szoba;
- f) fegyverszoba, fegyver töltő-ürítő, karbantartó hely;
- g) gépjármű tárolóhely;
- h) anyagraktárak.

2.1.2. A hálókörletek és a közös helyiségek kialakításának követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.1.2.1. Kialakításának követelményei:

- személyenként ágy, zárható szekrény, matrac, ágynemű, legalább két váltás ágynemű huzat biztosítása;
- létszámhoz igazodó hűtőszekrény (120 l / 10-15 fő), mikrohullámú sütő, vízmelegítő, kávéfőző beszerzése;
- felsőruházat tárolására létszámnak megfelelő fogas, ruhaakasztó elhelyezése;
- férfi-női mosdó létszámnak megfelelő kialakítása, (viszonyszám WC/pissoir 18-20 fő/db, zuhanyzó 13-15 fő/db);
- mosógépek, szárítógépek, kihajtható ruhaszárítók biztosítása;
- épület egészét besugárzó vezeték nélküli internetkapcsolat kiépítése;

- az információs igények kielégítése érdekében javasolt magas színvonalú kábel televíziós szolgáltatás megrendelése, kiépítése;
- a keletkezett kommunális hulladék tárolásához elegendő kapacitású zárt fedelű, lábbal nyitható szeméttároló biztosítása, takarítás rendjének meghatározása (célszerű tartalék-takarító személyzet tervezése is);
- a nyílászárók rovarhálóval történő ellátása;
- lehetőség szerint éjszakai „irányfény” kiépítése.

2.1.2.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

A körletek befogadóképességnek kialakításánál figyelembe kell venni, hogy az állomány személyi felszerelésének tárolási igénye többszöröse, mint az általános elhelyezés esetében (mint pl. hallgatói elhelyezésnél).

A takarítások, a karbantartás, a tiszta cserék koordinálása, a mosatás végrehajtása, és a vagyongóvás érdekében szükségszerű ún. épületgondnokot foglalkoztatni. A takarítás, a karbantartások végrehajtására szervezeten belüli (gondnoksági csoport) vagy külső szolgáltató igénybevételével kerülhet sor.

A gyakori állományváltás miatt – az állomány elosztásának zökkenőmentessé tétele érdekében – célszerű a hálókörletek alaprajzát, férőhelyek megjelölésével a váltást végrehajtó alegységeknek megküldeni. Visszaküldést követően a szobaleltárak kitölthetőek, az anyagi felelősök megjelölésével, így mind a körletfoglalás, mind a távozás időben meggyorsítható. A váltást úgy kell tervezni, hogy az érkező állományt a részükre felkészített (takarított) körlet várja.

A hálókörletekben a rendőrök minden felszerelést bezúfolnak, maguknál tartanak. Célszerű és szükséges osztályonként, századonként olyan önálló kezeléssel rendelkező tárolóhelyet kialakítani, ahol az egyéni felszerelés (testvédő, sisak, gázárcső stb.) elzártan tartható, alkalmazás esetén azonnal nyitható, az anyagok mozgatása akadálymentes.

Mivel az állomány bizalma nagyobb a saját tulajdonú élelmiszerek elhelyezésében, ezért az ételhűtő-melegítő berendezéseket a fekvőhelyek közelében célszerű elhelyezni.

Gyakran előfordult, hogy az állomány az ágyneműt nem is használva szolgálati öltözetben feküdt az ágyban, így a matracok elhasználódnak, nehezen, – vagy foltmentesen – egyáltalán nem tisztíthatóak. Megoldást jelent matracvédő huzattal való ellátás, mivel az mosható, cserélhető, alkalmazásával a matracok állaga hosszútávon megőrizhető.

Ruhaszárító helyiségek kialakítására ugyan sor került, azonban a tapasztalatok azt mutatják, hogy a közös szárítóhelyiséget az állomány bizalmatlanul kezeli, ezért a mobil ruhaszárítók a szobákba kerültek áthelyezésre. Ebből adódóan a nagyobb létszámú hálókörletekben – fűtési időszakban – rendszeressé kell tenni a szellőztetést, a matracok napi forgatását, mivel a ruhaszárítás, átázott ruhák, izzadság miatt a falak, az ágybetétek vizesedhetnek, penészesedés alakulhat ki. Kezelése ózonos penészspóra irtással, a fal vegyszerrel tisztítható.

A körletek takarítását napi egy alkalommal, míg a közös helyiségeket, folyosókat, eligazítót lehetőség szerint folyamatában, de a munkaerő függvényében kiemelten, váltások alkalmával azok idejéhez igazodva célszerű végrehajtani, a megnövekedett létszámú mozgások, le-, és felszerelések, mosdók-zuhanyzók időszakos teljes kihasználtságának figyelembe vételével.

Az egységes rend, a vagyon megóvása érdekében minden szobában el kell helyezni az objektum, az épület működtetéséhez köthető „Házirendet”, és azt az állomány részére fel kell dolgozni. Különös hangsúllyal kell szerepeltetni a dohányzás, a körletfoglalás és elhagyás szabályait.

Az előkészítés időszakában a kijelölt logisztikai bázis térségében piackutatást követően mosatási keretszerződés megkötése célszerű, amelyben az összegyűjtést, el-, és visszaszállítást a kiválasztott cégnek kell vállalnia. Az állomány részére névre szóló mosószákat kell biztosítani. Mindehhez elengedhetetlen, hogy a kiválasztott cég részére ún. próbamosásra ruhadarabokat kell megküldeni. Az állományról való gondoskodás érdekében a helybeni mosáshoz mosógépek, szárítógépek rendszeresítése szükségszerű. (A szegedi logisztikai bázis működése során központi mosatási igény egyáltalán nem volt.)

A központosított szálláshelyek igénybevétele előtt teljeskörű kártevő- és rágcsálóirtást kell végrehajtani. Ennek ellenére is fel kell készülni, hogy a személyi állomány hozhat magával bizonyos fertőzést. (A szegedi bázison két alkalommal ágyi poloskacsípés miatt orvosi beavatkozás történt. A poloska irtása speciális oldat kipermetezésével kezelhető volt.)

Szükségszerű az állomány kényelmének fokozása érdekében üdítő-, csokoládé-, kávéautomata berendezések szolgáltatók általi telepítése.

Szintén a szállásfoglalás előtt teljeskörűen meg kell tervezni az épület, épületrész áramfelvételi igényét, ki kell méretni a rendelkezésre álló kapacitást. Csak e két tényező összhangjával lehet technikai-informatikai eszközöket elhelyezni. A váratlan meghibásodások ellátása érdekében 24 órás rendelkezésre állással villamossági szerelőt célszerű alkalmazni.

Figyelemmel a magas létszámú felhasználásra, a szükségszerű karbantartások előtt elengedhetetlen a szennyvízelvezető rendszer állapotának felülvizsgálata. Fel kell készülni a rendeltetésszerű használat mellett is a rendszer dugulásának elhárítására. Az esetleges problémák kezelésére célszerű tartalékként a logisztikai bázison mobil WC konténer telepíteni.

Az általános higiénia fenntarthatósága, a dugulások megelőzése érdekében indokolt épületen kívüli bakancsmosó helyet (több személy egyidejű használatának lehetőségével, tisztítószerrel és eszközökkel) létesíteni.

A nagy létszámú szobákban – figyelemmel az állomány saját tulajdonú telekommunikációs eszközeire – nem elegendő az általános építészeti elvek szerinti hálózati aljzatok mennyisége, így a szobák igény szerinti hosszabbítókkal történő ellátása szükséges.

Amennyiben a rendőri műveletek során egy helyen, nagy létszám koncentrálódik (pl. határátkelőhelyeken) elengedhetetlen az állományról való gondoskodás keretén belül a melegedő-pihenőhelyek, szociális helyiségek biztosítása. Ennek érdekében szükségszerű – amennyiben a célnak megfelelő bevonható építmények rendelkezésre állnak – a tulajdonossal, bérlővel előzetesen egyeztetés végrehajtása a használatra vonatkozóan, vagy mobil berendezések telepítése (pl. WC). Fontos a keletkezett kommunális hulladék tárolásához elegendő kapacitású szeméttároló biztosítása, annak elszállításának megszervezése, a takarítás rendjének meghatározása.

A családdal való kapcsolattartás (pl. Skype, Viber, stb.) miatt a kor követelményeinek megfelelően a pihenő állomány részére javasolt nagy sáv szélességű, nyílt vezeték nélküli internet (Wi-Fi) elérés biztosítása, mindez kiválthatja az általános televízió nézés igényeit, és szükségleteit.

2.1.3. Külső szálláshelyek kialakításának követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.1.3.1. Kialakításának követelményei:

- minél nagyobb egyhelybeni befogadóképesség biztosítása, a kiválasztásánál fontos, a rendőri műveletek helyszínének közelsége (5-10 km);
- lehetőség szerint szobánként zuhanyzó, WC kialakítása;
- egyedi helyett működőképes központi fűtési rendszer üzemeltetése;
- felszerelés, szennyes ruházat tárolására elegendő tárolóhely biztosítása;
- gépjármű tárolásához megfelelő nagyságrendű parkolóhely rendelkezésre állása;
- ételmelegítési-hűtési lehetőséggel, létszámarányos ellátás;

- vezeték nélküli internet csatlakozási lehetőség (Wi-Fi) biztosítása.

2.1.3.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

A térségi szálláshelyeken elhúzódó rendőri műveletek során – előre nem látható események miatt (pl. csőtörés, fűtésleállás) – tartalék szálláshelyek piackutatása szükséges, az állandó felhasználhatóság érdekében adatbázisban történő rögzítése célszerű.

A helyszíneket be kell járni, meg kell nézni, személyes tapasztalatot szerezni, halaszthatatlan esetben fotókat célszerű bekérni a megfelelés és az esetleges meglepetések elkerülése érdekében. A szálláshely foglalásával egyidejűleg tisztázni kell a váltások rendjét, a szobák ki- és leadását, a takarítás rendjét, a pihenőidőt, stb.

A fegyverek elhelyezéséhez – amennyiben előkészítéshez megfelelő idő áll rendelkezésre – a létszámnak megfelelő lemezszekrényt kell biztosítani. Ha ez nem lehetséges, az ideiglenes tárolási feltételek szerinti rendben parancsnoki döntés alapján, megfelelő őrzési feltételekkel szoba is kijelölhető.

Az azonnalos beavatkozás (fűtés leállás, melegvíz-ellátás hiánya, beázás, stb.) érdekében állandó bérbeadói elérhetőség rendszerét kell biztosítani.

2.1.4. A törzs működését biztosító helyiség kialakításának, berendezésének követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.1.4.1. Kialakításának követelményei:

- a helyiség kialakításának, berendezésének alapfeltétele a törzs létszámának, összetételének meghatározása, így minden delegált részére munkahely (asztal, szék, számítógép, telefon) biztosítása;
- nagyméretű vizuál mágnestáblák elhelyezése;
- TV készülék, vagy nagyméretű monitor külső képek vételére, megjelenítésére, digitális térképek kezelésére, megtekintésére;
- hírcsatornák vételére alkalmas televízió készülék beszerzése;
- térképek elkészítése és kihelyezése a működési területről;
- informatikai hálózat kiépítése, az informatikai rendszerekhez történő hozzáférések biztosítása;
- jó megvilágítási feltételek megteremtése;
- a ki-, és beléptetés rezsím szabályainak meghatározása, az ahhoz szükséges személyi- és technikai feltételek megteremtése;

- a keletkezett kommunális hulladék tárolásához elegendő kapacitású zárt fedelű, lábbal nyitható szeméttároló biztosítása, a takarítás rendjének meghatározása.

II.1.4.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

A törzs helyiségének kialakításánál – az általános berendezhetőség érdekében – a hírközlési csatlakozási helyeket, áramellátási lehetőségeket nagyon pontosan ki kell jelölni, és előkészíteni tartalékhelyek kiépítésével a villamos energia szükségletnek megfelelő kapacitású szünetmentes áramforrás, vagy belső betáplálási lehetőség biztosításával.

A folyamatos kapcsolattartás érdekében – valamennyi érintett szerv vonatkozásában – szükséges a tevékenység megkezdésével egyidejűleg hívónév táblázat és telefonkönyv összeállítása, és azok minden munkaasztalnál történő elhelyezése.

Az eligazítások során fontos szerepet töltött be a vizuál táblák használata. Különböző színjelölésekkel és a csapatszolgálati jelek alkalmazásával áttekinthetővé tette a feladatba bevont különböző csapatszolgálati erőket, azok szolgálati csoportosításait, egyfajta transzparensként azonnalos adat,- és helyzet áttekintést tett lehetővé.

A törzsben feladatot teljesítő állomány részére célszerű a használt hír- és kommunikációs eszközökhöz (EDR rádió, mobiltelefon) fej,- vagy fülhallgatókat biztosítani, mert ebben az esetben az egyidejű használat során nem fogják zavarni egymást.

A műveleti területen a rendőrség által elhelyezett kamerák képei illetve a különböző hírcsatornák által közvetített képek együttes megtekinthetősége a törzsben dolgozók, illetve a műveletirányító részére jelentős segítséget nyújt, mivel azok kiegészítik egymást.

Mivel sok ember dolgozik egyszerre, egyidőben a helyiségben, ezért a hűtésnek, fűtésnek, szellőztetésnek az időjárási viszonyoknak megfelelően biztosítottnak kell lennie.

2.1.5. A dokumentációs helyiség kialakításának, berendezésének követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.1.5.1. Kialakításának követelményei:

- számítógépasztalok, számítógépek, hírközlési eszközök (EDR rádió, telefon, mobil telefon), forgószék elhelyezése;
- lemezszekrény, ruhafogas biztosítása;
- nyomtató, fénymásoló, scanner, iratmegsemmisítő telepítése, tartalék képzése;
- hír-, és informatikai hálózat kiépítése, a hír-, és informatikai rendszerekhez történő hozzáférések és jogosultságok biztosítása.

2.1.5.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai:

Annak érdekében, hogy az alkalmazásra kerülő állomány napi dokumentációs szükségletei biztosítottak legyenek, számítógépes munkahelyeket kell berendezni (szolgálatszervezés, jelentések írása, belső levelezések, stb.). A munkahelyek darabszámát befolyásolja az elhelyezett állomány létszáma, tagozódása, szolgálat szerinti csoportosítása.

A helyiséget itt sem lehet ad-hoc jelleggel berendezni, célszerű előre megtervezni a csatlakozások helyeit, a ráépülő munkahelyek kialakíthatóságát.

2.1.6. Az eligazító-beszámoltató helyiség kialakításának, berendezésének követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.1.6.1. Kialakításának követelményei:

- legalább egyszerre 50 fő befogadását tegye lehetővé;
- alapvetően és elsősorban székekkel berendezett legyen, szükség szerint gyors átrendezhetőséggel;
- kivetítő berendezéssel, műsorvételre alkalmas televízió készülékkel lehetőség szerint rendelkezzen;
- szükség szerint számítógépes munkahelyek kialakítását tegye lehetővé;
- informatikai hálózat kiépítése, az informatikai rendszerekhez történő hozzáférések biztosítása;
- jól szellőztethető, jól megvilágított legyen;
- lehetőség szerint a törzs és a dokumentációs helyiség mellett legyen kialakítva, távolabb a pihentető helyektől.

2.1.6.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

A működtetési tapasztalatok alapján többfunkciós helyszíneként célszerű berendezni, működtetni.

Alkalmazható végrehajtó, parancsnoki, együttműködő állomány eligazítására, beszámoltatására, a törzs munkájának zavarása nélkül általa engedélyezve szabadidős (pl. televíziózásra alkalmas) helyszíneként. Számítógépes munkaállomások kialakításával törzsmunka, logisztikai feladatok, stb. itt bonyolódhat.

2.1.7. A technikai szoba kialakításának, berendezésének követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.1.7.1. Kialakításának követelményei:

- a tárolásra szánt anyagféleségeknek megfelelő helybiztosító és teherbírású polcrendszerrel történő kialakítása;
- az elhelyezett és akkumulátorral működő – a szolgálatváltások során kiosztásra kerülő – informatikai-technikai eszközök egyszerre, egyidejű töltését lehetővé tevő hálózati csatlakozók kiépítése;
- az eszközök kiadásához, visszavételéhez kiadó ablak létrehozása.

2.1.7.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

24 órás teljes lefedettséggel kell működtetni a műveletek folyamatosságához igazodva.

Az anyagok megőrzésének, a kiadás-visszavételének napi feladataira a helyben szolgálatot ellátó állományból kell kijelölni és felkészíteni anyagfelelősöket (pl. szolgálat vezetése). Miután az anyagfelelősök egymást váltják, tételes – azonosításnál darabszám, tartozék megjelöléssel – anyagnyilvántartást, átadás-átvételi jegyzőkönyvet kell felfektetni, illetve készíteni. Fontos, hogy a működés kezdetétől időrendi sorrendben valamennyi anyagmozgás az alapnyilvántartáshoz kötődő bizonylatokkal együtt átvezetésre kerüljön.

A szolgálatváltáshoz igazodva a személyi felelősség érvényesítése érdekében minden eszközmozgást anyagkiadási lapon kell rögzíteni. Nagyban elősegíti és meggyorsítja az eszközök kiadását-visszavételét az ún. vonalkódos rendszer kialakítása és használata. Ez a módzat azonban állandó vonalkód karbantartást és utánpótlást igényel a használatból eredő kopások miatt.

Lehetőség szerint szabadterre nyíló külső nyílászáróval rendelkezzen, mivel a helyiségben tartalékként elhelyezett különböző kiserelésű gázspray-k esetenként szivárogtak. Ebben az esetben a külső biztonsági feltételeket (ráccsal való ellátás) biztosítani kell.

A technikai eszközök koncentrált elhelyezésével és az állandó felügyelettel elérhető, hogy az eszközök, berendezések karbantartottak, tápegységük feltöltött, a fizikai romlásuk nyomon követhető legyen. Ezen keresztül folyamatosan biztosítható az üzemképesség és a hadrafoghatóság.

2.1.8. Ideiglenes fegyvertároló, töltő-ürítő, karbantartó hely kialakításának, berendezésének követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.1.8.1. Kialakításának követelményei:

- elsősorban biztonságos köépületben kell kialakítani, ennek hiányában ideiglenes tárolási feltételeket kell biztosítani;
- blokkszerű kialakítással célszerű működtetni, töltő-ürítő, valamint karbantartó hellyel kombinálva;
- a nagy létszámú fel-leszerelés miatt célszerű az egyirányú mozgást lehetővé tenni,
- speciális fegyverek, lövedékek tárolásához lemezszekrények elhelyezésére is fel kell készülni.

2.1.8.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

Időszakosan váltakozóan egy, vagy több szervezeti elem is kerülhet elhelyezésre egy fegyverszobába, ezért már annak elfoglalását megelőzően a dokumentációs anyagokat előre el kell készíteni (fegyverszám szerinti tételes kimutatás, fakkonkénti névtábla, belépési jogosultságok meghatározása, és annak váltásokhoz történő aktualizálása).

Fel kell készülni a személyre szóló biztonsági kódok váltásokkal egyidejű kiosztására, amely történhet a parancsnokok által kijelölt állomány részére egyszerre, vagy oly módon, hogy a felügyeletet ellátó biztonságtechnikus minden váltásnál jelen van, és helyben kerül beállításra a rendszer.

2.1.9. A gépjármű tárolóhely kialakításának, berendezésének követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.1.9.1. Kialakításának követelményei:

- ki kell jelölni a gépjármű tárolóhelyeket, meg kell szervezni az indítószolgálat működtetését;
- a tárolóhely kialakításánál – ha az nem rendőrségi objektumban van kijelölve, akkor is – biztosítani kell a vagyonbiztonság, és az állagmegóvás feltételeit, valamint az alegységenkénti elhelyezés szempontjait;
- rendőrségi objektumon kívüli tárolás esetén (pl.: ha állomány külső szálláshelyen kerül elhelyezésre) célszerű a gépjárműveket a szálláshelyhez a lehető legközelebb elhelyezni, azok folyamatos őrzését is megszervezni az esetleges szabotázs akciók elkerülése érdekében;

- a teljes terület megfelelő megvilágítással rendelkezzen;
- lehetőség szerint szilárd burkolatú terület legyen kijelölve.

2.1.9.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

Amennyiben szilárd burkolatú tárolóhely kialakítása nem lehetséges, a földterület folyamatos hengerelése, felületi egyengetése, karbantartása, esetleges feltöltése szükséges.

Kiemelten fontos, hogy éjszaka és nappal is azonos körülmények között lehessen igénybe venni, a szolgálatváltások és azzal járó felszerelések, anyagok mozgatása, rakodása érdekében.

A járműállomány ideiglenes elhelyezésére szolgáló terület (telephely) kialakításának megtervezésekor a tér- és távközök biztosítsák a személyi állomány akadálymentes ki-, és beszállását a járművekbe(ből), a tárolt járművek méreteihez igazodó közlekedő utak pedig tegyék lehetővé a terület gyors és biztonságos elhagyását.

2.1.10. Az anyagraktárak kialakításának, berendezésének követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.1.10.1. Kialakításának követelményei:

- ideiglenes követelmények között is az általános tárolási szabályoknak, felelősségi rendnek kell érvényesülni;
- a tárolóhelyek kialakítása történhet az ellátó bázison kiépített raktárként funkcionáló helységek bevonásával, de megoldható konténeres telepítésével is;
- az anyagfogyást követő pótlás biztosítására állandó, naprakész nyilvántartás vezetése szükséges, lehetőség szerint elektronikusan, vagy, ha ez nem lehetséges papíralapon.

2.1.10.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

A raktárosok anyagi felelőssége miatt fontos az egyszemélyi kezelés feltételeinek kialakítása.

Váratlan események esetleges bekövetkezését is figyelembe véve szükséges a bizottsági raktárnyitásra jogosult személyek körének kijelölése. A dokumentálás rendjét célszerű előre kidolgozni.

A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a ruházati, a rendészettechnikai tartalék készletekből fogyás csak a különböző kiszerezésű gázok pótlására korlátozódott, ebből adódóan a

technikai helyiségben tárolt és készletezett anyagokon túl készletfelhalmozás nem célszerű. (A szegedi logisztikai bázis működése során 2 db bakancs csere volt összességében).

2.2. Az ételmezési ellátás elemei, kialakításának követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.2.1. Elemei:

- a) főzőkonyha és kapcsolódó helyiségek (előkészítő, feldolgozó, kiosztó);
- b) étterem;
- c) nyersanyag raktárak, hűtő helyiségek;
- d) hulladéktároló helyiségek.

2.2.2. Kialakításának, berendezésének követelményei:

- az ételkészítéshez rendelkezésre álló konyha és kapcsolódó helyiségek felmérését követően a meglévő körülmények HACCP előírásoknak való megfelelés vizsgálat, a szükséges kivitelezési munkák elvégzése (szakipari munkák, konyhatechnológia fejlesztése);
- a létszámigényeknek megfelelő belső éttermi kapacitás kialakítása, valamint külső étkeztetési, éttermi lehetőségek felmérése;
- az étkeztetési létszám függvényében az ételmezési munkakörben dolgozók létszámának meghatározása, szükség esetén létszámbővítés;
- a megnövekedett igények függvényében az ételkészítés alapanyagok beszállítási rendjének meghatározása, valamint a kapcsolódó hulladékanyag kezelése;
- a rendkívüli ellátási normáknak megfelelő ételmezési kiszabatok meghatározása;
- változatos, az igényeknek megfelelő étlap megtervezése mind a belső, mind a külső étkeztetés esetében;
- a hidegkonyhai készítmények elkészítésének, beszállításának, kiosztásának, valamint a meleg étkeztetés rendjének megtervezése, megszervezése.

2.2.3. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

Indokolt az étkeztetési időszakok meghatározásánál a szolgálat-szervezést figyelembe venni, időben elhúzódó jelleggel célszerű tervezni. (Szegeden a 12/24 váltásos szolgálat ellátási rend és a nagy létszám miatt az étkezési időszakok meghatározása a reggeli tekintetében 05.00-11.00 óráig tartott, a vacsoráztatás 17.00-23.00-ig került meghatározásra.) Szükségszerűen gondolni kell arra is, hogy még ezen időtartamon túl is biztosítani kell az állomány részére az ételkészítést. Ennek módszere az ételkészítésmennyiségnek megfelelő műanyag, zárható,

egyszer használatos tároló edényekbe történő csomagolása, hűtése, melyet az állomány saját magának megmelegítve fogyaszthat el.

A meleg főétkezések során lehetőség szerint biztosítani kell a lépcsőzetes főzést, annak érdekében, hogy a váltással beérkező állomány ne csak hőn tartott, hanem mindig frissen főzött ételt kapjon.

A rendőri állomány napi szolgálati ideje alatt – tekintettel csapatszolgálati feladatuk jellegére – mely nehéz fizikai munkának megfelelő igénybevételnek tekinthető, a közétkeztetéssel biztosított napi kalória bevitel mértékét a Készenléti Rendőrség osztályvezető főorvosa által javasolt átlag 3800 kcal-ban indokolt meghatározni, napi háromszori étkezésre elosztva, illetve ezen túlmenően éjszakai pótlék biztosításával.

A szolgálatba lépő állomány gyors előkészülete, a lelépő állomány minél előbbi pihentetése érdekében célszerű, hogy egyidőben minél többen étkezhessenek, ezért a rendelkezésre álló éttermi helyiség maximális létszámra történő berendezése javasolt, illetve ideiglenes éttermi helyiségek kialakítása is indokolt lehet. (Szegeden a meglévő éttermi helyiségen túl ideiglenesen egy oktató teremben is kialakításra került étkeztetésre alkalmas helyiség.)

Mivel ilyen nagy étkeztetési létszámnál nem megoldható az előírásoknak megfelelő mosogatás, ezért fel kell készülni a nagy mennyiségű műanyag evőeszközök, étkészletek beszerzésére, tárolására, valamint a keletkező hulladék kezelésére.

Az állomány komfortérzetének javítása érdekében – amelyet a tapasztalatok szerint kedvező megítélés fogadott – biztosítani kell állandó jelleggel a főétkezéseken kívüli, azonnal fogyasztható élelmiszert (kenyér, zsír, zöldség, gyümölcs) és italt.

A megnövekedett élelmiszer alapanyag tárolása érdekében javasolt hűtő konténerek telepítése. (Szegeden két konténer került e célból biztosításra.)

Indokolt a reggeli tekintetében is a meleg reggeli biztosítása, mely az állomány megelégedettségét nagyban növeli. (Szegeden az első időszakban – egy rövid ideig – hideg reggeli, hideg ebéd, meleg vacsora, hideg éjszakai pótlék került biztosításra, mivel azonban a szolgálatban lévő állomány részére csak hideg ebédet lehetett biztosítani, így a meleg reggeli bevezetésével a szolgálatba kivonuló állomány is meleg ételhez juthatott.) A téli időszakban a vitamin- és energiapótlás érdekében javasolt lekvárok, dzsemek, mézek betervezése és kiosztása a reggeli kiszabathoz. (Természetesen figyelembe véve a szolgálati időbeosztásokat, a saját bázisú, illetve vásárolt élelmezési ellátás feltételeit, valamint törekedni kell a meleg étkeztetés minél szélesebb körű kihasználására.)

Várhatóan a meglévő és az ideiglenesen megnövelt konyhai kapacitás és étkeztetési lehetőségek sem elegendők az állomány kiszolgálására, ezért elsősorban a társ rendvédelmi szervek (pl. büntetés-végrehajtás), valamint külső szolgáltatók (vendéglátó ipari egységek) bevonása is indokolt lehet. Ebben az esetben a külső és belső étlapokat össze kell hangolni annak érdekében, hogy az állomány közel azonos mennyiségű és minőségű ellátásban részesülhessen. A külső étkeztetés tekintetében célszerű próbakóstolással kiválasztani a megfelelő vendéglátó ipari egységet, és nem csak az árajánlatra hagyatkozni. Szintén tovább növeli az egységességet, ha a konyhafőnökök a logisztikai bázis konyhafőnökével közösen hangolják össze az ételek ízvilágát, állagát.

Fontos, hogy a hideg étel tekintetében szendvics, vagy szendvicsféle készítmények kerüljenek biztosításra, ugyanis pl. a konzervvel történő ellátás esetén annak elfogyasztása (bontás, evőeszköz biztosítás) körülményes, míg a szendvics bármikor, bármilyen időjárási helyzetben, kézben tartva könnyen fogyasztható. Amennyiben mégis olyan élelmiszert tartalmaz a hideg csomag, akkor műanyag evőeszközök hozzácsomagolását is biztosítani kell.

Az élelmezési ellátás legkritikusabb pontját a feladat megkezdésekor a hideg étellel történő ellátás jelentette. A feladat megkezdésekor az időjárási körülmények, az évszaktól eltérő magas hőmérséklet miatt nem lehetett kiosztani a szendvicseket, mert azok fogyasztásra alkalmatlanná váltak volna a déli időszakra.

Ebből adódóan a teljes határszakasz vonatkozásában utánszállítással kellett a hideg ebédet az állomány részére biztosítani. Módszerét tekintve a határszakaszt részekre kellett bontani, részenként az utánszállító járműveket, kiszolgáló személyeket kijelölni. Kiemelt nehézséget jelentett, hogy az utánszállító állomány egy része nem ismerte a határszakaszt – annak bemutatására, lejárására idő nem volt – ezért a helyi erőkből kellett kiválasztani a segítő személyeket. Az eligazítást nagyon pontosan járőrökre, járőr csoportokra bontva kellett megtartani – a rádiókapcsolatot fenntartva – hogy eljusson az állományig a hideg ebéd. Figyelemmel a jelentős időigényre, a nagyfokú bizonytalansági tényezőkre, a nagyszámú személy és járműállomány lekötésre, ezen a rendszeren változtatni kellett.

A gyártási kapacitás megteremtésével át kellett térni a vákuum fóliás, védőgázzal ellátott szendvicskészítményekre. (3 nap szavatosság időjárási körülménytől függetlenül)

Ez már lehetővé tette a reggelivel egyidejűleg az ételcsomag kiosztását a szolgálatba lépő állomány részére kellő garanciát nyújtott a megbízható fogyasztáshoz. Ez a módszer követendő lehet bármilyen körülmények között a jövőben is.

A hideg konyhai készítmények csomagolására etikett címke elhelyezése szükségszerű, mely tartalmazza a készítmény összetevőit, allergéneket, gyártás idejét, szavatossági illetve fogyaszthatósági időt.

A csomagoknak alapvetően tartalmaznia kell szendvicset, gyümölcsöt, csokoládét, italt. A csomagok összeállításakor törekedni kell a változatos alapanyagok felhasználására, lehetőség szerint idényjellegű gyümölcs, valamint ivólé biztosítására.

A változatos alapanyagok alatt érteni kell a felvágottak, a frissen sült szendvics körét, pékáruk különböző kivitelét. A fiatal életkorú állomány körében jelentős elfogadottsággal bírt a hamburgerfélék beiktatása a szendvicsfélék közé. Az ízhatás növelése, a száraz érzés csökkentése érdekében kis kiskanál méretű majonéz, ketchup, mustár társítása történt a szendvicsekhez.

Javasolt a környezet védelme miatt a szolgálatba induló állományt kisméretű szemeteszákokkal ellátni, és a szolgálatváltással egyidejűleg azokat a kijelölt gyűjtőhelyre beszállítani.

A hűtő ital vonatkozásában – a szeptember-októberi viszonyokat figyelembe véve – az állomány elsősorban könnyen kezelhető 0,5 l-es ásványvizekkel lett ellátva figyelemmel arra, hogy a hosszabb fogyasztási idő miatt nagyobb kiskanál méretű átmelegedtek, így üvegenként a kis fogyasztás okán az állomány nem használta fel. A hűtött ital biztosíthatósága érdekében megoldást jelentett a határ közelében lévő kirendeltségeken, a mobil csoportoknál, kereskedelmi szálláshelyeken az ásványvizek deponálása.

Mind a hideg étel, mind az ásványvizek tárolása, a járőr által történő mozgatása – egyéb felszereléssel együtt – praktikussá tehető az állomány megfelelő űrméretű, egységes, a bevetési öltözettel harmonizáló hátizsákkal történő ellátása.

A hideg időjárási viszonyok között a kötelezően biztosítandó védőitallal történő ellátás folyamatos volt. Módszerként alkalmazható, hogy a szolgálatba lépéskor literes termoszkban kerüljön az állomány részére kiosztás, a kritikus helyekre nappal és éjszaka utánszállítással is történjen ellátás.

Az étkezési ellátás minőségi követelményeihez elengedhetetlen a változatos, tartalmas étlapok összeállítása, lehetőség szerint 2-3 hét intervallumra.

Az állomány elégedettségének növelése érdekében fontos folyamatosan kikérni véleményeiket és figyelembe venni az igényeiket, valamint az ünnepi időszakot is. (pl. főétkezéshez sütemény, karácsonykor halétel, stb.).

Az étkezési ellátásnál figyelembe kell venni a különböző ételallergiában szenvedők igényeit is.

A belső maximált kapacitás elérését követően a meleg étkezés (Szeged vonatkozásában a vacsora) külső szolgáltatóktól is került megrendelésre. Indokolt azokkal a külső szolgáltatókkal, beszállítókkal (vendéglátó ipari egységekkel) megállapodni, akik képesek:

- a logisztikai bázis étlapjával megegyező ételek előállítását vállalni;
- a tevékenységben résztvevő rendőri állomány élelmezési igényét mind minőségben, mind mennyiségben kiszolgálni;
- befogadni a rendőrségi élelmezési normákat, kiszabotokat (kcal-ban, árban, időben);
- teljesíteni a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő élelmiszer-biztonsági és higiéniai követelményeket;
- lehetőség szerint vállalni a külső helyi étkeztetést, valamint – szükség esetén – a készételek csomagolt beszállítását is;
- igény esetén vállalni az időjárási körülményeknek megfelelő védőital biztosítását.

2.3. A gépjárművek biztosításának rendje, követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.3.1. A járműállomány kialakításának követelményei:

- figyelembe kell venni a feladat jellegét, a végrehajtás helyszínét (széttagoltság, távolságok);
- a szolgálat ellátás rendszeréhez (váltások rendje, ideje, stb.) igazodóan meg kell tervezni a szállítási kapacitás igényeket mind a saját állomány, mind a kényszerutaztatás vonatkozásában;
- fel kell mérni a rendelkezésre álló eszközök mennyiségét, kategóriáit, állapotát, többletigény esetén meg kell vizsgálni a belső átcsoportosítás lehetőségeit, illetve a központi mobilitási igényeket;
- ki kell alakítani a járműelosztási rendet.

2.3.2. A járműállomány kialakításával kapcsolatos előkészítési és működtetési tapasztalatok

Indokolt útba indítás előtt felülvizsgálni a járművek felszereléseinek, tartozékainak teljességét, hiányokat pótolni.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a terepjáró eszközök műszaki állapotára, a terepjáró képességre.

Célszerű a többletként igényelt – központilag biztosított – eszközök átvételére, teljességének ellenőrzésére, kezelésére, használóhoz történő rendelkezésre felelős személyeket kijelölni.

Kiemelten fontos az állomány szállítása vonatkozásában (átcsoportosítások, váltások, pihentető helyek elfoglalása) a konkrét helyszín és idő, valamint a mozgásra kerülő erők létszámának ismeretében a saját szállítási kapacitás kiszámítása és megtervezése. Képesnek és késznek kell arra lenni, hogy szükség esetén – a kötelezettség vállalás rendszerében – az előzetesen felmért és kiválasztott külső szolgáltatót soron kívül a helyzethez igazodva igénybe lehessen venni.

2.3.3. Az üzemeltetési rend kialakításának követelményei:

- meg kell határozni az üzemeltetés tekintetében a felelősségi köröket, engedélyezési jogosultságokat;
- ki kell alakítani a forgalmazás dokumentációs rendjét, az okmányok vezetését (indítás, napi ellenőrzés, indítónapló, idegen gépjárművek kiadása-visszavétele, teljességének, üzemképességének ellenőrzése).

2.3.4. Az üzemeltetési rend kialakításának előkészítési és a működtetési tapasztalatai

Szabályozni kell a telephelyen történő gépjármű mozgás rendjét, szem előtt kell tartani a kiürítés, gyors elhagyás lehetőségét.

A magas számú gépjárműállomány, valamint a szervezett gépjárműmozgás miatt célszerű alegységenkénti parkolási rendet kialakítani, erről telephely vázlatot készíteni, és azt közzé tenni.

2.3.5. Az üzemeltetői szintű technikai kiszolgálások rendszere kialakításának követelményei

- ki kell alakítani az üzemeltetői szintű technikai kiszolgálások rendjét, működtetését;
- szabályozni kell az üzemanyag vételezés rendjét, „teletank” rendszer bevezetése;
- meg kell határozni a gépjárművek külső és belső karbantartási (mosás) rendszerét;
- szabályozni kell az egyéb karbantartási műveletek végrehajtását (hűtő, kenőanyagokkal való feltöltés, ablakmosó folyadék, stb.).

2.3.6. Az üzemeltetői szintű technikai kiszolgálási rend előkészítése és működtetési tapasztalatai

A 24 órás szolgálatellátás, valamint a nagy földrajzi távolságok miatt célszerű biztosítani a folyamatos üzemanyaggal történő feltöltés lehetőségét, ennek érdekében fel kell térképezni a működési területen található 24 órás MOL üzemanyagtöltő állomásokat, melyekről adattár készítése ajánlott.

Figyelembe kell venni, hogy a MOL üzemanyagtöltő állomások automata mosóberendezései alapvetően személygépkocsi méretben rendelkeznek kapacitással, ezért meg kell vizsgálni a nagyobb méretű, valamint a speciális felszereltségű járművek mosási lehetőségeit (pl. kamionmosó, egyedi kézi mosó).

2.3.7. A fenntartói szintű kiszolgálások rendszere kialakításának követelményei

- a területi saját (rendőrségi), valamint a szerződéssel lefedett kapacitások figyelembe vételével a szükség szerinti javítások és a futás-, és időnormához kötött szakjavítói kiszolgálások rendszerének kialakítása (szükség esetén egyéb szolgáltatási lehetőségek felmérése, igénybevétele);
- jelentési, visszacsatolási, dokumentálási rendszer kialakítása (hibabejelentés, műhelynapló, javításra váró eszközök nyilvántartás);
- a javításba adás rendjének meghatározása, az egyes folyamatokhoz kötődő szolgálati személyek kijelölése, felkészítése;
- a szabályozott kötelezettségvállalási rend betartása.

2.3.8. A fenntartási szintű kiszolgálási rendszer előkészítési és a működtetési tapasztalatai

A meghibásodott, üzemképtelenné vált járművek mentése, vontatása érdekében a szolgálati gépjárműveket javasolt ellátni – járműállomány csoportonként – vontató,- indító segédeszközökkel. (pl. vontató kötél, indítókábel) Ezek kezelésére, használatára javasolt az állományt felkészíteni. (Kategória egymás közötti vontatása, vontatási szabályok.)

Meg kell vizsgálni a központi és területi javítási szerződésekben foglalt lehetőségeket, szükség szerint egyedi árajánlat alapján más külső szolgáltató vehető igénybe.

A gépjármű javítások szervezését, dokumentálását, a gépjárművek külső szolgáltatók részére történő át,- illetve visszavételét célszerű az indító szolgálat feladatkörébe utalni.

A gépjárműjavítással összefüggő kötelezettség vállalási eljárás során az abban való döntésnek prioritást kell élveznie, mivel jelentős forgalmazási tartalékkal a rendszer nem rendelkezik, ezért alapvető érdek a gyors visszatérítés.

Gépjárművek mosása kézi mosóberendezéssel, a megkülönböztető jelzés felépítmény miatt magas építésű „kamionmosó” felhasználásával és igénybevételével történhet. A járművek belső takarításához célszerű külső munkaerő (köz munkás) foglalkoztatása.

2.4. Az informatikai rendszerek kialakításának, az eszközök működtetésének követelményei, az előkészítés és működtetés tapasztalatai

2.4.1. Kialakításának, berendezésének követelményei:

- a tevékenység volumenéhez igazodó informatikai, híradástechnikai eszközpark rendelkezésre állásának biztosítása, eszköztartalék képzése;
- megfelelő sávszélességű adatátviteli utak kialakítása, tartalék utak lehetőségének feltérképezése;
- a biztonságtechnikai rendszerek kiépítése;
- az eszközök működtetéséhez szükséges energiaigény biztosítása, lehetőség szerint tartalék – szünetmentes – áramellátás biztosítása;
- a zárt rendszerű rádiókommunikáció működtetéséhez szükséges lefedettség szolgáltató általi biztosítása, igény szerint további (mobil) bázisállomások telepítése, szükség szerint annak vagyonbiztonságának biztosítása;
- az objektumon belüli vezeték nélküli hálózatok létrehozása, az alapfeladathoz és az állomány pihentetéséhez kötődő rendszerek elkülönítésével;
- elengedhetetlen a rendelkezésre álló informatikai eszközök üzemeltetéséhez a megfelelő hálózati végpont kiépítése;
- a jelentkező felhasználói igények kielégítése érdekében az adatátviteli utak sebességének minimum 100 Mbps-ra való kiépítése.

2.4.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

Javasolt a megfelelő számú informatikai szakember bevonása a kiépítés, beüzemelés több helyszínen történő, egyidejű végrehajtásához, annak érdekében, hogy a vezetői (Törzs működtetése), valamint a végrehajtói (leíró, technikai helység, eligazító, stb.) munka minél gyorsabban megkezdődhessen.

Indokolt a fegyverszobák biztonságtechnikai eszközeinek beszerzését követően a kivitelezés azonnali megkezdése, annak érdekében, hogy a rendelkezésre állás minél hamarabb megtörténjen.

A hibaelhárítások azonnali elvégzése, a folyamatos működtetés érdekében napi 24 órában az adott rendőri tevékenységhez megfelelő számú hír,- és informatikai, valamint biztonságtechnikai szakemberek rendelkezésre állásának biztosítása szükségszerű.

2.5. Az egészségügyi ellátás kialakításának és működtetésének követelményei, az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

2.5.1. Kialakításának, berendezésének követelményei:

- a létszámnak megfelelő, teljeskörű tárgyi feltételekkel rendelkező alapellátó orvosi rendelő működtetése;
- a megfelelő számú egészségügyi személyzet rendelkezésre állásának biztosítása, igény szerint ellátó orvos, asszisztencia létszámának biztosítása;
- együttműködési megállapodás alapján a térségi egészségügyi intézmények igénybevételének megszervezése;
- az egészségügyi (fertőzés) veszélyek elkerülése, valamint a higiénés követelmények megőrzése érdekében, egyéni védő, valamint fertőtlenítő eszközök biztosítása, azok folyamatos pótlásának megszervezése;
- a csapatszolgálati feladatokat ellátó állomány pszichikai megterhelésének kezelésére alapellátó pszichológus folyamatos, vagy készenléti jelleggel történő helyszíni biztosítása.

2.5.2. Az előkészítés és a működtetés tapasztalatai

Az egészségügyi ellátás alapvetően a logisztikai bázison működő alapellátást biztosító rendelőben, munkaidőben, háziorvosi rendszerben valósult meg, azonban igény, illetve szakorvosi ellátást igénylő esetekben a térségi egészségügyi intézmények bevonásával válik teljeskörűvé. A kiválasztott intézménnyel együttműködési megállapodást kell kötni.

A csapatszolgálati tevékenységben résztvevő állomány részére – az átrendelést megelőzően – javasolt pszichikai felkészítést tartani annak érdekében, hogy jelentősen csökkenthető legyen a feladat végrehajtásából adódó stressz kialakulása.

Indokolt a személyi állomány részére egyéni védőeszközök (orvosi gumikesztyű, orr-száj maszk, különböző víz nélküli kézfertőtlenítő kendő, alkoholos fertőtlenítő gél) biztosítása, melyet közvetlenül maguknál tarthatnak, illetve a szolgálati gépjárművekben, valamint az egyes szolgálati helyszíneken is elérhetőek, kiosztásuk a vagy szolgálatba lépést megelőzően a logisztikai bázis technikai helyiségéből, vagy külső szálláshelyek vonatkozásában alegységekre kiosztva történhet. Ezen védőeszközök pótlását meg kell szervezni.

A személyi állomány által elhasznált egyéni védőeszközöket veszélyes hulladékként kell kezelni. Összegyűjtésük már a feladatellátás helyszínén – „*Veszélyes hulladék*” felirattal ellátott zsákokban – történjen meg. A megtelt zsákokat az alapellátást végző orvosi rendelőbe kell eljuttatni, ahonnan a rendelőben keletkezett egészségügyi hulladékokkal együtt – szerződés alapján – elszállításra kerülnek.

A speciális gyűjtő zsákok pótlását az elszállításért felelős hulladékkezelőtől kell igényelni, és az orvosi rendelőben tárolni. Csereként innen történik az állomány felé a pótlás.

Célszerű a rendészeti feladatok ellátása érdekében a végrehajtásba bevont állományt bővített egészségvédelmi oktatásban (fertőző megbetegedések megelőzése, tünetek felismerése, védőeszközök helyes használata, stb.) részesíteni.

2.6. A nemzetközi megerősítő erők biztosítási feladatai

Kiemelten fontos mind a szakmai tevékenység végrehajtása során, mind a nemzetközi kapcsolatok rendszerében a megerősítő állomány munka-, és pihentetési feltételeinek kialakítása, a róluk való gondoskodás. Mindezek érdekében elengedhetetlen az előzetes információgyűjtés a létszámról, a férfi-nő arányokról, a tételes személyi felszerelés összetételéről, a szolgálati gépjárművek típusáról, a speciális eszközökről, egyéb az itt tartózkodásukhoz kötődő igényekről (megerősítő erők érkezésének ideje, helye, módja, menetidők számvetése, a határátlépést követően a feladatellátást helyszínére történő felvezetésre vonatkozó igény).

2.6.1. A szállásfoglalás követelményei:

- a küldő ország szerint egy helyen történő elszállásolás;
- a dokumentációs munka miatt külön szoba biztosítása a parancsnokoknak;
- maximum 4 fős szobánkénti együttlakás érvényesítése;
- szobánkénti WC-zuhanyzó biztosítása;
- személyenként egy-egy normál 2 ajtós ruhásszekrénynek megfelelő tárolóhely rendelkezés állása;
- a nagy mennyiségű töltést igénylő eszköz (pl. mobil telefon, laptop, stb.) miatt, szobánként 3-5 aljzatos hosszabbító rendszeresítése;
- étkezési hely, társalgó biztosítása;
- kiegészítő ételmezési ellátás (kenyér, zsír, szalonna, zöldségek, felvágottak, tea, ásványvíz, idénygyümölcs) napi frissítéssel, hűtő-melegítő berendezéssel, állandó elérhetőséggel történő biztosítása;

- a folyamatos gondoskodás érezhetővé tétele érdekében a napi kapcsolattartás a csoportok parancsnokaival;
- a szálláshely és az esetleges kulturális programhely között szállítási kapacitás folyamatos biztosítása;
- vezeték nélküli csatlakozási lehetőség (Wi-Fi) biztosítása.

2.6.2. A csoportok megérkezésekor azonnal tisztázni kell:

- az elhelyezési körülményeket;
- az étellemezési ellátást (eltérő igények felmérése);
- a fegyver, lőszer, speciális technikai eszközök tárolási feltételeit;
- az orvosi ellátást;
- a ruha mosás-szárítás feltételeit, igényeit;
- a szolgálati járművek tárolási helyét, az azzal összefüggő belső rezsim szabályokat;
- a szolgálati járművek tankolását, mosatási lehetőségeit, az elszámolások dokumentálását;
- a gépjármű javítás menetét;
- a kapcsolattartási rendszerét, elérhetőséget.

A nemzetközi csapatok fogadásakor elengedhetetlen – az azonnali és sürgős intézkedések meghozatala érdekében, a szállás teljeskörű elfoglalásig, a technikai eszközök elhelyezéséig – kompetens személy jelenlétének biztosítása.

2.7. A logisztikai biztosítás megvalósulása az elhúzó rendőri műveletbe bevont bűnügyi állomány vonatkozásában

Az elhúzó rendőri műveletek végrehajtásába bevonásra kerülő bűnügyi állomány tekintetében az állomány megfelelő színvonalú elhelyezésén és ellátásán túlmenően a legfontosabb szempont, hogy a bűncselekmények felderítése, elkövetőinek elfogása és az azzal kapcsolatos nyomozati és adminisztratív tevékenység folyamatossága biztosított legyen.

Fentiek megvalósulása érdekében a logisztikai biztosítás megtervezése és annak tényleges kivitelezése során érvényre kell juttatni a büntetőeljárások eredményes lefolytatásához kötődő érdekeket, folyamatosan biztosítva a büntetőeljárás egyes résztvevőihöz kapcsolódó jogokat és kötelezettségeket is.

A nyomozati és vizsgálati tevékenység eredményes ellátása érdekében célszerű – a végrehajtásban érintett megye elhelyezkedését és adottságait is figyelembe véve – a feladatellátáshoz szükséges infrastruktúra kialakítása az alábbi szempontok alapján:

- a nagyszámú kihallgatás és egyéb nyomozati cselekmény elvégzéséhez szükséges helyiségek (irodai, előállító, meghallgató, technikai) rendelkezésre állása;
- a nyomozati és adminisztratív tevékenység ellátásához szükséges technikai, bűnügyi technikai, eszközök elhelyezése, üzemben tartása;
- a munkavégzéshez szükséges informatikai rendszerek, hálózatok kialakítása, karbantartása, folyamatos üzemben tartása, a szükséges jogosultságok, hozzáférések, elérhetőségek biztosítása;
- a büntetőeljárások lefolytatásához szükséges – kirendelhető védőket, igénybe vehető tolmácsokat, szakértőket, szaktanácsadókat, azok elérhetőségeit stb. tartalmazó – adatbázis kialakítása, frissítése.

A Csongrád megyében szerzett tapasztalatok alapján az állomány elhelyezésének és pihentetésének feltételrendszerét a csapatszolgálati erőkkel hasonló élelmezési, ellátási, rendszerben kell megvalósítani a következő kitételekkel:

- a bevonásra kerülő állományt olyan módon kell elszállásolni, hogy az a megnövekedett pszichikai, szellemi igénybevétel mellett is garantálni tudja a kikapcsolódást (egy szobában maximum 2 fő elhelyezése);
- az egy körletben elhelyezett rendőröket célszerű egy váltásban foglalkoztatni, hogy pihenésük a szolgálati idejük leteltét követően maximálisan biztosított legyen.

A bevonásra kerülő bűnügyi állomány elhelyezési körleteinek kiválasztásakor célszerű arra törekedni, hogy az a munkavégzés helyszínéhez közel legyen, biztosítva ezáltal a gyors rendelkezésre állást és az előre nem várt rendkívüli helyzetekre való hatékony reagálást, valamint az állomány gyors összevonásának lehetőségét.

2.8. A logisztikai biztosítás humánerőforrás igénye és a tevékenység megszervezése

Az elhúzódó rendőri műveletekben alkalmazott erők tevékenységének támogatását a logisztikai bázison kialakított anyagi-technikai háttér biztosítja, a gazdasági feladatok végrehajtására logisztikai csoportot kell működtetni.

A logisztikai feladatok színvonalas végrehajtásához (élelmezési, elhelyezési, fegyverzeti és rendszertechnikai, gépjármű indító, forgalmazási,- és üzemben tartó, informatikai rendszert

működtető) a megfelelő létszámú és képzettségű szakember összevonása szükséges. (Felügyeletük, irányításuk mellett gondokosági csoport működtetése.)

A logisztikai csoport munkafolyamatát, napi tevékenységét az egységes végrehajtás és állandó követelménytámasztás érdekében írásba kell foglalni, és a feladat ellátásában érintett állományt fel kell készíteni.

A rugalmas, a felhasználáshoz, a váratlan helyzethez igazodó pénzügyi,- anyagi-, technikai ellátás és gazdálkodás kétpólusú rendszerben valósítható meg, amelyben a logisztikai csoport igénybejelentő megrendelő, míg a kötelezettségvállalást és beszerzést a feladathoz rendelt valamely költségvetési szerv végzi. (A szegedi működés során a kötelezettségvállalást a KR gazdasági igazgatója, míg a raktári készletekből az utánpótlást a szakterületi osztályvezetők engedélyezték, illetve biztosították.) Az azonnalos kis értékű beszerzésekhez állandó előleg helybeni kezelése és felhasználása célszerű. Az állandó előleg felhasználására jogosultak körét és annak elszámolását, valamint a felhasznált előleg pótlásának rendjét előzetesen meg kell határozni.

Kiemelten fontos, hogy mind az előkészítés, mind a végrehajtás folyamatában minden területen a kötelezettségvállalás rendje tisztázásra, betartásra, szükség szerint újra szabályozásra kerüljön.

A logisztikai biztosítás során az alábbi irányelveknek, metodikának kell érvényesülnie:

- Közvetlen információval kell rendelkezni a műveletbe bevont állomány feladatairól. Ennek érdekében szoros kapcsolatrendszerrel kell kialakítani a törzs vezetőjével, valamennyi bevont szervezet parancsnokával. Fontos, hogy az információt nem várni, hanem azt gyűjteni, elemezni kell, önálló döntésekkel előkészíteni az alaptevékenység végrehajtásához szükséges anyagi-technikai feltételeket.
- Állandó információval kell rendelkezni a műveletbe bevont rendőri erőkről, amelyhez az alapadatokat a törzs biztosítja. A pontosítások érdekében a bevont területi szervek gazdasági igazgatóságával ki kell alakítani azt a rendszert, hogy még az alkalmazást megelőzően az alapadatok (létszám, férfi-nő arány, érkezés, távozás ideje, járművek darabszáma, összetétele, elhelyezésre, speciális ellátásra vonatkozó egyéb igény) konkretizálása megtörténhessen. Az élelmezési ellátás folyamatossága érdekében váratlan helyzet során egyeztetni kell az útbá indító gazdasági szervvel, hogy milyen ellátásban részesültek, vagy részesüljenek a menet megkezdésekor.

- Az anyagi készletek szinten tartása, működőképessége, használhatósága érdekében folyamatos, aktív párbeszéd alakuljon ki a végrehajtó állomány és a logisztikai csoport között, amelyhez elengedhetetlen a minimál fogyási szint meghatározása és annak jelentési kötelezettsége.

Fel kell készülni a változó létszámot generáló rendőri feladatok dinamikus változásához igazodó ellátási feltételek rendelkezésre állására. Megoldást biztosít a belső szálláshelyek feltöltöttségének állandó ismerete, a külső kereskedelmi szálláshelyek adatbázisának napi karbantartása, lehetőségek felkutatása, minden feltöltöttségi szint fölött a tartalék elhelyezés képzése.

A logisztikai bázison az élelmezési létszám összeállításánál és leadásánál fenn kell tartani az aznapi pontosítás lehetőségét, a lehető legnagyobb flexibilitást kell a rendszerben kapnia. Ezen túl konzervekkel, hidegáru késztermékekkel állandó tartalékot kell képezni, amely a szavatossági időn belül beforgatható az ellátás rendszerébe.

A logisztikai bázison az ott szerveződő gazdasági munkafolyamatok akkor hatékonyak, ha kellően összefogottak, és minden irányban koordináltak. A logisztikai csoportba beosztott állomány szakterületi feladatai egymásra építve, napi rendszerben, órára beosztva meghatározhatóak. Jó döntésnek bizonyult a napi feladat végrehajtás során, hogy az ideiglenes csapatszolgálati századok logisztikai támogató munkát végző szakemberekkel megerősítésre kerültek. Tevékenységük akkor hatékony, ha a létszámuk leosztásával maximálisan le tudják követni az állomány szolgálati időbeosztását.

Fontos eleme a koordinációs rendszernek, hogy a műveletekbe bevont alegységek logisztikai feladataira kijelölt vagy azt végző állományával (logisztikai tisztek, szolgálatvezetők, egyes logisztikai feladatra kijelölt állomány) párbeszéd alakuljon ki:

- a váltáskor, érkezést követően, távozás előtt;
- napi rendszerességgel lehetőleg a törzs eligazítást követően;
- az azonnalos feladat esetében soron kívül.

A koordinációs rendszerben pontosítani kell:

- a létszámot, annak esetleges változásait;
- az elszállásolás körülményeit, igényeket (pl. fegyvertárolás), esetleges problémákat, megelégedettséget;

- az élelmezés helyszíneit, idejét, minőségi-mennyiségi tapasztalatokat, módosító javaslatot, egészségügyi ok miatt egyedi élelmezési igényt;
- a hűsítő-védőital ellátás módját, tárolás-szállítási igényeket;
- a kapcsolattartás rendszerét, lehetőségeit;
- a jármű meghibásodások, szükséges javítások végrehajtását;
- egyéb anyagi szükségletek utánpótlási igénye a fogyások, felhasználások alapján.

Állandó felügyeleti jelleggel - munkafolyamatba építve, naponta - ellenőrizni kell:

- a körletek takarítottságát, a higiénés szabályok érvényesülését;
- a külső körlet, gépjármű tároló állapotát;
- az étel mennyiségét, minőségét;
- a külső szálláshelyek állapotát;
- a technikai eszközök tárolását, anyagi készletek fogyását;
- a hír,- és az informatikai, valamint biztonságtechnikai eszközök állapotát, működőképességét.

A logisztikai csoportot el kell látni mobiltelefonnal, külső-belső internet kapcsolattal, EDR rádióval.

A csoportot lehetőség szerint állandó tagokkal célszerű működtetni, mivel az eltérő gyakorlat változó minőségű munkavégzést idézhet elő, mely állandó felkészítést, nagyon szoros kontrollt, állandó beavatkozást igényel a bevont állomány részére.

2.9. Következtetések, továbblépés lehetőségei

Az elhúzódó rendőri műveletek logisztikai biztosítása akkor kellő hatékonyságú, ha érvényesül a magas szintű felhasználói kiszolgálásra való törekvés, az ellátás, a kiszolgálás minőségével, mennyiségével, időbeniségével, a végrehajtó és a parancsnoki állomány egyaránt elégedett, az alapfeladat ellátás anyagi, technikai, informatikai biztosítása pedig megelőzi, előkészíti, és nem „utánköveti” a rendőri műveletek végrehajtását. Mindehhez elengedhetetlen a logisztikai állomány részéről a rendőri feladat és az ahhoz kapcsolódó valamennyi információ ismerete. Az együttműködés rendszerén belül – a vertikális és horizontális információáramlás megvalósításával – a parancsnoki állomány hathatós támogatása szükséges.

Látható, hogy az anyagi, technikai, informatikai feltételeket – a szolgáltatás vásárlásán túl – a rendőrség teljes egészében biztosítani tudja. Az alapfeladat végrehajtása során problémát nem jelentett, de tapasztalni lehetett, hogy a különböző megerősítő erők eltérő anyagi-technikai készlettel vonultak az alkalmazás helyszínére. Célszerű a jövőben a minimum készletek meghatározása és egységesítése, annak érdekében, hogy az átcsoportosítások, a logisztikai bázison kialakítandó készletek fajta azonossága és nagysága, valamint a tartalékképzés már az előkészítés időszakában tervezhető legyen.

A rendőrségi kapacitások figyelembevételével az elhelyezési, élelmezési, szállítási feladatokat jelentős számú személyi állomány összevonása esetén a rendőrség saját bázisán csak részben tudja megoldani. A váratlan, rövid felkészülési idővel rendelkező feladatok eredményes végrehajthatósága érdekében elengedhetetlen az igénybe venni kívánt szolgáltatásokra kiterjedő térségenként adatbázis létrehozása, és annak folyamatos karbantartása, (állandó adatbank).

Az adatbank tartalmazza a rendőrségi objektumokat, az együttműködő hatóságok telephelyeit, közintézmények székhelyeit, elszállásolási, munkafeltételi, étkezési lehetőségeket, elérhetőségeket, GPS koordinátáit. Egyéb, működést biztosító feltételekhez üzemanyagtöltő,- személyautó,- és kamionmosó helyeket, egészségügyi intézményeket, gyógyszertárakat, pénzfellevő automatákat, non-stop üzleteket, tipizált kereskedelmi üzleteket (vasáru bolt, vegyiáru bolt, stb.) azok címének, elérhetőségének, nyitva tartásának megjelölésével.

A személyszállítási fuvarozással, autóelszállítással foglalkozó vállalkozások, vegytisztítók, takarító cégek, a kereskedelmi szálláshelyek, étkeztetéssel foglalkozó vendéglátóhelyek és közintézmények, címeit, elérhetőségeit, kapacitását, árképzését, specialitásait. (Egyéb az adott megyére vonatkozó lényeges információkat.)

Az országos szintű tervezhetőség és az egyes rendőri műveletek előkészítése érdekében célszerű mindezeket egy egységes rendező elv alapján országos adatbázisba feltölteni, valamint az egységesen tervezhető logisztikai biztosítás érdekében célszerű a meglévő terveket (a területi szervek összesített készenlétbe helyezési tervei, a tömeges migráció kezelésére kiadott viszonylati tervek) folyamatosan aktualizálni és kiegészíteni a fenti adatokkal.

A logisztikai feladatok végrehajtása során a bevont gazdasági szakemberek a mennyiségiből a minőségibe történő átállási folyamata jól érzékelhető volt. Azt is látni lehetett, hogy az átállás során a rendőri tevékenységek kiszolgálásában (saját munkasávjukban) kellően gyakorlottak voltak, azonban a komplex biztosítási rendet igénylő feladatok ellátásához helyben szereztek gyakorlatot. Annak érdekében, hogy ez a készség fenntartható legyen – a logisztikai területen

dolgozók számára – képzések, továbbképzések, illetve egyéb felkészítések során hasznosítani kell a megszerzett tapasztalatokat, valamint a működési terület adottságainak figyelembe vételével célszerű az ilyen jellegű feladat modellezésével a meglévő terveket aktualizálni, kiegészíteni.

A logisztikai feladatok eredményes végrehajtása a feladatokba bevont alegységek parancsnokaival történő szoros kapcsolattartással, folyamatos információ megosztással valósítható meg. Az értékelt időszakban már a kezdeti folyamatoktól a mindenoldali biztosítás megvalósítása érdekében minden vezető részéről pozitív hozzáállás, állandó támogatás, az állomány felé kellő igényesség és követelménytámasztás volt jellemző. Annak érdekében, hogy ez az érték a jövőben is fenntartható legyen, célszerű a rendőrszakmai képzés tananyagába beépíteni és oktatni az ilyen speciális rendőri feladatok logisztikai műveleteinek rendjét.

1. sz. melléklet

Anyagösszesítő

a logisztikai bázis berendezéséhez, anyagi készletek kialakításához

(összevont létszámtól függően, a feladat jellegének és szükségletének megfelelően)

S.sz.	I. Rendészeti technikai eszközök		
	Termék megnevezés/fajta	Szükséges mennyiség (db)	A készletezés módja, helyszínei (raktári készlet, átcsoportosítás, beszerzés)
1.	hőkamera (kézi)		
2.	hőkamera állvány		
3.	éjjellátó		
4.	éjjellátó optika		
5.	kereső lámpa		
6.	elemlámpa (Mag Lite/Incotech)		
7.	távcső (különféle 8*30, 10*50, 7*40)		
8.	könnygázspray CS-gáz 750 ml		
9.	könnygázspray CS R92 27 g		
10.	könnygázszóró paprikaspray MK-		

	9 400 ml 2 %		
11.	könnygázspray MK-4 paprikaspray		
12.	MSA gázálc (ütésálló sisakra rácsatolható)		
13.	panoráma gázálc (93M, Drager)		
14.	gázálc szűrőbetét (kombinált, AEBK 2 Hg/st, 93M, biomaszk)		
15.	CS8 60-90 (ingeranyag patron)		
16.	EDR kézi rádió		
17.	rádiótöltő		
18.	94M univerzális könnygázgránát		
19.	RP 721 40 mm könnygázgránát		
20.	útzár		
21.	bilincs		
22.	bilincstok		
23.	gyorskötőző (műanyag) bilincs		
24.	gumibot		
25.	gumibottartó		
26.	pisztolytáska (Parabellum, PA63, R78))		
27.	erő-kábelvágó		
28.	drótvágó		

S.sz.	II. Egyéb (fogyó) készletek		
	Ruházat		
	Termék megnevezés/fajta	Szükséges mennyiség (db)	A készletezés módja, helyszínei (raktári készlet, átcsoportosítás, beszerzés)
1.	bakancs (40-46-os méretig)		
2.	bevetési ruha		
3.	esővédő ruházat		
4.	gumicsizma		

5.	gumicsizmába téli betét		
6.	takaró		
Gépjármű-technika			
	Termék megnevezés/fajta	Szükséges mennyiség (db)	A készletezés módja, helyszínei (raktári készlet, átcsoportosítás, beszerzés)
7.	vontatókötél		
8.	autómosó kefe		
9.	porszívó (Philips FC6843 típusú)		
10.	jégoldó folyadék		
11.	jégkaparó		
12.	ablakmosó folyadék		
13.	motorolaj (gépjármű típus szerint)		
14.	fényszóró izzó		
Egészségügy			
	Termék megnevezés/fajta	Szükséges mennyiség (db)	A készletezés módja, helyszínei (raktári készlet, átcsoportosítás, beszerzés)
15.	AIDS elleni csomag		
16.	fertőtlenítő kendő		
17.	kézfertőtlenítő kendő kicsi		
18.	sterillium gél/kézfertőtlenítő		
19.	szájmaszk		
20.	gumikesztyű		
Irodatechnika			
	Termék megnevezés/fajta	Szükséges mennyiség (db)	A készletezés módja, helyszínei (raktári készlet, átcsoportosítás, beszerzés)
21.	átlásztó, kapcsos genoterm (írat- lefűző)		

22.	„Halas” iratlefűző (karton dosszié)		
23.	nyomtató papír		
24.	cellux ragasztó		
25.	írószer (toll, ceruza, radír, szövegkiemelő, filctoll, alkoholos filctoll)		
26.	olló		
27.	tűzőgép (hozzá való betét),		
28.	iratlyukasztó		
29.	gemkapocs		
30.	gyurma		
31.	vonalzó		
32.	jegyzetömb/jegyzetfüzet		
33.	falakat		
34.	kulcstároló doboz		
35.	lakatok		
36.	papírzsák		
Informatika			
	Termék megnevezés/fajta	Szükséges mennyiség (db)	A készletezés módja, helyszínei (raktári készlet, átcsoportosítás, beszerzés)
37.	televízió (LCD kijelzős)		
38.	projektor		
39.	telekommunikációs eszközök (vezetékes, vezeték nélküli telefon, FAX)		
40.	internet hozzáférés (vezetékes, vezeték nélküli)		
41.	EDR rendszer (rádióösszeköttetés hálózata)		
42.	multifunkcionális eszköz (nyomtató, szkennel funkcióval)		

43.	informatikai hálózat (kábelezés, aktív eszközök „portok”)		
44.	számítógép konfiguráció (alapgép, monitor, klaviatúra, egér)		
45.	íratmegsemmisítő		
46.	elemek (AA LR6-M-1,5V, AAA (LR03-1,5V)		
47.	elem Góliát (LR20-XL-1,5V) GP Super Góliát		
48.	laptop		
49.	APN kártya vagy stick		
50.	kellékanyagok (toner, tintapatron, akkumulátor EDR rádióhoz, mobiltelefonhoz, EDR rádióantenna, övcsipesz)		
Szobai berendezés			
	Termék megnevezés/fajta	Szükséges mennyiség (db)	A készletezés módja, helyszínei (raktári készlet, átcsoportosítás, beszerzés)
51.	ágy		
52.	matrac		
53.	párna		
54.	paplan		
55.	ágynemű huzat (komplett)		
56.	öltöző szekrény		
57.	asztal		
58.	szék		
59.	függöny		
60.	fali ruhafogas		
61.	hosszabbító		
Egyéb bútor berendezés			
	Termék megnevezés/fajta	Szükséges mennyiség	A készletezés

		(db)	módja, helyszínei (raktári készlet, átcsoportosítás, beszerzés)
62.	forgószek		
63.	kárpitozott szék		
64.	tantermi asztal		
65.	számítógépasztal		
66.	írható mágnestábla		
67.	parafatábla		
68.	lemezszekrény (irodai)		
69.	lemezszekrény (fegyver tárolásra)		
70.	álló ruhafogas		
71.	hosszabbító		
72.	kihajtható ruhaszárító		
73.	térkép kerettel		
74.	fegyver tisztító-ürítő		
75.	fegyverszállító láda		
76.	fedett hulladéktároló		
77.	tisztító, takarítószer képzés (gondnokság alapján)		
Élelmiszer kiegészítő felszerelés			
	Termék megnevezés/fajta	Szükséges mennyiség (db)	A készletezés módja, helyszínei (raktári készlet, átcsoportosítás, beszerzés)
78.	hőtárolós termosz (1 l-es)		
79.	hőtárolós termosz (10 l-es)		
80.	hűtőszekrény		
81.	kávéfőző		
82.	mikrohullámú sütő		
83.	pohár		
84.	tányér		
85.	evőeszköz		
86.	zuhanyfüggöny		

87.	zuhany lábrács		
-----	----------------	--	--

2. sz. melléklet

Logisztikai feladatok irányadó hatályos normagyűjteménye

Élelmezés

- a gazdálkodási szabályzatról szóló **41/2014. (XI. 28.) ORFK utasítás**
- a belföldi reprezentációról szóló **1/2016. (I. 7.) ORFK utasítás**
- területi szerv élelmezési tevékenységéről szóló intézkedése

Gépjármű üzemeltetés

- az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló **254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet**
- a közúti járművek műszaki megvizsgálásáról szóló **5/1990. (IV. 19.) KöHÉM rendelet**
- a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről **szóló 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet**
- a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának szabályairól szóló **12/2007. (III.13.) IRM rendelet**
- az autópályák, autóutak és főutak használati díjáról szóló **36/2007. (III. 26) GKM rendelet**
- a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi szervek által üzemben tartott szolgálati járművekre, azok forgalomba helyezésére, időszakos vizsgálatára vonatkozó különös szabályokról szóló **58/2015. (X. 27.) BM rendelet**
- a belügyi gépjárművezetők és a gépjárművezetést oktatók képzési követelményeinek megállapításáról szóló **16/2013. (V. 28.) BM utasítás**
- a Belügyminisztérium fejezet költségvetési gazdálkodásának rendjéről szóló **4/2015. (IV. 10.) BM utasítás**
- a belügyi szervek gépjármű szabályzatáról szóló **20/2015. (VII.31.) BM utasítás**
- a rendőrségi gépjárművek futásteljesítmény- és üzemanyagnormáiról, valamint a használatból történő kivonásáról szóló **6/2010. (OT 5.) ORFK utasítást**

- a rendőrség közúti szolgálati gépjárművei műszaki és közlekedésbiztonsági állapotának ellenőrzéséről szóló 42/2010. (OT 24.) ORFK utasítást
- a rendőrség szolgálati gépjárműveinek használatáról és üzemeltetéséről szóló 23/2011. (XI. 25.) ORFK utasítást
- a rendőrség szolgálati járműveinek és a rendőri szolgálati feladatok ellátásához használt, a rendőri szerv tulajdonában levő, bérelt, lízingelt, valamint adományozott gépjárművek rendőri jellegének kialakításáról szóló **11/2010. (OT 7.) ORFK utasítás**
- a szolgálati gépjárművek káreseményeivel kapcsolatos adatszolgáltatásról, valamint a saját hibás gépjárműkárok megtérítésével kapcsolatos feladatokról szóló **24/2013. (VI. 12.) ORFK utasítás**
- a gazdálkodási szabályzatról szóló **41/2014. (XI. 28.) ORFK utasítás**
- a rendőrségi gépjárművezetők képzéséről, továbbképzéséről, a szolgálati gépjármű vezetésére jogosító ügyintézői igazolványok kiadásáról és visszavonásáról, valamint a szolgálati gépjárművek közlekedésével kapcsolatos baleset-megelőzési feladatokról szóló **23/2006. (VIII. 8.) ORFK** intézkedés

Fegyverzet és speciális technikai eszközök

- a Rendőrség által alkalmazott kényszerítő eszközök rendszeresítésének szakmai követelményeiről és eljárási szabályairól szóló **384/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet**
- a Belügyminisztérium Technikai Szabályzatáról szóló **29/2011. (X. 28.) BM utasítás**
- a Rendőrség személyi állománya lövedékálló védőmellényének használatáról szóló **34/2008. (OT 18.) ORFK utasítás**
- a szolgálati lőfegyverek, lőszeres, robbanóanyagok és pirotechnikai eszközök tárolásának és biztonsági követelményeinek meghatározásáról, a lőfegyverek, lőszeres és fegyverzeti tartozékok kezelésének, nyilvántartásának, őrzésének és ellenőrzésének szabályozásáról szóló **13/2013. (IV. 11.) ORFK utasítás**

Egészségügyi ellátás

- a Belügyminisztérium egészségügyi szolgálatáról és a belügyminisztériumi szerveknél folyó egészségügyi tevékenységről **szóló 9/2001. (BK 4.) BM utasítás**
- az egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról **57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet**

- a Rendőrség vezetői állománya, valamint az orvosok és pszichológusok egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági vizsgálatának rendjéről szóló **40/2010. (OT 23.) ORFK utasítás**
- a beosztáshoz szükséges fizikai alkalmasság ellenőrzéséről szóló **43/2010. (OT 24.) ORFK utasítás**

Raktározás

- a Belügyminisztérium Technikai Szabályzatáról szóló **29/2011.(X.28.) BM utasítás**
- a gazdálkodási szabályzatról szóló **41/2014. (XI. 28.) ORFK utasítás**

Informatikai,- és híradó rendszerek működése

- a minősített adat védelméről szóló **2009. évi CLV. törvény**
- a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló **2012. évi CLXVI. törvény**
- az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló **2013. évi L. törvény**
- a Nemzeti Biztonsági Felügyelet működésének, valamint a minősített adat kezelésének rendjéről szóló **90/2010. (III. 26.) Korm. rendelet**
- a minősített adat elektronikus biztonságának, valamint a rejtjeltevékenység engedélyezésének és hatósági felügyeletének részletes szabályairól szóló **161/2010. (V. 6.) Korm. rendelet**
- a kormányzati célú hálózatokról szóló **349/2010. (XII. 28.) Korm. rendelet**
- a kormányzati eseménykezelő központ és az eseménykezelő központok feladat- és hatásköréről, valamint a biztonsági események kezelésének, a biztonsági események műszaki vizsgálatának és a sérülékenység vizsgálat lefolytatásának szabályairól szóló **185/2015. (VII. 13.) Korm. rendelet**
- a központosított informatikai és elektronikus hírközlési szolgáltató információbiztonsággal kapcsolatos feladatköréről szóló **186/2015. (VII. 13.) Korm. rendelet**
- az elektronikus információs rendszerek biztonsági felügyeletét ellátó hatóságok, valamint az információbiztonsági felügyelő feladat- és hatásköréről, továbbá a zárt célú elektronikus információs rendszerek meghatározásáról szóló **187/2015. (VII. 13.) Korm. rendelet**

- az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvényben meghatározott technológiai biztonsági, valamint a biztonságos információs eszközökre, termékekre, továbbá a biztonsági osztályba és biztonsági szintbe sorolásra vonatkozó követelményekről szóló **41/2015. (VII. 15.) BM rendelet**
- a Rendőrség Ideiglenes Informatikai Biztonsági Szabályzatának kiadásáról szóló **60/2008. (OT 32.) ORFK utasítás**
- a Robotzsaru integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszer egységes és kötelező használatáról, jogosultsági rendjéről, az adatvédelem, valamint a rendszerfejlesztés előírásairól szóló **18/2011. (IX. 23.) ORFK utasítás**
- az intranethálózat működtetéséről, valamint az Internet és elektronikus levelezési rendszer rendőrségi igénybevételének szabályairól szóló **45/2013. (XI. 15.) ORFK utasítás**

Visszatekintés a felsőfokú rendészeti képzés kialakulására

A 2016-os év több szempontból is nagyon fontos állomás a rendészet, rendészeti oktatás, rendészettudomány életében. 172 év után 2016-ban a rendészettudomány etablációs folyamatának eredményeként, sor kerülhetett a Rendészettudományi Doktori Iskolán a doktori képzés beindítására. Továbbá ugyanebben az évben ünnepelhetjük a felsőfokú rendőrtisztképzés 45. évfordulóját, és egyetemünk 5 éves fennállását!

1844-ben KARVASY ÁGOSTON a rendészet jeles tudósa, a rendészettudomány első kiemelkedő képviselője „*A politicalai tudományok rendszeresen előadva*” c. könyvének első kötetében külön fejezett szentelt *a policzi vagy is a rendőrségi tudomány-nak*⁸.

Karvasy művének első kötetéhez egy toldalékot is szánt, amiben az országos rendőrség területalapú felosztását is megjelenítette. Mindez valószínűleg alapul szolgálhatott 1848-ban SZEMERE BERTALANNAK, a forradalmi kormány belügyminiszterének, aki HAJNIK PÁL-t bízta meg egy országos rendőri szervezet felállítására. Az országos rendőrség megszervezése a szabadságharc csatái, majd leverése miatt elmaradt, majd Habsburg önkény következett, a Bach huszárokkal, osztrák csendőrökkel, besúgóhálózattal.

Később 1862-ben Karvasy szintén magyarul kiadta „*A közrendészeti tudomány*” c. könyvét, mellyel végleg leverte a rendészettudományt cölöpeit Magyarországon.

Ilyen előzmények után 1869-ben került sor első rendészeti szaklap kiadására a „*Közbiztonság*”-ra, melynek alcímében ott található a felirat: **Rendészetelméleti és tapasztalati szak-közlöny**⁹. Azt, hogy mennyire tartotta fontosnak a főszerkesztő az alcímet, mi sem bizonyítja jobban, hogy a két évfolyamot megért lap számaiban jelentős teret kapott a rendészetelmélet, a tudomány és az oktatás.

E folyóiratnak, a Közbiztonságnak 1870-ben megjelent második számában a főszerkesztő egy rendészeti iskola létrehozásáért emelt szót. A szerkesztő vezércikkében a következőket írta: „*bármily rendszerre is alapítassék a rendőrség újjászervezése, ez csak akkor fog megfelelni hivatásának, ha a rendészeti közegek a rendészeti tudományban elméletileg is kiképeztetnek.*” Mivel ebben az időben rendészeti szakmai könyvek, tankönyvek nem voltak, ezért a szerző a következőt javasolta.: „*okvetlen szükséges a közigazgatási hatóságok rendőri alantas közegeivel ezen a tudományt alphájától kezdve megismertetni, erre pedig legcélszerűbb lenne egy rendészeti tanszék felállítása: melynek tantárgyai,*

- *a rendészet körébe eső jog, -ember és arc ismeret-*

⁸ Karvasy Ágoston. *A politicalai tudományok, rendszeresen előadva*. Második kiadás. I. kötet. kn. Győrött 1845. 90. o.

⁹ Közbiztonság. 1869. Mutatvány példány 1. o.

- *kutató módok különfélesége, -*
- *a bűnösök osztályai, ezek életmódja, és szokásainak ismertetése-,*
- *szolgálati illeten, stb. volnának*¹⁰.

A szerkesztő a továbbiakban az iskola létrehozását alátámasztotta még azzal a gondolattal, hogy *nem a rendszer, nem a betű, hanem a képzett rendőr képes a törvény alkalmazására.*

A rendészet, rendőrség történetéből közismert, hogy a XIX. század második felétől elindult az állami rendőrség megszervezése. Ennek részeként a főváros egyesítését követően, 1873-ban a fővárosi rendőrség a Belügyminisztérium alárendeltségébe került, majd ezt az állapotot szentesítette az 1881-es XXI. törvény.

A rendőrségi törvény születése előtt Pichler Nándor fontosnak tartotta megjegyezni a rendőr felkészítése kapcsán, hogy *„a rendőrség igazgató hivatalnokainak minden tekintetben tudományosabbnak kell lenniük, mint az ítélő bírának, mert míg a bíró a törvényt és tényálladékot veszi ítélete alapjául és pedig tanácsülésben, a rendőr számtalan esetről minden anyag hiányával tetteleg fellépni és működni kénytelen.”*¹¹

Ugyanebben az időszakban különböző törekvések láttak napvilágot. Rendészeti egyesületet terveztek létrehozni, amelynek fő céljai a képzés, és a tudomány ápolása, szakirodalom megírása lett volna.

A XIX. század végén az egyik szaklapba található az a levél, amelynek szerzője a következőkről panaszkodik: *„A mai tanulmányi rendszer szerint ugyanis a rendészetet csak a közigazgatásban adják elő a jogi tanintézetekben, alig 10-10 órában.”*¹²

VEREN JÁNOS esztergomi felügyelő szerint ebben az időszakban különösen a vidéki rendőrlegénység (amely ekkor még nem volt az egységes államrendőrség része) nélkülözi a szaktudást, melynek pótlását az államosítást követően 3-5 hónapos szaktanfolyamok elvégzésével látta volna.

Ugyanakkor a kritizált időszakban is kiemelt figyelmet fordítottak az altiszti, tisztii állomány képzésére. 1913-tól vidéki oktató rendőrtisztek, és altisztek szakmai képző tanfolyamát rendelték el, amelynek utolsó tanfolyamára 1914 áprilisában került sor. Felmerült a vándoroktatás lehetősége, de a gyakorlatban nem valósult meg.

Ugyanebben az időben a nagy háború kirobbanása előtt sor került az első nemzetközi bűnügyi rendőri kongresszusra Monacóban. A kongresszus határozatai között szerepelt, hogy a rendőri tudományokat és ismereteket az egyetemek jogi fakultásán külön önálló tantárgyként oktassák.

¹⁰ Közbiztonság. 1870. jan. 9. 2. sz. 1. o.

¹¹ Pichler Nándor: Nézetek a rendőrségről általában és különösen a fővárosi rendőrségről. Fand és Frohna Könyvnyomdája, Budapest, 1876, 15. o

¹² Rendőri Lapok 1895/5. sz. Olvasói levél. 4. o.

A XX. század elején bekövetkezett első világháború, és azt követő forradalmak ezeket a rendőri képzési folyamatokat leállították, hisz döntően harcoló frontokra összpontosítottak, miközben a hátszág rendészete is felőrölte a rendőrségek erejét.

De 1920-ban az államosítás után a helyzet stabilizálásának első jeleként, ismét elkezdték, illetve folytatták az alapvető szakbeli rendőrtisztviselők képzésének kiépítését.

1920-tól a vidéki városok és a főváros rendőrségi állományának immár egységes felkészítése komoly kihívást jelentett a rendőrség vezetése számára. Főleg úgy, hogy egységes szabályrendelet majd csak 1922-ben jelent meg. Ezt akkor úgy hidalták át, hogy Laky Imre által szerkesztett tankönyvet sokszorosították, miközben előkészítették a rendőrség személyállományára vonatkozó képzési rendelet kiadását.

Ezzel párhuzamosan felújították a bűnügyi értekezleteket, amelyek tudományos igényességet fogalmaztak meg a bűnügyi területen dolgozókkal szemben.

A rendőrképzés helyzetét nehezítette, hogy viselni kellett a trianoni békediktátum hazánkat sújtó következményeit, amelynek értelmében az antant Katonai Bizottsága folyamatosan jelen volt. A m. kir. rendőrség részéről Dorning Henrik (a m. kir. állam rendőrség képzési főfelügyelője) tárgyalt a Katonai Bizottsággal, amihez jól kellett ismernie az akkori rendőrség helyzetét, állapotát. Valószínűleg Dorning Henriket ez a helyzet készítette arra, hogy megírja „*A rendőrség intézményének fejlődése , különös tekintettel a magyar királyi állami rendőrségre és a magyar rendőri szakoktatásra*”¹³ c. tanulmányát. Dorning szerint a fővárosi rendőrségnél már korábban felismerték, hogy a feladatok specialitása miatt nem elég a rendőrközegek előképzettsége, hanem szükséges a szakképzés. A rendőrfelügyelőket próbaidő és vizsga letételére kötelezték, a detektívek pedig a már vizsgát tett rendőrökből, illetve külső pályáról kerülhettek a testületbe. Ezzel párhuzamosan gondot fordítottak külföldi tapasztalatszerzésre, és szakirodalmak írására is.

Az államosítás után a magyar rendőrségnél szabályozták az állományviszonyokat és a feltölthető létszámot. A 102.837/1922-es B.M. rendelet¹⁴ szerint a rendőrség szervezeti felépítése a következő volt:

- A. Legfelsőbb igazgatás
- B. Kerületi rendőr-főkapitányságok
- C. Rendőr-főkapitányságok
- D. Rendőri kirendeltségek
- E. Határszéli kirendeltségek

¹³ Dorning Henrik: *A rendőrség intézményének fejlődése , különös tekintettel a magyar királyi állami rendőrségre és a magyar rendőri szakoktatásra* A magyar királyi állami rendőrség országos szaktanfolyamainak kiadványai Budapest. 1922. I.sz. 16. o. Felolvasatott: 1922. nov. 22. rendőri szaktanfolyam nyitó ünnepségén.

¹⁴ 102.837/1922-es B.M. r. Az 1922. VII. t.c.-nek a m. kir. államrendőrségre vonatkozó rendelkezései végrehajtása.

A rendőrség személyi állományát (egyrészt az) egyenruha és fegyver viselésére, (másrészt a) mindezek nem viselésére jogosult személyek töltötték be, az alábbi kategóriákra tagozódva. egyenruha és fegyver viselésére jogosultak:

- fogalmazói kar;
- felügyelői kar;
- őrségi személyzet (altisztek és rendőrök).

A fentek által betöltött státusok a 12.000 főt nem haladhatták meg.

Nem szabad azonban elfeledkezni, hogy ekkor volt egy hasonló létszámú csendőrségünk, egy 4250 fős vámőrségünk is.

A m. kir. állami rendőrségnél a fogalmazói és felügyelői karhoz tarozó egyenruhás állomány jelentette a *rendőrség tiszti rangú tisztviselőit, számuk az 1500-t nem léphette át.*

A jelentős számú rendőrségi altisztek szakképzésére, minden főkapitányságon működött egy rendőr iskola.

A rendőrség felügyelői és fogalmazói karába való bekerülés csak a magas követelmények teljesítése (*ez a fogalmazói karba való bekerüléshez jog, vagy államtudományi államvizsgát, jog, vagy államtudori oklevél megszerzését jelentette*), és a képzési rendszernek megfelelő tanfolyamok és a vizsgák eredményes teljesítése után vált lehetővé a pályázók számára¹⁵.

Az 1922-ben kiadott **3720/1922. sz. miniszterelnöki rendelet** szerint a rendőrség felügyelői és fogalmazói karában csak a rendőrtisztviselői tiszti vizsgát tett személyeket lehetett véglegesíteni. A tiszti vizsgához az eredményes egy éves próbaszolgálaton, és az egy éves tanfolyamon keresztül, felvételi vizsga után vezetett az út.

A belügyminiszter rendeletében a következő 4 féle, országos szintű szaktanfolyamot határozta meg:

1. rendőrtisztviselői tiszti tanfolyam;
2. rendőrtisztviselőket továbbképző tanfolyam;
3. detektív és detektívfelügyelői tanfolyam;
4. országos törzstisztképző tanfolyam.

Csak emlékeztetőül, hogy milyen főbb tantárgyakat tanultak a szaktanfolyamokon a hallgatók:

1. büntetőjog;
2. magyar btk, és egyéb törvények a büntettekről és vétségekről;
3. bűnvádi perrendtartás;
4. nyomozás segédeszközei;
5. államrendészetre vonatkozó összes jogszabály;

¹⁵ 3720/1922. M. E. r. A rendőri szolgálat fogalmazói és felügyelői szakában való alkalmazáshoz szükséges kellékek és ezek joga

6. igazgatásrendészetre vonatkozó azon jogszabályok, melyekben az eljárás a m. kir. rendőrséget illeti meg;
9. az állami rendőrség szervezetére, és hatáskörére vonatkozó szabályok;
10. az állami rendőrség szolgálati és fegyelmi szabályzata;
11. az állami rendőrség ügyviteli szabályzata, az állami rendőrségi hivatalok pénzkezelése, és számvitele tárgyában kiadott rendeletek;
12. törvényszéki orvostan, elmekórtan;
13. a magyar közjog, közigazgatás jog áttekintése;
15. tűzrendészet;
16. közegészségtan, és elsősegélynyújtás;
12. társadalomtan;
13. a lélektan gyakorlati alkalmazása a rendőri szolgálatban;
15. m. kir. honvédség, csendőrség, folyamőrség, vámőrség, pénzügyőrség szervezete;
16. hivatalvezetés;
17. rendőri oktatás a gyakorlatban¹⁶.

Kitekintve Európára ebből az időszakból elmondható: hogy Angliában, Németországban, és Franciaországban már a két világháború között felmerült az önálló rendőrtisztképzés intézménye iránt az igény, de azok megvalósítására csak később került sor.

Ugyanekkor Németországban rendőr tudomány hetét megszervezték és sikeresen levezényelték, ahol magyar és más nemzetközi résztvevők is voltak.

1945- után éles fordulat következett be a politikai életben, amely hatással volt államigazgatás minden területén. Ennek során, Magyarországon a politika nyomására a rendészet, honvédelem altiszti, tisztikarát, szinte teljesen kisöpörték. Így 1945 után a rendőrség kötelékébe kerülő munkás és paraszt fiatalok szinte általános és szakmai műveltség nélkül vették kezükbe a fegyvert, hogy a háború utáni hihetetlen méreteket öltő bűnözéssel minden területen felvegyék a harcot.

Ugyancsak ennek az időszaknak az egyik fontos eseménye, hogy 1945. szeptembertől belügyminiszteri rendelet nyomán már nőket is kinevezhettek a testületbe.

A politikai tisztogatás következményeként a baloldali hatalomnak szükségessé vált egy új tisztikar kinevelésére, amelyet szovjet mintára hoztak létre. Ennek a kívánalomnak a teljesítésére az ezt követő évtizedek alatt folyamatosan hoztak létre, és szüntettek meg

¹⁶ 66.899/1922. B.M.r. A 3720/1922. M. E. sz. rendeletnek a rendőrtisztviselői tiszti tanfolyam és rendőrtisztviselői tiszti vizsgára vonatkozó intézkedései végrehajtására

rendőrtisztképző intézeteket, iskolákat. Ezzel párhuzamosan különböző időtartamban szerveztek meg gyorstalpalló képzéseket, pl. őrsparancsnoki tanfolyamokat.

A rendőrtisztképző iskolák eltérő időtartammal (néhány hónaptól, 1-2-3 év) levelező, vagy nappali formában a következők szerint váltakoztak.¹⁷

1946 áprilisától hat-nyolchetes tiszti tájékoztató tanfolyamokat szerveztek, majd 1946 októberétől őrszemélyzeti tanfolyamokat.

Az 1946. évi tiszti tájékoztató tanfolyamokat 1947 januárjától hathónapos tiszti előkészítő tanfolyamok követték.

1947-ben a Magyar Államrendőrség Tiszti Akadémiáját röviden **Rendőr Akadémia RÖVIDÍTETT ELETERJEDT VÁLTOZATA** a **RAK** néven rendőrtiszti főiskolát hoztak létre, melyet 1949-ben Rendőr Törzstisztképző Főiskola felállítása követett.

Később 1953-ban Corvin Ottó néven bűnügyi szakiskola létesült.

1950-1956 között a tisztképzés a Rendőrtisztképző Iskolán folyt.

A szovjet mintára megszervezett állambiztonság tisztjei kezdetben a Rendőr Akadémián tanultak, majd 1949-től a Félix Edmundovics Dzerzsinszkij nevét viselő Állambiztonsági Tisztképző Iskolán folytatták. Ezzel párhuzamosan az ÁVH vezetőit a Szovjetunióban képezték ki.¹⁸

A kialakult helyzet fenntartása, a „szocialista törvényesség” fokozott biztosítása, a társadalmi tulajdon védelme és a bűnözők elleni fokozott harc érdekében az akkori párt, és állami vezetők a rendőrség feladat és hatáskörét 1955. évi 22. számú törvényerejű rendeletben rögzítették, és miközben tagadták a múltat, a rendelet mellékleteként felhasználták az előző időszak jogszabályait.

1956-os forradalom után a belügyi vezetés számára egyértelművé vált, hogy a rendőrtiszti állománnyal szemben magasabb követelmény támasztás érdekében, magasabb színvonalú képzésre van szükség, amely csak hosszabb időtartamú iskolán lehetséges. Ennek következtében a Honvédelmi Tanács 1959-ben elrendelte a Rendőr Akadémia (**RAK**) felállítását.¹⁹

Már ekkor felmerült az igény, hogy az általános tantárgyak oktatását egyetemi szintűvé kell tenni. A Rendőr Akadémia elismerését jelentette, hogy jogi és közigazgatás tudományi egyetemekre az itt végzett hallgatók könnyítéssel bejuthattak, ám maga az RAK csak érettségit adott. 1961-től a megszűnt Dzerzsinszkij Akadémia helyett az állambiztonsági képzést a RAK-on folytatták. A RAK-t 1959-69 között 5368 fő végezte el, míg ez mellett főtiszti tanfolyamon 702 fő tett főtiszti vizsgát.²⁰

¹⁷ Virányi Gergely kézírata. Szentendre 2016.

¹⁸ Simon László. A rendőrtisztképzés 25 éve. 1969. Budapest. kn. 35. o.

¹⁹ Uo.

²⁰ Uo.

1962-1971 között a BM Határőrség, a karhatalom és a kormányőrség középfokú tiszti továbbképzésére létrehozták a **BM Akadémiát**.

Később a karhatalmi és határőr tisztképzés, a honvédségnél az ETI-n, majd a KLKF-n **ÖNÁLLÓ TANSZÉK KERETÉN BELÜL** folyt.

A folyamatosan fellépő tiszthiány pótlására egyik megoldásként Kerepestarcsán felállították a *BM Tartalékos Tisztképző Iskolát, amely 1967-1989 között funkcionált*. Az itt sorkatonai idejük alatt felkészítettek később a BM valamelyik területén hivatásos szolgálatot vállalhattak. A '60-as években végbement kül-, és belpolitikai változások, a követelmények folyamatos emelkedése, a rendőrtisztképzésben is új kihívásokat hozott magával.

A *BM Idegen Nyelvi Főiskola* és BM Rendőrtiszti Akadémia **1960-ban** történt formális egyesítésével létrejött –**Rendőrtiszti Akadémia**, és továbbra is a **RAK** rövidítést viselte.

Ennek a folyamatnak a részeként az Elnöki Tanács Elnöke 1970. 39. tv-el Rendőrtiszti Főiskolát létesített. A RTF 3 éves nappali és négyéves levelező tagozaton 1971/72 tanévvel hirdette meg a képzéseit. Újdonságként jelentkezett, hogy az immár főiskolai kereteket kapott rendőrtisztképzés tanterveit a belügyminiszter és a művelődési miniszter együttesen hagyta jóvá, míg az államvizsga bizottság elnökeit, a belügyminiszter javaslatára a művelődési miniszter nevezte ki.²¹

Természetesen most nem sorolom fel az itt oktatott tantárgyakat, hisz a jelenlevők közül nagyon sokan ezt nagyon jól ismerik, hisz ezekből annak idején beszámoltak, vizsgát tettek.

A főiskolai előképzés miatt a hallgatók már a tanévnyitó előtt **Csopakon** „ismerkedtek egymással” ahol katonai előképzésben, tereptan, lő kiképzési ismeretekben részesültek. Elsajátították a szolgálati-, alaki, karhatalmi szabályzat ismereteit és megismerkedtek az összefegyvernemi védőharc, harcászat keretén belül az összes tuskés bokorral.

Azt hiszem Csopak sok RTF-t végzett rendőrtisztnek ebből az időkből fogalommmá vált.

Az 1971. szeptember elsejétől beindított oktatás keretén belül a főiskolai képzés és a rendőr akadémiai képzés, továbbá különböző tanfolyamok egymás mellett folytak²². A képzést szolgálta a több mint 40 000 kötetes könyvtár.

A Rendőrtiszti Főiskola induló létszáma a következő volt: 188 fő első hallgató, és 51 nyelvszakos hallgató.

Az első évfolyamos hallgatók a következő szakokon tanultak:

- állambiztonsági nyomozó;
- katonai elhárító;
- idegen nyelv;
- bűnügyi nyomozó;
- közrendvédelmi szak²³.

²¹ A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1970. 39. tvr-e a Rendőrtiszti Főiskola létesítéséről

²² Magyar Országos Levéltár: XIX-B-I-ai.-301.számon. 1-a. 1139/1971.

²³ Uo.

A fentiek mellett itt tanultak vietnámi hallgatók is.

A főiskola első ünnepélyes tanévnyitójára 1971. szeptember 25-én került sor, ahol ünnepi beszédében a belügyminiszter kiemelte, hogy a feladatok magasabb szintű megvalósításához elengedhetetlenek az eddiginél magasabb szintű képzés.²⁴

A tanároktól azt kérte, hogy tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a hallgatók minél jobban ismerjék meg a rendészet minden kérdéseit, míg a hallgatóktól a minél jobb felkészülés érdekében lemondást kért szórakozásról pihenésről. Továbbá megjegyezte, hogy a három év tanulás után fel kell készülniük arra, hogy alkotó módon tudják alkalmazni az RTF-n tanultakat.²⁵

A főiskola indulásakor természetesen voltak nehézségek. Nem sikerült azonnal az állománytábla által biztosított tanári státuszok feltöltése, és a tananyagok megírása is késlekedett. Gondok jelentkeztek a vidéki hallgatók elhelyezésével és esetenként tanterem is hiányzott.²⁶

Itt szeretnék megemlékezni az iskolaalapítóról Dr. Györök Ferenc tábornok úrról, az alapító parancsnokról, aki több mint két évtizeden át szívvel lélekkel szolgálta a rendőrtisztképzést.

A Rendőrtiszti Főiskola az évek elteltével folyamatosan bocsátotta ki a nappali és levelező szakon végzett rendőrtiszti hallgatóit, és közben lett a Vám és Pénzügyőrség, a határőrség, a büntetés-végrehajtás tisztképzésének is bázisa.

A rendőrtisztképzés történetében mérföldkőnek számít az 2012-es év, amikor létrejött a Nemzeti Közszerződési Egyetem, és ennek Rendészettudományi Kara, azóta egyetemi képzés keretén belül tanulhatnak a jövő rendészeti szakértelmiségei. Immár az NKE RTK-n szerezhetnek BA és MA diplomát, hogy néhány év tapasztalatszerzés után visszatérve a kar falai közé PhD doktori címüket a rendészettudomány területén megvédhessék.

²⁴ Ünnepélyes tanévnyitó a Rendőrtiszti Főiskolán. Magyar rendőr 1971.

²⁵ Uo.

²⁶ Magyar Országos Levéltár: XIX-B-I-ai.-301.számon. 1-a. 1139/1971.

„Ha valaminek a részei egyenként jónak is látszanak, attól még az egész nem biztos, hogy úgy is működik.”²⁷

Teke András

A migrációkezelés, a határbiztonság, a határrendészet rendszerelméleti és - szemléleti összefüggéseinek aktualitásai

A migrációkezelés lényegét szűkebb és tágabb értelemben is meg lehet fogalmazni. A „kezelés” rendszerint az aktuális helyzetre vonatkozik, és általában mellőzi a hosszú távú következmények számbavételét, mérlegelését, ehelyett inkább a gyors és látványos eredményeket preferálja. A biztonság mindig valamilyen következmény, egy olyan viszonyrendszert kifejező állapot, helyzet, amely nem mindig hozható direkt kapcsolatba valamely kezeléssel, annak eredményével. Ez önmagában ellentmondásnak tűnhet, mert beszélhetünk biztonságról a kezelés alacsony hatékonysága esetén is, és beszélhetünk hatékony kezeléstről a biztonság kifogásolható szintje mellett is. Jelen tanulmány a migrációkezelés és a határbiztonság, határrendészet összefüggéseinek lényegét folyamat- és rendszerszemléletre alapozva kísérli megvizsgálni, a migráció folyamat jellege és rendszerszintű kezelés lehetséges kereteinek a figyelembe vételével.

1. Bevezetés

Egy adott probléma, jelenség megítélését nagymértékben befolyásolja az a kommunikációs közeg, amelyben és ahogy az információk keletkeznek, artikulálódnak, és az a mód, ahogy a véleményt alkotó személy, vagy csak az átlag polgár az információkhoz hozzájuthat. A globális és lokális érdekmechanizmusok disszonanciájának egyenes következménye az érdekfókuszálás, a rész- és terelő/fedő információkra alapozott, valamely szándékot alátámasztó, sok esetben programozott, forgatókönyvre épülő, tudatos befolyásolás. A migrációkezelés kommunikációjának lényege is ebben fogható meg. Egy tudományos konferencián²⁸ nemrég elhangzott, hogy a jelenlegi migrációs folyamat kezelése három paradigmászerű problémával kapcsolható össze: a jogrendszerrel, az infrastruktúrával és a kommunikációval. Mindhárom külön-külön is markáns tényező, de együtt a figyelembevételük megkerülhetetlen.

A migráció sokszereplős, sok ismeretlenes, látszólag ismert kimenetelű folyamat, de a számítások adott stádiumaiban csak látszateredményeket mutató egyenletként is felfogható,

²⁷ A rendszerszemlélet egyik axiómájának a megfogalmazása - Szerző

²⁸ „Megoldási lehetőségek a migrációs válságkezelésben. Működik-e a közös európai menekültügyi rendszer?” témájú tudományos konferencia, Budapest, 2016.06.08-09 (a BÁH, Hanns Seidel Alapítvány, MRTT Migrációs Tagozata szervezésében) dr. Orbán Balázs (Századvég Alapítvány) előadása: A körülmények változása. Szükséges-e paradigmaváltás a nemzetközi és uniós menekültügyi jogrendszerben?

amely az eddig ismert megoldási képletek gyakorlati alkalmazásával, az elméletek helyzetközpontú variálásával az ismeretlen tényezők számát egyre növeli és a megoldhatatlanság tényét vetíti előre.

2016-ot írunk, sokan elfelejtették már, hogy a sajtóban 1992-ben jelent meg, hogy az Olaszországhoz tartozó Lampedusa szigetén 1992-ben idegenrendészeti központot létesítettek az olasz hatóságok. Azóta lassan negyed század, közel egy generációnyi idő telt el. Közben 2009-től növekvő intenzitással, folyamatosan érkeznek a híradások, tudósítások a migránsokról, a velük kapcsolatos tragédiákról. Európába az elmúlt két évben az óvatos becslések szerint is közel két millió migráns érkezett nagyrészt jogszerűtlenül, jelentős részük valós személye, tartózkodási helye ismeretlen a hatóságok előtt. Az átlagember azt is mondhatja, hogy a szerencsétlen rászorulókon segíteni kell, a hatóság meg tegye a dolgát, ne engedje be az országba a „terroristákat”. Ez a kettősség jelenik meg a napi kommunikációban is, és a fogalmak labirintusában az érdekek valamilyen látszatot keltve ütköznek meg. Az első lehetséges reakció: nem minden migráns menekült, de minden menekült migráns. Ebből is következne, hogy nem lehet(ne) minden migráns problémáját azonos módon kezelni. A differenciált és szelektív problémamegoldás annak valószínűsíthető ésszerűsége ellenére a politikai korrektség célpontjává válhat. Magának a migrációnak a megítélése is meglehetősen heterogén. „A nemzetközi migrációnak ma nincs egységes, átfogó elmélete, csak elmélettöredékek léteznek, amelyek nagyrészt egymástól elszigetelten jöttek létre. A bevándorlásban érvényesülő minták és tendenciák viszont azt jelzik, hogy a jelenlegi migrációs folyamat megértéséhez nem hívhatjuk mindössze egyetlen tudomány eszköztárát segítségül, nem összpontosíthatunk az elemzésnek csak egyetlen szintjére. A téma átfogó, sokoldalú természete olyan árnyalt megközelítést követel meg, amelyben megjelenik a távlatok, szintek és feltételezések sokfélesége.”²⁹ Az idézet egy eredetileg 2001-ben megjelent kiadványból származik, amely az azt megelőző időszak vonatkozó ismeretanyagát rögzítette, tehát akár két évtizedes kijelentésről van szó. A helyzet megítélése azonban azóta sem változott lényegileg, csak a már említett ismeretlen tényezők száma gyarapodott.

A migráció „tárgyasult megjelenése” maga a migráns, a természetes személy. Amíg távolról szemléljük a migráció folyamatát, addig az idealisztikus megközelítés a domináns, amikor élő valójában megjelenik, akkor jelentkeznek a komoly problémák. Hatósági szempontból legfontosabb (lenne) az identifikálás, azaz kivel is állunk szemben? Hogyan lehet egy valós identifikálást megvalósítani? Ki valósítsa meg? Mit jelent a migráns együttműködési

²⁹ Douglas S. Massey, Joaquin Arango, Graeme Hugo, Ali Kouaouci, Adela Pellegrino, J. Edward Taylor: A nemzetközi migráció elméletei: Áttekintés és értékelés (7-29. old.) In: A migráció szociológiája 1, E-tankönyv, válogatta és szerkesztette: Sík Endre, ELTE TáTK, Budapest, 2012. Az első kiadás (Szociális és Családügyi Minisztérium, 2001, projektfelelős: dr. Lukács Éva) 2007-es szűkített utánnyomásának e-könyv változata. http://www.tarki.hu/hu/about/staff/sb/Migracio_Szociologiaja_1.pdf (Letöltve: 2016.10.16)

kötelezettsége? Mikor lépi át egy intézkedés a nemzetközi toleranciaküszöböt? Elvileg működik egy „Schengenland” A schengeni ellenőrzési rendszer nem az elmúlt időszakban tapasztalt migrációs hullám kezelésére „készült”, sőt egészen más volt a létrehozásának a célja. A klasszikus határellenőrzés az EU területén és a schengeni országok esetében a jelenlegi migrációs hullám(ok) kezeléséhez nem „kompatibilis”. Egységes, „generál” megoldás helyett, lokális, nemzeti szintű megoldáskeresés indult el, amely több-kevesebb sikerrel jár(t).

Az EU szintjén nézve a döntéseket, stratégiai szintről célszerű beszélni, ami a tagállamok szintjén a taktikai adaptálásról, kivitelezés szintjén a hatósági tevékenységről szól. Mivel az EU-s szintű megoldáskeresés elhúzódik, a tagállamok nemzeti szintű megoldásai stratégiai szintre léptek, és a valójában csak kivitelezési megoldásnak számító lépések (műszaki határzár, kerítés) stratégiai értékeket kaptak. A vertikális és horizontális egyeztetés problémái a megoldáskeresést tovább bonyolítják. A jelenlegi helyzetet figyelembe véve az operatív szintű (kerítés, jogi korlátok) megoldások jelentik a kommunikáció számára alkalmas hír és érvanyagot, ami természetesen markánsan befolyásolja a politikai, jogi, szakmai és köznapis értékítéletet is.

A migrációkezelés kommunikációjában előkelő helyet és szerepet kap az integrált, a komplex jelző, a „rendszerekben” való gondolkodás, a folyamatkezelés, kockázatok, válság, terrorizmus, stb. de ezek folyamat- és rendszer szintű értelmezése, alkalmazása már más kérdés. Ennek az okát több vonatkozásban célszerű keresni. Az első az érdekek különbözősége és a hatásmechanizmusok befolyásolásának eltérő lehetőségei és szintjei. A második a formális és informális megoldások eltérő pozicionálási hatékonysága. A harmadik, amely kihat az első kettőre is, a mindenkor újratermelődő intézménykeretű és feladatalapú gondolkodás virulens evolúciója. Ide tartoznak még a napi szintű problémák prioritása a hosszú távú megoldásokkal szemben, a politikai korrektség, a biztonságiasítás mechanizmusai által gerjesztett w következményei. A kommunikáció túlzott szerepet kap a folyamatkezelésben.

A továbbiakban nézzük meg, hogy mit is jelenthet a migrációkezelés folyamatalapú megközelítése! A vázlatos leírás alapján azonnal láthatóvá válik, hogy a kezelésnek nevezett megoldások sok esetben ignorálják a valós beavatkozási területek azonosítását.

2. A migrációkezelés folyamat jellegének azonosítása

A migrációkezelésről számos tanulmány, könyv és egyéb kiadvány jelent meg, az elektronikus média is bővelkedik hasonló témájú (nem mindig autentikus és releváns)

anyagokban. Nemrég került kiadásra egy volt határőr szerzőpáros³⁰ tollából egy könyv, amely az eddigi tapasztalatokat, ismeretanyagot szakszerűen, a téma alapos ismeretében és tudományos módszertannal társítva szintetizálja. A könyv címéből következik, hogy okokat és a kezelési lehetőséget azonosítanak. Mindezek összefüggnek a migráció és a migrációkezelés folyamatjellegével. Induljunk ki abból, hogy *"A folyamat egymással kölcsönhatásban álló tevékenységek olyan sorozata, amely bemeneteket kimenetekké alakít át."*³¹

Ez önmagában csak részben igaz, mert a folyamat megvalósításához erőforrásokra van szükség. Ez igaz a migránsok (migrációt generáló tényezők) és a migrációt kezelők oldaláról is. Az erőforrás-felhasználás hatékonysága is meghatározza a kimenet-bemenet egymáshoz viszonyított értékét. Kardinális kérdés tehát, hogy a melyik oldal forráspotenciálja képes a folyamatot oly módon befolyásolni, hogy annak kimenetele rá nézve pozitív legyen? (Terjedelmi korlátok miatt nincs lehetőség bemutatni a migrációs folyamatra rátelepedett „migrációs ipart”, amely pl. eszközökkel látja el a migránsokat, akik így a fogyasztó piac egy markáns szegmensét töltik ki, vagy elemezni az egyéb háttértényezőket.) A folyamatok jellemzője, hogy normál helyzetben, megfelelő összhang esetén a folyamat kimenete magasabb értéket képvisel, mint a bemenet, illetve a ráfordítások mértéke. A jelenlegi migrációs hullám nem nevezhető normál helyzetnek, így a kezelés sem lehet „rentábilis”.

A folyamatoknak vannak jól elhatárolható szakaszaik (térben és időben), ami meghatározza a kezelés módját, formáit és kereteit, ezzel együtt a források elosztását is.

Ha térben vizsgáljuk a migránsok mozgását, akkor beszélhetünk olyan potenciális „migránsjelöltekről”:

- Akik az eredeti lakóhelyükön tartózkodnak, de a prognosztizálható változások alapján várható, hogy lakóhelyüket tömegesen elhagyják. A kezelés lehetősége: a jelenlegi lakóhely megtartó-képességének javítása.
- A migránsok közt számos olyan található, aki eredeti lakóhelyét már elhagyta, a célországokhoz képest egy távoli helyen tartózkodik, várva a kedvező alkalomra, a továbbjutást illetően. A kezelés lehetősége: jelenlegi elhelyezési körülményeik javítása, a visszatérés feltételeinek erősítése, motiválás a hazatérésre.
- Számos migráns elindult a célországok felé, jelenleg Európán kívül, vagy az EU külső határain kívül, azt még nem elérve, sok esetben ismeretlen helyen, vagy valamely harmadik országban (tranzitorszámban) legálisan vagy illegálisan tartózkodik. A kezelés lehetősége a fentiekhez kapcsolódik, azzal a kitételrel, esetükben a

³⁰ Ritecz György, Sallai János: A migráció okai trendje, okai és kezelésnek lehetősége, 2015, Hanns-Seidel Alapítvány, ISBN 978-963-88484-4-4

³¹ ISO 9000 szabványcsalád által használt általános fogalom.

tranzitországok illetékes hatóságaitól a szükséges információkat a migránsok ismert és becsült létszámára, várható mozgására vonatkozóan célszerű megkérni, és az „útvonal alapján” érintett országok hatóságaival megosztani. Jelen esetben a fenti országok határbiztonsági, migrációkezelő szervei részére hathatós segítséget célszerű nyújtani. Az Európába eljutni szándékozók főleg Észak-Afrikából az eljutás lehető legveszélyesebb módját választják a tengeren át, ami a kezelés egy sajátos módját kényszeríti ki a hatóságokból: az életmentést. Ez a mechanizmus (is) generálja az afrikai parton várakozók szándékát az útnak indulásra, mert paradox módon ez a „legális” módja, hogy Európába jussanak. Ez azonnal felveti a problémát, hogy az így megmentett emberek elhelyezése hol és hogyan történjen, mert a jelenlegi megoldás de facto a migrációs hatást erősíti. A hotspotok létjogosultsága a jelenlegi tevékenységtartalommal hosszútávon kérdéses. Jelen helyzetre és a fentiekre célszerű lenne egy egységes előrejelző rendszert kialakítani, ami lehetővé tenné az összehangolt felkészülést és megelőzésre is adhatna lehetőséget. Pl. Olaszország számos országgal lépett már eddig is kapcsolatba az előrejelző rendszer kialakítása érdekében, de ennek európai szintű érdemi működése egyelőre nem ismert.

- Különös figyelmet igényelnek azok a migránsok, akik már eljutottak közvetlenül az EU külső határáig és a szomszédos harmadik ország területén legálisan vagy illegálisan tartózkodnak, esetleg valamely „kerítésen kívüli” tranzitónában várakoznak. Esetükben jelenleg a „legalizálás” egy sajátos megoldása történik. Valamilyen védelemre való kérelem benyújtása a leggyakoribb megoldás. A szomszédos harmadik országnak nyújtott eseti segítségen, a migránsok elhelyezése és ellátása terén való tevőleges támogatáson kívül, a repatriálás lehetőségét lenne célszerű minél előbb megteremteni. A létrehozott műszaki határzárak tényleges akadályozó, folyamat-megállító megfelelősége egyelőre hosszabb távon és nagyobb migrációs nyomás mellett nem ismert, az eddigi tapasztalatok általánosítása még korainak tűnik, ezért erre csak óvatosan szabad stratégiai elképzeléseket alapozni. Az irreguláris migránsok számának potenciális növekedését eredményezi az elhúzódo ügyintézés is.
- Azok a migránsok, akik az adott, külső határral rendelkező, a schengeni rendszerbe tartozó EU-s országba valahogy eljutottak, rendszerint benyújtják a menedék iránti kérelmet és várnak a kedvező alkalomra, hogy eljuthassanak az adott célországba. Elhelyezésük, felügyeletük országoként eltérő jelleget mutat. A schengeni belső határok átjárhatósága miatt a hatósági kontaktus biztosítása kétséges, ezt az időközönként visszaállított belső határos ellenőrzés sem tudja kompenzálni teljes

körűen. Az eljárás alatt a felügyelettől függően változik a hatóságok látóköréből kikerült migránsok száma, ami az irregularitást tovább erősíti.

- Azon migránsok esetében, akik a célországba már valamilyen módon eljutottak, a regisztrálás, az identifikálás, az egységes, a partnerek közt megosztott és naprakész nyilvántartások hiányában nehézkes, az országon belüli mozgásuk követése is kis hatáskörű.
- Azok a migránsok, akik valamely európai országban egy másik EU-s országba relokációs lehetőséget kaptak, nem kezelhetők egységes módon, mert a relokáció több lépcsőben (is) történhet, akár a görögországi és olaszországi hotspotok segítségével, akár a sokat bírált kvótarendszer segítségével, vagy egyéb módon is. A relokáció egyik kulcspontja a hatóságokkal való együttműködés, az identifikálás, a követhetőség és a helyben tartás kérdésnek az egységes EU-s elveken alapuló megoldása (lenne).
- Azok a migránsok, akik már a célországba eljutottak, élnek azzal a lehetőséggel, ami a migráció egyik járulékos hatása: a családdegyesítés. Ennek jelenlegi EU-s jogi megítélése a pull-push hatást erősíti. Ezen a téren célszerű megvizsgálni az EU-s polgárokat megillető jogok és kötelezettségek, illetve a migránsok jogai és kötelezettségei viszonyát. Amíg nem válik egy migráns EU-s polgárrá, addig a jogok és kötelezettségek rendszerét olyan formában célszerű érvényesíteni, hogy az motiváljon az EU-s polgársági státusz elnyerésére, a pozitív együttműködésre. A védelmet és valamilyen szintű (akár ideiglenes) tartózkodási engedélyt kapott migránsokat ösztönözni célszerű az önellátásra és a családdegyesítést, speciális eseteket kivéve, csak akkor engedélyezni, ha a befogadott migráns képes a családtagjait is az adott ország jogrendje szerint eltartani. Ez utóbbi jelenleg nem működik. (A befogadó készségről ismert svéd hatóságok is a fenti motivációt próbálják erősíteni.)
- Azon migránsok esetében, akikről utólag kiderül, hogy jogellenesen jutottak, és/vagy jogtalanul tartózkodnak az adott országban, vagy viselkedésük a védelem megszüntetésére, a kiutasításra okot ad, akkor a kiutasítás kivitelezése jelenleg gondot jelent. Ez összefügg az identifikálás eredményével, az első EU-s országgal, a regisztrációval és az eredetországban lévő állapotokkal, az eljárás renddel is.
- Sok migráns esetében felmerül a repatriálás, azaz a menedék iránti kérelem okának megszűnésével az eredetországba való visszatérítés megoldása. Ez jelenleg az EU-s országok számára csapdahelyzetet jelent, mert a menedékben részesülők quasi az EU-s polgároknak járó jogokkal rendelkeznek a kötelezettségek teljesítésének kikényszerítése nélkül, vélhetően nem kívánják az adott országot elhagyni.
- Sok migránst érintően vannak esetek, amelyek egyedi elbírálás alá esnek.

- A migrációkezelés legkényesebb kérdése a migránsok letelepedése, az adott társadalomba való integrálásának a megoldása. Ha úgy tekintjük, hogy egy migrációkezelési algoritmusnak ez a záró aktusa lenne, akkor meglehetősen pesszimista kép prognosztizálható. Beszélhetünk tehát olyan folyamatról, amelynek nyíltvégű az outputja, azaz a migrációkezelés hatékonysága a fentiekől függ.

A folyamatszemplétű megközelítés lényegi eleme magának a folyamatnak az azonosítása, teljes körű és minden szintre kiterjedő algoritmikus feltérképezése, a szabályozás lehetőségeinek a meghatározása, a folyamatirányítás megtervezése, bevezetése és fenntartása, a be- és kimenetek lényegi meghatározása, az egyes folyamatok összekapcsolása, összehangolása, a folyamatok és a folyamatkezelés környezeti illesztése, a hozzájuk kapcsolódó szervezési és fejlesztési mechanizmusok fenntartásával a szükséges források időbeni biztosítása, a rendelkezésre állás garantálása, és mindezt egy permanens iterációs folyamat keretébe foglalva lenne célszerű megvalósítani.

Ha konkrétan a migrációkezelés³² oldaláról közelítjük meg a problémát, akkor a problémakezelés általános elveit célszerű alkalmazni. Mint minden problémakezelés ez is vélelmezéssel, prognózissal, kész tényekkel, felismeréssel, azonosítással, feladatszabással, feladatvétellel, valamely cselekvési kényszerrel, tenni akarással, stb. indul. A fentiek kizárólag megfelelő fogadó környezetben, szakértelem, szakmai és politikai kultúra megléte esetén realizálhatók. Axiómaként célszerű tudatosítani, hogy mindig a probléma azonosítása határozza meg a problémakezelés kimenetelét. Ezért is elengedhetetlen az elemi adatokra épülő integrált, validált, naprakész adatbázisok megléte. (Ennek a módszertana ismert.) Indokolt teljeskörű környezeti elemzéseket, funkcionális kockázatelemzéseket végezni.

A hagyományos intézményi/feladat alapú gondolkodásmóddal a problémakezelést az általános munkaköri feladatok, a normál helyzetre tervezett működés keretében, illetve a vele való teljes körű, vertikális és horizontális koordináció és kooperáció nélkül nem lehet hatékonyan megoldani.

Szintén axiómaként célszerű tudatosítani, hogy a probléma attól probléma, hogy a megoldása egyelőre nem ismert, ezért nem kezelhető általános értelemben intézményi feladatként!

Éppúgy, mint a migránsok „kategorizálása”, a folyamatkezelés is egyfajta logikára épül. Ha algoritmusként tekintünk rá, akkor a veszély/fenyegetés „kiindulás előtti állapotától” kezdve a kezelési folyamat lezárásáig tart. A bevezetőben hivatkozott *jogrendszer, infrastruktúra és kommunikáció* összefüggéséből kiindulva, nem mindegy, hogy a migránsok milyen jogi, szakásjogi környezetből érkeznek, hogyan tudják elfogadni vagy el akarják-e fogadni a

³² Lásd részletesen: Teke András - A változásokkal összefüggő kihívások kezelésének tipizálható problematikája korunk rendszetében, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV (13-22. old.)

célországok jogszabályait, ismerik-e azt, nem mindegy, hogy a „migránsipar” milyen infrastruktúrát képes kialakítani és a fenntartani, ezzel szemben a migrációkezelési rendszer mire képes, nem mindegy, hogy a migránsok, embercsempészek egymás közti kommunikációja és a migrációkezelési kommunikáció hogyan hatnak, egyáltalán hatnak-e egymásra és mindezek függvényében a migránsok felé irányuló hatósági, befogadó országi kommunikáció mennyire időbeni, célorientált és érthető? A migrációkezelés kulcseleme: ismerik-e a migránsok azt, hogy valójában mi vár rájuk a célországban? A megelőzésnek ezt a pillért kellene megcéloznia...

Minden folyamatszakaszban szükséges az elemzés-értékelés, döntés-előkészítés és döntésbiztosítás, a döntés kivitelezés teljes körű elvégzése. Melyek lehetnek a behatárolható folyamatszakaszok:

- Célzott helyzetelemzések elvégzése, ennek során kiemelten szerepeljen a lehetséges veszélyforrások valószínűsítése, azonosítása, körülhatárolása, elemzése, értékelése, prognosztizálása.
- A rendszerszemléletű megközelítés elveinek megfelelően elengedhetetlen a veszélyforrások teljes (mikro és makro) környezetének azonosítása, értékelése, a változások prognosztizálása, illetve követése, a katalizáló tényezők pontosítása.
- A veszélyforrások és környeztük lokalizálását követően a lehetséges veszélyek azonosítása problématerkép-szerűen, lehetőleg naprakész térinformatikai módszerek alkalmazásával, várható realizálódásuk idejének és körülményeinek a megítélése, a katalizációs tényezők ismételt pontosítása.
- A lehetséges fenyegetések azonosítása, stádiumuk körülhatárolása és a körülményekkel való összevetése, rangsorolása.
- Teljes körű kockázatelemzések (objektum, vonal, folyamat, esemény, stb. központú) elvégzése. Ide tartozik a kockázatok felismerése, körülhatárolása, azonosítása, elemzése, értékelése, profilozása, priorizálása, ellenőrzése, monitorozása, mérése, becslése, minősítése, validálása, közlése, felülvizsgálata, „tervezése”, finanszírozása, kockázati küszöbök megállapítása, ehhez jön a teljes kockázati környezet komplex jellemzése. Mindez a kockázatkezelés különböző stádiumaiban realizálódik: kockázat-megelőzés, kockázat-elfogadás, kockázattűrés, áthárítás, kockázatba bevonás, kockázatcsökkentés, stb. Keretei: kockázatpolitika, kockázatmenedzsment, kockázattudatosság, integrált kockázati mátrix.
- A migrációkezelés gyakorlati kivitelezésnek az első fontos lépése a napi ügyek rendezése mellett, és azokkal szoros összefüggésben a megelőzés (stratégiai, taktikai és operatív szintű, térben és időben összehangolt, szinergikus, kommunikatív) realizálása.

- A veszélyek, fenyegetések prognosztizált és mérhető manifesztálódásának tervezett, szervezett befolyásolása ellentevékenységek sorozatával és egymásra épülésével. Pl. felderítés, felfedés, figyelemmel kísérés, akadályozás, gátlás, lassítás, terelés, eltérítés, ellensúlyozás, hatáscsökkentés, hatástalanítás, befolyásolás, dezinformáció, kompenzálás, megszüntetés, hatékony kommunikáció.
- A konkrét veszély, fenyegetés esetén konkrét megszakítás, elhárítás, megállítási, zárolás, lokalizáció, megszüntetés szervezett alkalmazása.
- Az események bekövetkezését és a szükséges intézkedések, eljárások megtételét követően a károk, változások, hatások azonosítása, felmérése, a működési mechanizmusok életképességének biztosítása, szükség esetén az előzetes intézkedésekben foglalt vagy ideiglenes megoldások azonnali bevezetése, az intézményi/szervezeti, infrastruktúra folyamat- és rendszerműködés (károk, deformációk) felmérése, a helyreállítás integrált koncepciójának kialakítása, a helyreállítás kulcselemeinek aktivizálása.
- A folyamatok és a rendszerműködés helyre/visszaállítása. Újabb intézkedések foganatosítása (szükség szerint). A rendszerfejlesztés azonnali megkezdése. A beavatkozások hatásainak azonosítása, felmérése más folyamatokra és a rendszerműködésre, a szükséges korrekciók megtétele.
- A folyamat és rendszerfejlesztés elvégzése. Visszacsatolási folyamat érvényesítése a PDCA³³ ciklus elvei szerint a kezelési folyamat kiindulásától kezdve. Ez egy iterációs folyamat.
- A kockázatkezelés rendszerére épülő migrációkezelési mechanizmusok integrálása a funkcionális tevékenységbe. A fentieket befolyásolja a folyamatleírások és a szabályozás állapota és hatékonysága.

Közbevetésként indokolt tudatosítani, hogy a folyamat- és rendszerszemlélet alapján a migrációkezelésnek logikus eleme lehet(ne) közösségi szinten pl. az ún. „kvótarendszer” is, mint a helyzet normalizálásának egyik gyakorlati megoldása. Folyamatba illesztve ezek a megoldások logikus lépések lehetnek, kiragadott értelmezésük azonban torzíthatja a teljes folyamat hatékonyságát. Jelen tanulmány 2. fejezetében már hivatkozott kiadványban³⁴ a „SAS” rendszer elemei felsorolásra kerülnek, ezek az ún. Schengeni szűrőháló”-ként, illetve az IVK (Integrált Vezetési Központ) és a Checknet” kapcsán is ismertek voltak.

1. „Politikai, gazdasági és tájékoztató eszközök a migráció kezelésében.
2. Vízumrendszer.

³³ PDCA: tervezés, kivitelezés, ellenőrzés, beavatkozás

³⁴ Ritecz György, Sallai János: A migráció okai trendje, okai és kezelésnek lehetősége, 2015, Hanns-Seidel Alapítvány, ISBN 978-963-88484-4-4 (77-105. old.)

3. Delegált okmányszakértő.
4. Összekötő tisztviselők.
5. Szállító vállalatok felelőssége.
6. Tranzit államok határellenőrzési rendszere.
7. Biztonságos harmadik országok.
8. Külső határok szigorú őrizete.
9. Kiegyenlítő intézkedések.
10. Belső határ térsége.”

A migrációkezelés során a jelen fejezetben kifejtett elvekkel összhangban a 10 pontban fent felsorolt (rendszer)elemek gyakorlatban alkalmazhatók, azonban a rendszerműködés oldaláról nézve célszerű azok rendszer-kompatibilitását megvizsgálni és a részrendszerek, elemek, tevékenységek rendszerösszefüggéseit tisztázni. A szerzőpáros is utal rá, hogy „A felsorolt lépcsők egy elméleti komplex rendszert alkotnak, az egyes elemek(alrendszerek) kölcsönösen hatnak egymásra és együtt egy összetett szűrőrendszert képeznek(...)”³⁵ A valós rendszerismérvek ismeretében indokolt tisztázni, hogy a fentiekben stratégiai-taktikai vagy operatív szinten történik-e az alkalmazás? Nem mindegy, hogy mely döntési szint milyen szintű döntést indukál és az hogyan kapcsolható a már meglévő tevékenységi szintekhez. Ebbe a problémakörbe tartozik a *joint operations*-k kérdése is, ahol az EU-s és a schengeni döntéshozatali szintek kivitelezése és a nemzeti biztonsági rendszerek illesztése sajátosan valósul meg.

A migrációkezeléshez kapcsolódó rendszerműködési problémaközelítést a 3. fejezet tartalmazza.

3. A migrációkezelés és a határbiztonság, határrendészet rendszerszintű megközelítése

A migrációkezelés elvi behatárolása után nézzük meg azon rendszerszintű kérdéseket, amelyek a fentiekkel szorosan összefüggnek! Meghatározóak a rendszerszereplők. Ezek száma és szerepe változhat. 2008. január 1-jével a kormány döntése alapján a határőrség integrálódott a rendőrségbe, azonban a döntés BÁH-hal való korábbi hatásköri megosztáson nem változtatott (új helyzet állt elő, de a rendszerillesztés csak formálisan valósult meg). A korábbi határőrség által megvalósított migrációkezelési tevékenység a rendőrség feladatrendszerébe került integrálásra (hangsúlyozni kell, hogy feladat- és nem rendszerszinten!).

³⁵ Uo. (83. old.)

A határbiztonsági, a határrendészeti rendszerek esetében nyilvánvalóan biztonsági rendszerekről van szó, amelyek konkrét rendszerismérvekkel rendelkező, funkcionálisan, a biztonság igények kielégítésére tudatosan kialakított, vagy a meglévő részrendszerek, elemek, valamely elv alapján rendszerbe történő szervezésével létrehozott szervezési, intézményi, társulási, tevékenységi, forrásbiztosítási, leírható és körülhatárolható, szabályozott, ideiglenes vagy tartós formációk, és amelyekben a teljes folyamatvolumen tekintve a biztonsághoz, a rendszethez kötődően, a vezetési / irányítási / koordinálási és megvalósítói / kivitelezői / végrehajtói, valamint támogatói/biztosítói/katalizátor al/részrendszerek/elemek egységes egészként, integrált/komplex, összehangolt, leírható funkcionális együtteseként működnek. (Javasolt a fent hivatkozott „SAS rendszert”³⁶ ennek megfelelően értelmezni.) Valós rendszerműködésről csak akkor beszélhetünk, ha nincs szükség a különböző alrendszerek/részrendszerek/elemek közti külön (eseménykövető) adat/információátvitelre és a vezérlési/szabályozási beavatkozásra. A biztonsági rendszer olyan rendszer, amelynek funkcionális meghatározottsága a biztonságra épül. A határbiztonsági rendszer is ebbe a kategóriába tartozik.³⁷

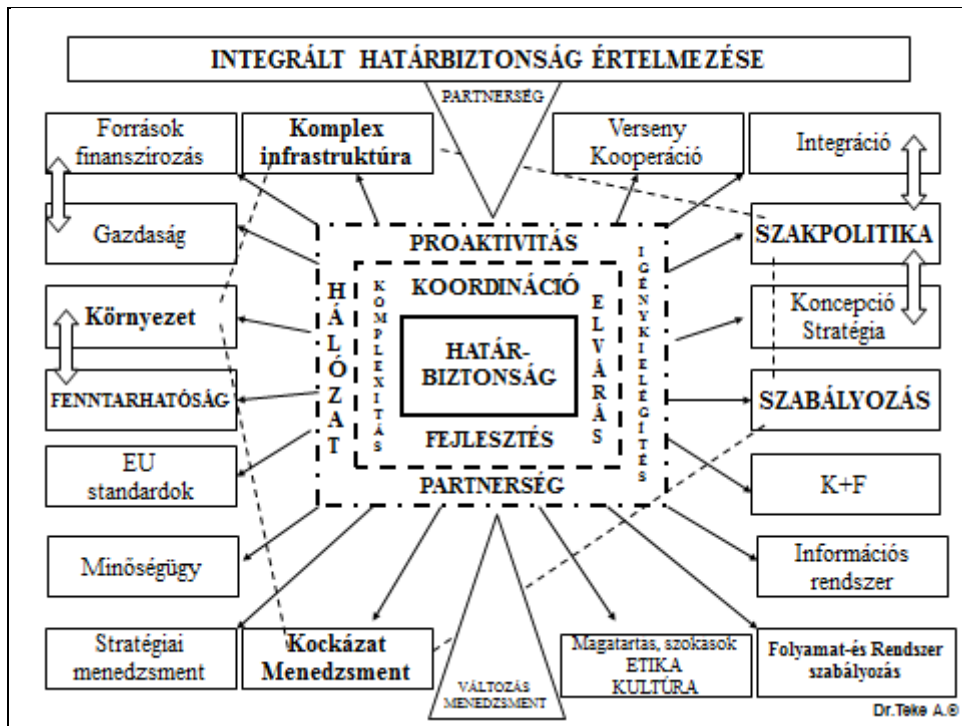
A határbiztonságra vonatkozóan számos meghatározás született, az alábbi a szerző³⁸ által az MRTT Rendészeti Szószedethez készült. Munkadefinícióként javasolt: *„A határbiztonság - olyan állapot, helyzet, amely mérhető megelőző, visszatartó, szabályozó és ellenőrző jellegű komplex, kooperatív, koordinált tevékenység, intézkedés és magatartás által vagy annak következményeként jön létre, továbbá az országra, illetve a közösségre nézve potenciális veszély jelentő vagy nemkívánatos személyek, tárgyak, technológiák a nemzeti vagy közösségi felelősségi térségbe való bejutási, átjutási esélyének, a határokhoz fűződő érdekek érvényesítési szintjére mutat rá.”*

Egy nehezebben áttekinthető, de komplexnek nevezhető definíció is jelzi, hogy a kérdés nem egyszerűsíthető le egy egyszerű felsorolásra, illetve a rendszerismérveket is célszerű figyelembe venni.

³⁶ Uo. (81-105. old.)

³⁷ Részletesen lásd: Teke András: A folyamat- és rendszerszemlélet érvényesülése a határbiztonságban, In: A modernkori magyar határrendészet százöt évé, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2013 (80-96. old.)

³⁸ Részletesen: Teke András: Határbiztonság, Magyar Rendészet, V. évf., 2005/2. sz. (77-97. old.)

1. sz. ábra. Az integrált határbiztonság kapcsolódási pontjai

„A határbiztonság a komplex biztonság eleme, rész/alrendszere, amely valamely állam, államszövetség, megállapodáson alapuló tevékenységi keretben fennálló formáció működése általános rendjének és feltételeinek jogi szabályozottsága, az adott államban, államszövetségben, formációban jogszerűen tevékenykedő, működő, élő hatóságok, intézmények, szervezetek, szerveződések, közösségek, természetes személyek (szereplők, érdekeltek, érintettek) képességei, ismeretei, érdekei, igényei, beállítódásai és magatartásformái, az alkalmazott eszközök, módszerek, eljárások, technológiák technikai színvonala, általános állapota, aktív és passzív biztonsága, a terület, térség teljes infrastruktúrája, állapota, kiépítettsége, az irányítás, szakirányítás, szakmai szabályozás módja, a folyamatok leírhatósága, komplex szabályozottsága és környezeti illesztése, az ezekben rejlő kockázatok kezelése, a határellenőrzés, őrzés, felügyelet, biztosítás, migrációkezelés, mozgás szabályozottsága, mint technológia és az ehhez társuló szakmai és szervezeti kultúra rendszerszemléletű koordinációja, a társadalmi tolerancia és támogatási készség eredményeként az államhatár státusához, az állam felségjogához, joghatóságához, szuverenitásához, érdekérvényesítéséhez, szerződéses kötelezettségéhez kötődően megvalósuló olyan fenntartható és fejleszthető működési állapot, eredmény, helyzet, amelyben a határbiztonságot megvalósító, támogató, direkt vagy indirekt módon befolyásoló funkcionális tevékenységek koordináltan, folyamatosan, korlátozásoktól mentesen, egyre javuló

minőségben végezhető és a határbiztonsági tevékenységet végző, támogató elemek, rész/alrendszerek védelme is teljes körűen biztosított.” (Dr. Teke A.©)”³⁹

A hosszadalmas és bonyolultnak tűnő felvezetést követően nézzük meg, miért nem egyszerű ma Magyarországon a határbiztonság rendszerszemléletű vizsgálata? Először is abból célszerű kiindulni, hogy a politikai, a szakmai, a jogi és a köznapi értelmezés eltérő. Az érintett szervezetek, intézmények funkciója jogszabály által nem teljes körűen behatárolt, ehelyett a feladatok, hatáskörök és illetékesség kerültek meghatározásra. Ez egyértelműen az intézményi és a feladatalapú gondolkodás kereteit is meghatározza. 2008. 01.01. óta önálló határrendészeti szervezet nem létezik Magyarországon. A határrendészet ORFK főigazgatósági keretben, főosztály szinten kerül képviseletre, illetve (szak)irányításra. A határrendészeti feladatok a rendőrségi feladatok közé kerültek besorolásra.

Ezt jól jelzi a 21/2008. (OT 11.) ORFK utasítás az illegális migrációval összefüggő jogsértések kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására, amelynek preambulumban szerepel: „A rendőrség a bűnüldözési és határrendészeti feladatainak ellátása során határozottan fellép az illegális migráció és az azt támogató szervezett bűnözés minden formájával szemben.” Tehát egyértelműen feladatközpontú megközelítésről van szó. Az utasítás és mellékletei tartalmazzák a határbiztonsági rendszer lényegét, a szükséges eljárásokat feladat szinten, maga az utasítás azóta többször is módosításra⁴⁰ került, de a mellékletek lényegében változatlan formában maradtak, ez vonatkozik a határbiztonsági helyzetértékelésre és tevékenységi rendre is. Az Alaptörvény⁴¹ szerint a „A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme.”

Ennek fontos eleme a közbiztonság. A határbiztonság sem nevesítés, sem feladat, sem rendszerszinten nem jelenik meg, ergo a közbiztonság részeként kerülhet csak megközelítésre. Ha nincs is önálló határrendészeti szervezet, a határbiztonságnak, a határbiztonsági, határrendészeti rendszernek elvileg léteznie kellene, és hordozni a rendszerismérveket. Ha a határbiztonság a közbiztonság részeként kerül értelmezésre, akkor fennállhat a funkcionális megfelelés megkérdőjelezhetősége. A migrációkezelés során minden ismerv arra utal, hogy a határbiztonság a közbiztonság részévé „vált”.⁴² „Az általános rendőrségi feladatok ellátására

³⁹ A Szerző által 2009 decemberében a REMET műhelymunkájához készített fogalomstruktúra alapján. + 11.sz. lábjegyzet.

⁴⁰ Pl. Az Országos Rendőrfőkapitány 32/2013. (VIII. 5.) ORFK UTASÍTÁSA egyes ORFK utasításoknak a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvénnyel összefüggő módosításáról, Az illegális migrációval összefüggő jogsértések kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására kiadott 21/2008. (OT 11.) ORFK utasítás módosítása.

⁴¹ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), A rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok, 46. cikk, http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV (Letöltve: 2016.10.04.)

⁴² Részletesen: Teke András: A határbiztonsági és határrendészeti tevékenység stratégiai szemléletű rendszer-illesztési aspektusai integrált rendészeti környezetben, Belügyi Szemle, 2010/10. sz., 58. évfolyam (5-42. old.)

létrehozott szerv határrendészeti szakmai stratégiája (2012-2017)⁴³ is az ún. „rendőrszakmai” megközelítés érvényesítésére utal. (A stratégia az elfogadása óta nem került módosításra.) Az integrációt⁴⁴ követően számos sajátos rendszerértelmezés látott napvilágot, amelyek a jelenleg is domináns rendőrközpontú megközelítést preferálják. A rendőrség által működtetett migrációkezelő mechanizmus működik, a közbiztonság-központú gondolkodás érvényesül, a határrendészetben a teljes rendőri állomány bevonható és a készenléti rendőrségi feladatot ellátó, határvadászoknak nevezett szervezeti egységek, a csapaterős alkalmazást megtestesítve (sajátos színű, de nem a határrendészetre utaló „pilotkával” is megkülönböztetve) is egyértelműen a közbiztonsági megközelítést erősítik. Az egész országra kiterjedő határbiztonsági rendszer csak elvileg működhet, hiszen a rendelkezésre álló erők és eszközök jelentős része a magyar-szerb határra került átcsoportosításra és folyamatos váltásra. A déli határszakaszon kialakított rendszer felépítésben, működésében más jelleget mutat, mint a klasszikus határrendészeti és biztonsági rendszerek, itt is a közbiztonsági erő-eszköz alkalmazás elvei, módszerei érvényesülnek. Az „általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv” működésében a kriminálpolitikai probléma-megközelítés, a statisztikai dominancia, a közbiztonság primátusának direkt érvényesítése a határrendészet helyét és szerepét, a határbiztonság érvényesítésének lehetőségeit lineárisan determinálja. A migrációkezelésben a rendszerszintű megközelítés alapján a rendőrség helye és szerepe a veszélyek, fenyegetések és a rendelkezésre álló kompetencia és kapacitás összefüggései alapján túlhangsúlyozottnak tűnik. Ez felveti azt a kérdést, hogy változtatás nélkül, a jelenlegi működési feltételrendszer, a jelenlegi probléma-megközelítés és kivitelezés mellett, a várható változások tükrében, meddig lesz képes az elvárt szinten funkcionálni?

4. Fogalmak labirintusában

A migrációhoz kapcsolódó kommunikációban gyakran megjelennek az alábbi fogalmak, kifejezések: *államhatár rendjének védelme, határvédelem, államhatár védelme, határvédelem-határzár, műszaki határzár, jogi határzár, határvédelmi intézkedések és tevékenységek, migráció elleni harc, stb.*

A rendészeti tevékenységek során a „védelem” kifejezést célszerű óvatosan kezelni. A rendészet során alkalmazott tevékenységek meghatározása és egymáshoz való viszonya, kapcsolódásuk módja, és szintje konszenzusos módon nem történt meg. Nem egyértelmű a védelem fogalmi behatárolása sem.

⁴³ Száma: 29000/28714-9/2011 Ált, Jóváhagyva: 2011.10.27

⁴⁴ Rendőrség-határőrség, 2008.01.01

A védelem értelmezéséhez javasolt az alábbiakból kiindulni – „védelem (általános): *olyan tevékenységek, intézkedések, működési mechanizmusok, elgondolások összehangolt rendszere, amely egységes koncepció alapján a rendelkezésre álló erők és eszközök, technológiák maximális igénybevételével, jogszerű, célszerű, és adott esetben a normálhelyzettől eltérő felhatalmazás birtokában való alkalmazásával, valamely veszély, fenyegetés, reálisan bekövetkező kár megakadályozására, megszakítására, elhárítására, távol tartására, hatásának csökkentésére irányul és mérhető, a veszély és fenyegetés mértékével nem mindig arányos, erőszak, fegyver alkalmazásával is kivitelezhető, ellenhatás indukálásának és realizálásának eredményeként valósul meg*”⁴⁵. Ez már önmagában ellentmond a rendészeti erőszakarányos fellépés elveinek.

Katonai értelemben – „védelem: *a harc-(hadi)tevékenységek (összefegyvernemi harc) sajátos, rendszerint ideiglenes, kikényszerített fajtája, amelynek során az erre felkészített, technikailag, technológiailag felszerelt, egységes elgondolás alapján tevékenykedő, elsősorban katonai erők, adott terepszakaszt, körletet, sávot elfoglalva, a lehetségek maximumát kihasználva az ellenük irányuló támadó tevékenységet megállítják, felmorzsolják, az elfoglalt területet megtartják és megteremtik az ellentevékenység feltételeit.*”⁴⁶

A fenti fogalmakból látható, hogy a migrációkezelés részeként megvalósuló határrendészeti tevékenység azok tartalmával nem fedhető le, tehát a „védelmi jelzővel ellátott” kifejezések szakmai és jogi tartalma is kifogásolható. Az MRTT Rendészeti Szószedete alapján is a „Határvédelem: *(1) Az ország elleni katonai támadás esetén →határterületen megvalósított katonai →védelmi tevékenység. (2) Alapvetően a magyar honvédség csapatainak a korábban létezett Határőrség, továbbá a Rendőrség, valamint a katasztrófavédelmi szervezet kijelölt erői - eszközei bevonásával végrehajtott olyan védelmi harctevékenység, mely egységes elgondolás és irányítás alapján az agresszor támadásának megállítására, megsemmisítésére majd az eredeti helyzet visszaállítására irányul.*”⁴⁷

A Hadtudományi Lexikon A-L, Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest, 1995. című kiadványban a *határvédelem* és az *államhatár védelme* tárgyszó önállóan nem szerepel, de részletesen taglalja a *határbiztosítás* (527.old.) lényegét, amelyben szerepel egy viszonylag nehezen értelmezhető rész: „*A BM Határőrség a veszély fokának megfelelően a határrendészeti tevékenységről áttér a határőrizetre.*”

Mindemellett a jelenlegi határrendészeti, határbiztonsági tevékenységhez a lexikonban szereplő határbiztosítás egyes elemei közelebb állnak, mint a határvédelem fogalomkerete.

⁴⁵ Teke András: Rendészeti tevékenységekkel összefüggő fogalomgyűjtemény. 1997. Kézirat.

⁴⁶ U.o.

⁴⁷ Forrás: <http://www.rendeszeti.hu/rendeszeti-szoszedet> (Letöltve: 2016.09.28.)

A határvédelem valódi értelemben de facto és de jure nem valósul meg a migrációkezelés során, ezért a déli határszakaszon kialakított, a közbiztonsági rendszer részeként azonosítható határbiztonsági részrendszer sem valósít(hat) meg valódi értelemben vett határvédelmet.

A másik kérdéses fogalom, a menedzsment értelmezése⁴⁸ a rendészetben. A sokat emlegetett IBM (Integrated Border Management), amely sok esetben „modellként” is megjelenik a tanulmányokban, önmagában nem rendszer, mert nem rendelkezik teljes körűen a rendszerismérvekkkel, de egy adott rendszer fontos része lehet.

Beszélhetünk IBMS-ről is (Integrated Border Management System), de ez esetben már nem a menedzsment a meghatározó, hanem a rendszer. A migrációkezelés kapcsán célszerű a fentiekkel egybevetni a már hivatkozott könyv⁴⁹ szerzőinek az IBM-definíciót illető megítélését az abban lévő „fejlesztési tevékenység” hangsúlyozása és a „napi működtetési feladatok, tevékenységek” említésének elhagyása miatt.

A hivatkozott munkadefiníció 2006-ban készült, az akkori FRONTEX-státust figyelembe véve és a menedzsment lényegéből kiindulva. Az IBM akkor és részben most is éppen a tagországok közti koordinációt vállalta fel, a napi tevékenységet a tagállamok a maguk szabályozása szerint valósították meg. Az észrevételezés (egyébként napjainkban aktuális) oka abban is keresendő, hogy a vezetés, az irányítás, a rendszer, a szervezet/intézmény, a *menedzsment értelmezésében* és egymáshoz való viszonyában, annak ellenére, hogy mindegyiknek külön-külön komoly (szak) irodalma van, még nem alakult ki általános konszenzus. Ez a hierarchikus-bürokratikus felépítésű és működésű szervezetek esetében hatványozottan jelentkezik.

Induljunk ki abból, hogy (általában) „a *menedzsment egy adott (formális) szervezeten/intézményen belüli (vagy közötti) munkamegosztás egyik megjelenési formája, amely rendszerint ideiglenes, időben behatárolt, informális, ad hoc stb. „szervezeti” tevékenység keretében, a szervezeti/intézményi szabályozás valamely szintjén rögzített módon, vagy annak hiányában, megvalósuló egyszeri, vagy periodikus tevékenység, amelyet egy vagy több természetes személy, illetve meghatározott viszonyrendszer alapján személyek (csoport) végeznek a szervezet/intézmény egy adott, a szervezeti/intézményi működésbe valamilyen módon beillesztett, vagy csatolt tevékenysége, vagy tevékenységeinek összehangolása vagy*

⁴⁸ Az angol nyelvben a „to manage” jelentése: valamit kezel, irányít, igazgat, vezet, (el)intéz, ellát, sikerre visz, gazdálkodik valamivel, elboldogul, előmozdít, megvalósít, valamilyen állapotba hoz, (meg)szervez. A management: kezelést, bánásmódot, vezetést, igazgatást, ügyvitelt, vezetőséget, igazgatóságot jelent. A menedzselés jelentése mai általános és szakmai értelemben is: az emberi, fizikai, pénzügyi és információs erőforrások tervezése, szervezése, irányítása és vezetése a szervezet céljainak sikeres és hatékony elérése érdekében. A menedzser feladatai annak a szervezetnek a funkciójából adódnak, amelyben dolgozik.

⁴⁹ Ritecz György, Sallai János: A migráció okai trendje, okai és kezelésnek lehetősége, 2015, Hanns-Seidel Alapítvány, ISBN 978-963-88484-4-4 (80. old.)

*koordinálása céljából. A menedzsment általánosan elfogadott funkciói: a tervezés, a szervezés, a (vezetés) irányítás (szabályozás), ellenőrzés.”*⁵⁰

Tehát ha menedzsmentről van szó, akkor az rendszerint a formális szervezeti/intézményi működés mellett valósul meg (az érintettek végzik a megszokott tevékenységüket, amely valamely cél érdekében koordinálásra kerül). Az Integrált Határmenedzsment is több szervezet/intézmény által megvalósított, koordinált tevékenységként jelenik meg, ahol a menedzsment funkciók érvényesülnek, a résztvevők pedig a funkcionális feladataikat végzik. A menedzsment fogalom gyakori használata mellett találkozhatunk olyan megjelenéssel is, mint „2007 óta a magyar határrendészet integráns része a schengeni övezet integrált határbiztonsági rendszerének. A magyar államhatár ellenőrzése egyidejűleg jelenti a teljes schengeni térségbe irányuló forgalom és migráció menedzselését is. Ez utóbbi pedig a modern európai határőrzetben kulcsszó: manapság az integrált határmenedzsment messze túlmutat a határforgalom-ellenőrzésen és a klasszikus határőrzeti tevékenységen.”⁵¹ csak első hallásra tűnhet furcsának, hogy a migrációt „menedzselni” kell. A 22. sz. lábjegyzetből egyértelműen kiderül, hogy miről is van szó (menedzsment jelentése).

A fogalmaknál maradván ismert „Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete (2006. március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének létrehozásáról szóló jogszabály, amely Schengeni Határellenőrzési Kódex néven ismert, illetve ennek módosítása Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni Határellenőrzési Kódex (kodifikált szöveg). Magyar fordítása szerint *ellenőrzésről* van szó, de tartalma és a control szó eredeti jelentései szerint „kézben tartás, igazgatás, irányítás” is lehet, és ez inkább lefedi a kódex szabályozási anyagát, és így helyesebb lenne *határigazgatási kódexről* beszélni, ami determinálná a rendszerszintű kivitelezést is.

A rendszerszemlélet hangoztatása a rendészeti szakirodalomban és kommunikációban is teret kapott. A rendszerszemléletű megközelítés az általános rendészeti retorikában a 2004-től kezdődő „stratégiakelesztési időszakról” kezdődően érzékelhető és mérhető módon megfigyelhető. A biztonsági, a rendvédelmi stratégia, majd ennek rendészetre módosulása kapcsán számos szakmai anyag keletkezett. A stratégiák végül nem kerültek elfogadásra, de a rájuk való hivatkozás, főleg a rendszerek kapcsán, rendszeres, az akkor keletkezett anyagokra is történik hivatkozás, illetve ezen anyagok gyakran azonosíthatók. A valós rendszerműködés és a fenti anyagok közti összefüggés nem mutatható ki mérhető módon.

⁵⁰ Szerző által szintetizált fogalom

⁵¹ Dr. Vas Gizella rendőr ezredes főosztályvezető, Országos Rendőr-főkapitányság Határrendészeti Főosztály, A határrendészeti tevékenység a schengeni elvekre épülő európai modellben, (150-151.old) In: A modernkori magyar határrendészet százöt év, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest 2013. (149-160.old)

Churchman megközelítésben a rendszer „célkitűzések elérésére koordinált elemek halmaza.”⁵² Ez feltételezi, hogy bizonyos cél érdekében történik a rendszerszervezés. Ha a rendszerműködés alapja a közbiztonságból indul ki, akkor a határbiztonság ebben csak alárendelt szerepet kaphat.

Valamilyen rendszer értelmezésének problémája megfogalmazható abban, hogy mi „az egész rendszer célja, és részletesebben az egész rendszer működésének az értékmérője”, milyen „a rendszer környezete: a meg nem változtatható korlátok”, melyek „a rendszer erőforrásai”, hogyan azonosíthatók „a rendszer alkotóelemei, tevékenységük, céljaik és értékmérőik”, hogyan valósul meg „a rendszer vezetése.”⁵³

Nem lenne hátrányos az eddigi biztonsági, rendészeti szemlélet és deklarált megközelítés átfogó rendszerét, struktúráját, a komplex biztonság-és rendészetértelmezés migrációkezelési igényét, ezen belül a funkcionális folyamatok, valamint rész/alrendszerek, elemek, szerepek és szereplők azonosítását, magának a rendszernek a működtetését más szempontok alapján is megvizsgálni, abban a stratégiai, taktikai és operatív elemeket és szinteket strukturálisan azonosítani.

A közbiztonsági rendszerrel kapcsolatos egyik (publikált) értelmezés szerint: „*A közbiztonsági rendszer: A modern polgári jogállamban a közbiztonsági rendszer mindazoknak a jogszabályoknak, állami szerveknek, társadalmi szervezeteknek és vállalkozásoknak, továbbá feladatoknak és funkcióknak az összessége, amelynek rendeltetése a társadalom egészének, a közösségeknek és az egyeseknek a védelme a jogellenes emberi magatartásokkal szemben.*”⁵⁴

„A közbiztonsági rendszer *szerkezeti elemei* a következők:

- először a rendszert meghatározó *jogszabályok összessége*;
- másodsor a rendszert alkotó *szervezetek* és
- harmadszor a rendszer *működésének jellemzői.*”⁵⁵

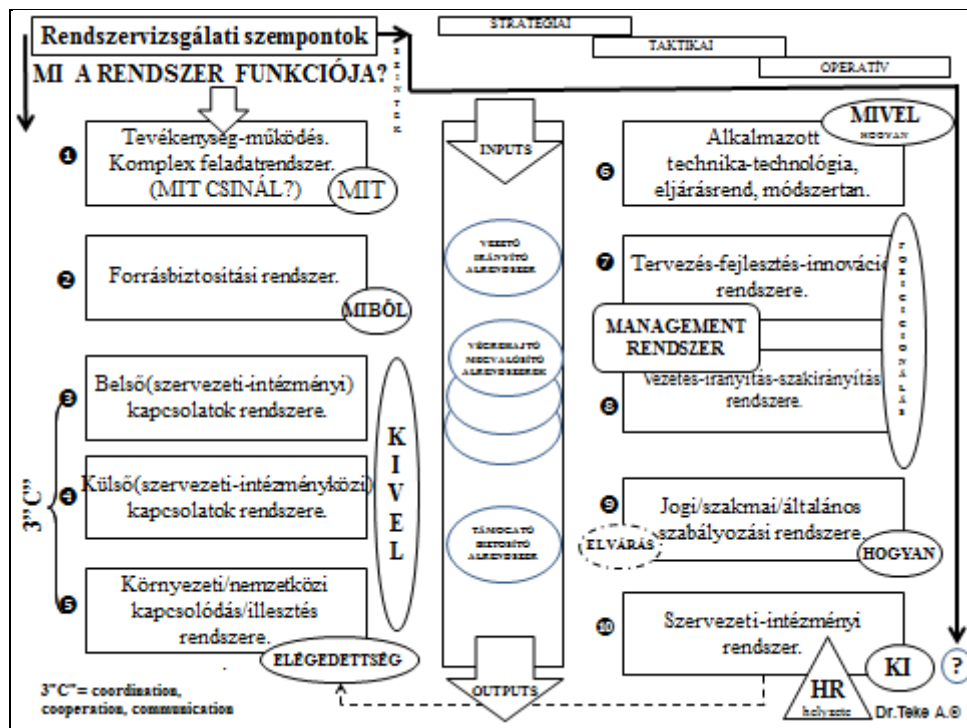
Hasonló a rendészeti rendszer megközelítése is. Ezek után célszerű megvizsgálni a klasszikus rendszerértelmezés modelljét. A rendszer struktúrája meghatározó jelentőséggel bír.

⁵² C. West. Churchman: Rendszerszemlélet, Statisztikai Kiadó Vállalat, 1977, Budapest, 2. kiadás, 39. old.

⁵³ Uo. 40. old.

⁵⁴ Finszter Géza: A rendészet átalakulásának húsz esztendeje (1988–2008), http://www.politikaievkonyv.hu/online/mp20/1-11_finszter.html (Letöltve: 2016.09.28.)

⁵⁵ U.o.

2. sz. ábra. Rendszervizsgálati modell

Ha egy rendszer valamely szabályozóra épül (lásd. 2. sz. ábra 9. pont), azzal együtt a többi rendszerismérvnek is érvényesülnie kell(ene).

A migrációkezelés kapcsán számos, eddig ismeretlen vagy marginálisként kezelt problémával kell majd foglalkozni, ami mind nemzetállami, mind EU-tagországi, mind EU-s szinten indokolttá tesz a fogalmak azonos értelmezését, azok tartalmát, a hozzájuk kapcsolódó tevékenységeket és a folyamat- és rendszerszemlélet érvényesítését. Ha mindezek figyelembe vétele nem kap megfelelő helyet és szerepet a döntéshozatali mechanizmusokban, akkor akár a migrációkezelés folyamatában várható változásoknak való megfelelés garantálása válhat kérdésessé.

5. Lehetséges alternatívák

„Hosszú távon nem lehet megállítani a migrációt, legfeljebb mérsékelni lehet és a káros hatásokat csökkenteni.”⁵⁶ A folyamatok kezelése során az inputok és outputok viszonyrendszere határozza meg a kezelések hatékonyságát. Az érdek és motiváció, a lehetőségek kihasználásának hatékonysága, a forrásbiztosítás és felhasználás együttesen határozzák meg a folyamatok kimenetelét. Számos megoldás kínálkozik, de ezek csak akkor lehetnek eredményesek, ha a változtatás nem csak az egy rendszerrel, hanem a teljes

⁵⁶ „Megoldási lehetőségek a migrációs válságkezelésben. Működik-e a közös európai menekültügyi rendszer?” témájú tudományos konferencia, Budapest, 2016.06.08-09, többször elhangzott mondat.

rendszert érinti. A rendszer bármelyik szereplőjének a megváltozása a rendszerviselkedés módosulását idéz(het)i elő. Még 2004-ben felmerült az integrált rendszerműködés meghonosításának gondolata a biztonság és rendészet vonatkozásában. Akkor a helyzet nem indokolta ennek megfontolását. A migrációkezelés sokszereplőssé vált, ami esetleg katalizálhatja az integrált megoldások preferálását.

„A nagy hatású veszélyeztetésekkel szemben csak koncentrált, hatósági beavatkozáson alapuló, társadalmi támogatottságot élvező, az érintett és érdekelt szereplők teljes körét bevonó, koordinált fellépés lehet eredményes.”⁵⁷

A biztonsági, rendészet és az azt támogató, a migrációkezelésben bármely tevékenységet végző, közvetlenül vagy közvetve kapcsolódó szervezetek, szervek, szerveződések és személyek heterogenitása és nagy száma miatt elkerülhetetlennek látszik a kommunikáció-koordináció-kooperáció újraértelmezése.

A biztonsági tevékenységben meghatározó kell, hogy legyen a gyorsaság, a pontosság, a rugalmas alkalmazkodási és reagálási képesség, a speciális felkészültség, az erőforrások hatékonyabb és hatásosabb felhasználására, a veszteségek minimalizálására való törekvés. Ehhez egy rendészeti, biztonsági képességtervező és fejlesztő mechanizmust is célszerű kiépíteni. Már elemeiben megvalósul, de célszerű rendszerszintre hozni a honvédség (Military), a rendvédelmi szervek (Police) és a civil lakosság és hatóságok (Civil) rendszerszemléletű tevékenységi koordinációját (MPC)⁵⁸.

Az MPC-elv biztonsági, rendészeti, migrációkezelési alkalmazása mindenekelőtt politikai és szakmai szemléletváltozást igényel. Az integrált tervezés és fejlesztés igénye túlmutat 1-2 minisztériumon, egy kormányzati cikluson. A szervezet/intézménycentrikus gondolkodás helyett a folyamat- és rendszerelvet indokolt érvényesíteni.

Egyértelműen horizontális koordinációról, kooperációról van szó. Ezt behatárolt tevékenységi időszakokhoz, azok tevékenységi intenzitási igényéhez indokolt kötni.

Olyan megoldásokra indokolt törekedni, amelyek biztonsági kihívások olyan típusú kezelését képesek biztosítani, amely mind stratégiai, mind taktikai, mind operatív szinten kompatibilisek, és amelyek az EU-s biztonsági, rendészeti megoldások egyik példája lehetnek.

6. Befejezés

Napjaink felgyorsult és bonyolult világában a döntéshozók igénylik az instant megoldási javaslatokat. Minél bonyolultabb egy probléma, annál több nem megfelelő és annál kevesebb

⁵⁷ A Rendvédelmi Stratégia munkaanyagából, 2005, a szerző által készített anyagrészből.

⁵⁸ Teke András: BM és MRTT közös Pályázat, „Biztonság stratégia” pályamű 1. helyezést ért el, „Biztonságos biztonság?” címmel, „Biztonságos biztonság?” című pályázat rövidített változata, Magyar Rendészet, V. évf., 2005/4. sz. (13-39. old.), HU ISSN 1586-2895

használható megoldás kínálkozik. A döntéshozók rendszerint a jó megoldást keresik. Előfordul, hogy több jó megoldás is létezik, de, hogy melyik a „jobbik jobb” vagy a „jobbik rossz”, rendszerint csak utólag derül ki. Jelen tanulmányban megfogalmazott érvek, gondolatok, tények azt szolgálják, hogy rámutassanak bizonyos neuralgikus pontokra, hogy ezzel is közelebb kerülhessünk valamilyen előrevivő megoldáshoz. A terjedelmi korlátok csak a vázlatos megközelítést tették lehetővé. A tanulmány lezárásaként célszerű megfontolni, hogy ha a napi aktuálpolitika stratégiai szintre emelkedik, akkor a migrációkezelés folyamat és rendszerszemléletű értelmezése, megvalósítása csak a deklaráció szintjén tud hatékonyan érvényesülni.

Szerzői névjegy: Dr. Teke András PhD. nyá. határőr ezredes, a (volt) Határőrség Országos Parancsnokság Integrációs és Stratégiai Tervező, majd Stratégiai Tervező és Minőségfejlesztési (önálló) Osztály vezetője (2001-2007).

Határvédelem szervezetei Magyarországon

Az európai migrációs válság nyomán Magyarország határainak fizikai védelmére kényszerül. A szükséges infrastruktúra nagyrészt kiépült, azonban korábbiaktól eltérő eljárások, eszközök illetve szervezetek szükségesek déli határaink hatékony őrzéséhez. A magyar kormány 2015-ben döntött a határvédelem alegységeinek felállításáról, majd ez év augusztus 10-én azok létszámának emeléséről.

Korábban is szolgáltak határvédelem kötelessége az államhatáron, érdemes felidézni létüket, alkalmazásuk szakmai hátterét.

Kulcsszavak: határvédelem, határvédelem, határőrség, határellenőrzés, rendvédelem

Bevezetés

A határ fegyveres őrzése a múltban elsősorban katonai feladat volt, az államhatárok megszilárdulásával, a nemzetközi jogrendszer kialakulásával és megerősödésével párhuzamosan a határvédelem egyre inkább rendészeti feladattá vált.

Határaink védelme történelmi okokból hosszú időn keresztül fennmaradásunk, létünk fontos eleme, feltétele volt. Történelmünk arról tanúskodik, hogy országunk, nemzetünk létét elsősorban külső tényezők, határokon túlról érkező veszélyek fenyegették, így a közvélemény fokozott figyelme érhető az ország területének, határainak ellenőrzésével, őrzésével kapcsolatosan. Az országhatár védelme ma elsősorban rendészeti feladat, fizikai védelmébe azonban katonai eszközöket és szervezeteket is be kell vonni. Megfogalmazható, hogy a határőrzet, mint tevékenység vagy feladatrendszer elemei az ország pillanatnyi biztonsági helyzetétől függően változhatnak a rendvédelmi és katonai szakterületek lehetőségeinek, eszközeinek, elérhető erőforrásainak függvényében. Ezen megállapítás egyetemesen igaz az elmúlt száz esztendőben végbement változásokkal kapcsolatosan, azonban vannak, illetve voltak olyan egyéb tényezők, melyek befolyásolták, befolyásolhatják egy adott ország határvédelemmel és ellenőrzéssel kapcsolatos intézményrendszerének jellemzőit.

A magyar határvédelem elmúlt száz éves története során a határ hatékony fizikai védelme érdekében válsághelyzetben a mindenkor magyar kormányok a határvédelem erőkre bízta az államhatárok védelmét.

Sajnos hálátlan a szakirodalom történetük feldolgozását illetően. Nagyon kevés publikáció foglalkozik kialakulásuk, alkalmazásuk szakmai alapjaival. Jobbára csak hadtörténelmi események kapcsán kerülnek megemlítésre a Magyar Királyi Honvédség kötelékében szolgáló határvadász szervezetek, míg a rendszerváltás után rövid időre - a BM Határőrség alárendeltségében - létrehozott szervezetekről még annyi forrás sem lelhető fel.

1. A határvadász szervezetek megjelenése

Az első világháborút és az azt követő polgárháborús időszakot lezáró trianoni békediktátum súlyos következményekkel járt Magyarország számára. A győztesek a diktátum segítségével kívánták fenntartani Közép-Európa erőviszonyait, míg hazánk kénytelen volt kijátszani a különböző katonai korlátozásokat, melyeket 1927-ig a Szövetséges Katonai Ellenőrző Bizottság (SZKEB) idetelepült képviselői szigorúan ellenőriztek.⁵⁹

A békeszerződés katonai rendelkezései megakadályozták a katonai képességek megteremtését, rögzítették a hadsereg létszámát, fegyverzeti eszközeinek mennyiségét, valamint korlátozták a mozgósítás rendszerének kiépítését. A rendelkezések betartását a SZKEB ellenőrei folyamatosan ellenőrizték, a kisantant országok figyelve csak fokozatosan engedte meg a Magyar Királyi Honvédség (MKH) újjászervezését.

Ezen okokból kifolyólag az 1920-as évek közepére az MKH létszáma elérte az engedélyezett 35 000 főt, így a további fejlesztések érdekében szervezési trükkökhöz folyamodott az akkori magyar kormány. A már korábban létrehozott vámőrség ugyan a Pénzügyminisztériumhoz tartozott, azonban hét területi szerve háború esetén a hét vegyes dandár harmadik ezredét képezte, így azok három ezredes hadosztályokká fejlődtek volna.⁶⁰ Így sikerült elérni, hogy egy katonai célzattal létrehozott és felkészített szervezet rejtve maradjon a SZKEB előtt. Minderre azonban a nemzetközi helyzet változásával, a kisantant országok gyengülésével egyre kevésbé volt szükség. A vámőrség létszáma 1928 és 1930 között 4210 főről 7512 főre emelkedett.⁶¹

A fokozatos átalakulás eredményeként a vámőrségen belül egyre inkább elkülönültek a rendészeti és pénzügyőrségi feladatok a határ katonai őrzési feladataitól, így ez utóbbi feladatokat 1932-től a határőrség néven létrejött szervezet végezte, de még a vámőrségen belül. Szervezetébe tartozott 156 határőr őrs, melyek a határőr kerületek alárendeltségében teljesítettek szolgálati feladataikat. A vámcsapatok összlétszáma 1933-ban 10 767 fő volt.

⁵⁹ HORVÁTH Csaba: A hazáért – mindhalálig! Honvéd Kiadó Bp., 1999., p. 39.

⁶⁰ DOMBRÁDY Lóránd - TÓTH Sándor: A Magyar Királyi Honvédség 1919-1945, Zrínyi Katonai Kiadó, Bp., 1987., p. 58-59.

⁶¹ U.o. p. 59.

1.1 Vámőrségtől a határvadász alakulatokig

A határőrség kötelékében egészen 1938. október 1-ig, az új HUBA hadrend életbelépéséig a hét vámőr kerület az országhatár védelmének elsősorban rendészeti feladatait látta el. Az új hadrendben a határőr csapatok egy része átalakult határvadász csoportokká, illetve ezredeké, később határvadász dandárokká. Alárendeltségükben 3-5 határvadász zászlóalj, illetve közvetlen biztosító és támogató szervezeti elemek kerültek felállításra. Első lépcsőben hét határőr kerületben egy-egy határvadász alakulat (ezred), összesen 24 határvadász zászlóaljjal került megalakításra, később – ahogy az MKH hadtestjeinek száma is növekedett – nyolc dandárba szervezett 34 határvadász zászlóalj alakult meg.

A részletes diszlokáció az alábbi volt 1940-ben:

1. határvadász dandár – Salgótarján

- 1. határvadász zászlóalj (Rimaszombat-Jolsva)
- 2. határvadász zászlóalj (Rimaszombat)
- 3. határvadász zászlóalj (Losonc)
- 4. határvadász zászlóalj (Balassagyarmat)
- 5. határvadász zászlóalj (Ipolyság)

2. határvadász dandár – Komárom

- 6. határvadász zászlóalj (Léva)
- 7. határvadász zászlóalj (Érsekújvár)
- 8. határvadász zászlóalj (Galánta)
- 9. határvadász zászlóalj (Somorja)

3. határvadász dandár – Keszthely

- 10. határvadász zászlóalj (Sopron)
- 11. határvadász zászlóalj (Körmend)
- 12. határvadász zászlóalj (Nagykanizsa)

4. határvadász dandár – Pécs

- 13. határvadász zászlóalj (Gyékényes)
- 14. határvadász zászlóalj (Szigetvár)
- 15. határvadász zászlóalj (Villány)

5. határvasdász dandár – Kiskunhalas

- 16. határvasdász zászlóalj (Baja)
- 17. határvasdász zászlóalj (Szeged)
- 18. határvasdász zászlóalj (Szeged)

6. határvasdász dandár – Mezőtúr

- 19. határvasdász zászlóalj (Kevermes)
- 20. határvasdász zászlóalj (Gyula)
- 21. határvasdász zászlóalj (Berettyóújfalu)
- 22. határvasdász zászlóalj (Debrecen)

7. határvasdász dandár – Mátészalka

- 23. határvasdász zászlóalj (Mátészalka)
- 24. határvasdász zászlóalj (Beregszász)
- 25. határvasdász zászlóalj (Munkács)

8. határvasdász dandár – Sátoraljaújhely

- 26. határvasdász zászlóalj (Sátoraljaújhely)
- 27. határvasdász zászlóalj (Sátoraljaújhely)
- 28. határvasdász zászlóalj (Kassa)
- 29. határvasdász zászlóalj (Rozsnyó)

Mint az a diszlokációból látható, számozásuk az ország északi részén kezdődött és az óramutató járásával ellentétes irányban folytatódott. A határhoz viszonylag közel eső városokban felállított dandár (ezred, csoport) parancsnokságok az alárendeltségükben szolgáló határvasdász zászlóaljak adminisztratív és szakmai vezetését biztosították, azonban a zászlóaljak nagyfokú önállósággal rendelkeztek a napi élet, a kiképzés és a határszakasz védelmével kapcsolatos feladatok ellátása során. Ezt bizonyítja, hogy hadrendi számozásukat mindig megtartották, míg határvasdász alegységként tevékenykedtek, így a későbbi területgyarapodások során más alárendeltségbe kerülve eredeti számozásukkal hajtották végre feladataikat. A gyakorlatban 29 zászlóalj került felállításra, számozásuk 1-től 29-ig terjedt, de a későbbiekben további négy is megszervezésre került az átdiszlokált zászlóaljak eredeti feladatainak ellátására (30. Makón, 31. Battonyán, 32. Szeghalmon, 33. Nyíradonyban, 34. Székelyudvarhelyen)

1.2 A határ vadász erők szervezete, feladata

A határ vadász csapatok a honvéd gyalogság szervezeti felépítésének megfelelően, többé-kevésbé azonos felszereléssel lettek felállítva. A gyalogzászlóaljhoz hasonlóan egy határ vadász zászlóalj három puskás századból, egy géppuskás századból és zászlóalj közvetlen harctámogató és kiszolgáló szervezetekből állt. Mozgósított létszámuk viszonylag nagy volt, 1588-1650 fő körül alakult, melyet 237 ló egészített ki. Ugyanakkor erősen keret jellegű szervezetek voltak, mint az MKH szervezetei akkoriban, így létszámuk csak mozgósítás után, a háborús helyzetben érte el az említett nagyságokat.

Megjegyzendő, hogy a határ őrség (az MKH részeként), magába foglalta a határ vadász alakulatokat, valamint a határforgalom ellenőrzésére határőr őrsökkel és portyázó alegységekkel, mai fogalmaink szerint területellenőrzési és járőr feladatokat ellátó szervezeti elemekkel is rendelkezett. Tehát elkülönült a határforgalom ellenőrzése, mint rendészeti feladat és a határ fizikai őrzése, mint katonai feladat. Ez utóbbi katonai szempontból nézve egy statikus, de legalább is terület alapú védelmi harctevékenységet feltételez, melyre a legalkalmasabb fegyvernem ekkoriban is a gyalogság volt, következésképp a határ vadász alegységek védelmi harcfeladatra létrehozott gyalogos szervezetek voltak.

2. Határ vadász csapatok a II. világháborúban

2.1 Határ vadász erők az elcsatolt részek visszafoglalása idején

A második világháború előestéjén 1938-ban elsőként a felvidéki bevonulásban vett részt néhány határ vadász alegység.

Komolyabb katonai fegyvertény volt azonban Kárpátalja visszafoglalása, itt folyamatos harctevékenységgel kellett végrehajtani a feladatokat. A hegyvidéken zajló harci események a határ vadász csapatokkal szemben is eltérő követelményeket támasztottak, így az ekkor felállításra kerülő 1. hegyi dandár alegységei (4 hegyi zászlóalj) és az ezeréves határok védelmére átdiszlokáló 2. (Aknaszlatinára), 26. (Nagybereznára), 25. (Vezérszállásra), 11. (Fenyvesvölgyre), 10. (Ökörmezőre), 3. (Rahóra), és 24. (Husztra) határ vadász zászlóaljakat hegyi felszerelésűvé alakították át.

Észak-Erdély 1940 szeptemberében történt visszacsatolásakor a pécsi 4. határ vadász dandár a VI. hadtestnek került alárendelésre, míg a Marosvásárhelyen lévő VII. hadtest a 2., 3., és 7. határ vadász dandárokat alkalmazta a kialakult új határok védelmére, a határszakasz megerősítésére.⁶² Ezt követően a határ vadász csapatok az MKH átalakításával együtt jelentős átszervezésen mentek keresztül. A megnyúlt országhatárok védelmére több alegységre lett volna szükség, erre azonban az anyagi feltételek nem voltak biztosítva. Az újonnan felálló IX.

⁶² ILLÉSFALVI Péter-SZABÓ Péter-SZÁMVÉBER Norbert: Erdély a hadak útján 1940-44, Püedlo Kiadó, 2006, p. 34.

hadtest (Kolozsvár székhellyel) alárendeltségébe kerülő gyalogezredek (25., 26., 27.) felállításához a meglévő 34 határvadász zászlóaljából 18 határvadász zászlóaljat alakítottak át gyalogzászlóaljjá.⁶³

Ugyanakkor az észak-erdélyi határ jellege is hasonló folyamatokat indukált a határvadász erők szervezetében, mint Kárpátalján. A 2. határvadász zászlóaljat Felsővisóra, a 33-at Besztercére, majd Borgoprundra, a 24-et Kézdivásárhelyre helyezték, ezzel egy időben a 32-ik Gyimesfelsőlókra, a 21-ik Gyergyótölgyesre került. Ez utóbbi hármat hegyi felszerelésűvé alakítottak és a 24. határvadász zászlóaljjal alkották az újonnan felállított 9. székely határvadász dandárt (Csíkszereda parancsnoksággal).

Majd 1943. október 1-től a 8. határvadász dandárt átalakították 2. hegyivadász dandárrá, így a 10., 11., 25. hegyi felszerelésű határvadász zászlóaljak hegyi vadász, míg a 2. és 3. ugyanilyen határvadász zászlóaljakból 12. és 13. hegyi vadász zászlóaljak lettek.

2.2 Az MKH átszervezése, a határvadász erők átalakulása

2.2.1 A hegyivadász csapatok felállítása

A visszacsatolt részek eredeti határszakasza szinte mindenhol a természetes ezeréves határon, a hegygerinceken, a vízválasztó magaslatokon vonult végig. A katonai vezetés már a kezdetektől szerette volna a katonaföldrajzi adottságokat az ország védelmének erősítésére felhasználni, így az ezeréves határok védelme, nem csupán ideológiai vagy politikai kérdés volt, hanem határozottan katona szakmai is. Mindezekből kifolyólag már 1940-től határ erődítési munkálatokat kezdtek Hárosy Teofil ezredes vezetésével,⁶⁴ majd 1941-től fokozott ütemben folytatták a műszaki munkálatokat⁶⁵ az Árpád-vonalnak nevezett Keleti-Kárpátok átjáróinak katonai védelmét biztosító műszaki zárrendszer kialakítása érdekében. Az úgynevezett völgyzárak vasbeton és fa-föld erődítmények, kiépített tüzelőállásokból álló támpontok rendszerét jelentették, melyek között robbanó és nem robbanó műszaki zárrendszerekkel igyekeztek a katonai mozgást akadályozni, kihasználva a hegyszorosok mozgást befolyásoló jellegét. Az így kialakított völgyzárak védelmére a határvadász csapatok szervezetébe erőd századokat, a nagyobbakhoz erőd osztályokat szerveztek. Fontos megjegyezni, hogy ezen erőd alegységek feladata a völgyzárakban kiépített erődrendszer védelme volt, melyek a harckocsikkal, járművekkel járható utak lezárását biztosították. Az átjárók, szorosok között azonban a gyalogosan járható területek ellenőrzése a határvadász alegységeké, a portyázó századoké, illetve a telepített határőr őrsők feladata volt. Háború esetén ezen nyílt, de nehezen járható területeket az MKH gyalogos (lövész és hegyivadász)

⁶³ U.o. p.38., illetve részletesen kibontva p.179., 1. sz. függelék

⁶⁴ SZABÓ József János: Az Árpád vonal, Timp kiadó, 2002, p. 105.

⁶⁵ HL VKF B/237.277/1948/1988. sz. mikrofilm lap, Hadtörténeti levéltár második világháborús iratanyagai

csapatainak kellett (volna) védeni a magaslatokon kiépített védelmi terepszakaszokon, hatásos tűzérési és műszaki támogatással. Ha a védelmi rendszer valamely eleme hiányzott, akkor az nem működhetett, nem tölthette be funkcióját. Az erődszázadok felállítása párhuzamosan zajlott a völgyzárak megépítésével, az évek során folyamatosan megerősítésre kerültek tüzér, páncéltörő és műszaki alegységekkel. Létszámuk – mozgósítás, feltöltés után - meglepően nagy volt, gyakran elérte a három - négyszáz főt is egy erődszázad személyi állománya. Szinte minden esetben dominált a helyi (székely) katonák jelenléte, akik ismerték a környéket, hegyi ösvényeket, gyalogutakat, így a védelem kellően szakszerűen épülhetett ki. Az erődök némelyikébe belga zsákmányanyagként felhasznált páncéltörő ágyúk kerültek beépítésre, de a fő jellemző általában az volt, hogy a támadó felől nem látszottak a beton fedezékek. Így azok felderítése, megfigyelése nehéz volt, megsemmisítése pedig szinte lehetetlen, hisz bejáratuk az ország belseje felé nézett, így azok megsemmisítéséhez szükséges nehéz fegyverzet (páncéltörő ágyú, harckocsi) eljuttatása a hegyi viszonyok miatt akkor sem volt lehetséges, ha más irányból gyalogosan megkerülhető volt a szoros vagy völgyzár.

2.2.2 A határvadász alegységek átszervezése

A katonai helyzet romlása az ország erőforrásainak teljes kihasználását igényelte a szükséges katonai erő és képességek megteremtése és fenntartása érdekében, így újabb határvadász alegységek kerültek felállításra, elsősorban Észak-Erdélyben. Ekkor kerültek felállításra a 65. (Gyergyószentmiklós), a 66. (Orosháza), a 67., 68., 69. és 70. határvadász csoportok, mint egység szintű szervezetek, alárendeltségükben további határvadász zászlóaljakkal, valamint a székely határvédelmi erőkkel. Ez utóbbi az úgynevezett székely határőr zászlóaljak területiális jellegű, milíciászerű keret alakulatok voltak a helyi lakosság idősebb, fegyvert viselt, korábban kiképzett személyi állományával. Számozásuk 1-től 27-ig terjedt, megnevezésük székely határőr zászlóalj volt és minden esetben kifejezetten a helyi határvédelmi feladatok ellátására tervezték alkalmazásukat feltöltés és némi összekovácsolás (kiképzés) után.

Az 1944-es román átállás meglepte a magyar politikai és katonai vezetést, ráadásul napokig tétlenül szemlélték az eseményeket,⁶⁶ így az orosz és román csapatok legalább egy hetes előnyre tettek szert a Déli-Kárpátok hágóiért folytatott stratégiai versenyfutásban. A magyar csapatok késve megindított támadása így kudarcra volt ítélve, a Déli-Kárpátok átjáróin akadálytalanul hömpölyöghetett be az orosz és román haderő,⁶⁷ miáltal a Keleti-Kárpátok védelme stratégiai szempontból elvesztette jelentőségét.

⁶⁶ RAVASZ István: Erdély ismét hadszíntér, p. 26-37.

⁶⁷ U.o. p. 91-97.

3. Határvédelem szervezete a rendszerváltás után

3.1 Háború a déli országhatáron

A Szovjetunió összeomlása a második világháborút követően erőszakkal létrehozott államok széthullását eredményezte Közép-Kelet Európában, Jugoszlávia esetében mindez több évig tartó véres polgárháború kíséretében zajlott le. Az új magyar kormány szinte azonnal egy háború szomszédságában találta magát, így kényszerűségből a határőrség időközben megkezdett átalakítását le kellett lassítani, sőt a déli határaink közelében valódi katonai képességekkel rendelkező erőre volt szükség.

3.2 Határvédelem századok felállítása és alkalmazása

A kormány 3061/91. számú határozatában először hat,⁶⁸ majd háború elhúzódásával párhuzamosan a következő évben a 3028/1992. számú Kormányhatározatban további akciószázadok felállításáról döntött.⁶⁹ Ezen szervezeti elemek célja kettős: határőrizeti és határvédelmi feladatok ellátása volt. Azonban a rendszerváltás után elhatározott folyamat eredményeként a határőrség folyamatosan elveszítette katonai jellegét, egyre inkább rendészeti szervezetté alakult át, így a sorállomány kiváltására fokozatosan növelték a tiszthelyettes beosztások számát, egyszersmind megkezdtek az államháztartási reform keretében a létszám csökkentését. Így az eredetileg felállítani tervezett 27 sorállományú határvédelem század helyett végül is csak 14 hivatásos állománnyal feltöltött alegység maradt fenn a kilencvenes évek második felére.⁷⁰

A határvédelem századok eleinte a Magyar Honvédség készleteiből átcsoportosított D-944 típusú PSZH-kat kaptak, azonban a kilencvenes évek elején az orosz államadósság törlesztéseként beérkező BTR-80-as szállító harcjárművekkel lettek ellátva. Előbbiek rendkívül elavultak és nehezen üzemeltethetőek voltak, míg utóbbi eszközök jó állapotú új járművek lévén megkönnyítették a határőrség a 3028/1992. számú Kormányhatározatban keretein belül történő üzemeltetésüket. Mire azonban az összes harcjármű beérkezett és átadásra került a délszláv válság enyhült, így a politikai vezetés azonnal hanyagolni kezdte a határőrség katonai képességeit biztosító alegységeket, megindult lassú elsorvasztásuk. Eleinte csak a nehéz fegyverzeti eszközök (SZPG-9), harcjárművek kerültek raktárakba, később a kiképzés színvonalát csökkentették mesterségesen, majd a csökkenő sorállománnyal való feltöltés elmaradásával lassú agóniára ítélték a határőrségnél ekkor már „csapaterőnek” hívott határvédelem századokat.

⁶⁸ Faggyas Zoltán: A Határőrség feladatrendszerében és szervezeti felépítésében 1989 óta bekövetkezett változások gazdálkodásra gyakorolt hatásainak elemzése, a határőr gazdálkodás korszerűsítésének kutatása és tudományos vizsgálata, Phd értekezés, ZMNE, 2004, Bp. p. 27.

⁶⁹ Uo. 28. o.

⁷⁰ Uo. 30. o.

1. ábra: A Kossuth Lajos Katonai Főiskola határőr hallgatói Csobánkai kiképző bázison
(forrás:www.zmne.hu, letöltve: 2016.04.17.)

3.3 A határvasdász alegységek felszámolása

Végül az európai uniós csatlakozás előkészítéseként a határőrség egy teljesen rendészeti feladatú, szervezetében, felszerelésében is annak megfelelő rendvédelmi intézménnyé vált, így az akció szolgálat, mint a határvasdász századok szakmai irányítását ellátó szerv bevetési szolgálatá történő átalakításával a határvasdász századok bevetési osztályok részeivé váltak, teljesen elveszítve katonai jellegüket, így többé nem voltak képesek katonai feladatok végrehajtására.

4. Az országhatár fegyveres védelmének helyzete napjainkban

4.1 Modernkori népvándorlás

Az elmúlt években végbement változások (arab tavasz, terrorszervezetek megerősödése) a mediterráneum és a Közel-Kelet országáiban, az információ-technológiai forradalom hatásai⁷¹ által felgyorsítva, jelentős mértékű modern kori népvándorlást indukáltak a fejlett európai térség államaiba. Magyarország Európa szívében és az Európai Unió keleti határán a menekülők balkáni útvonalán fekszik, így az országhatárok védelme, egyben az EU schengeni határainak védelme az elmúlt évtizedek legnagyobb kihívását jelenti mind a rendvédelmi szervezetek, mind a magyar állam egészével szemben.

⁷¹ A szélessávú internet, valamint a használatához szükséges eszközök (mobiltelefonok), a szükséges infrastruktúra kiépülésével a legszegényebb néptömegek számára is megismerhetővé tették a fejlett világ életkörülményeit, az ott élő emberek életszínvonalát, így – feltehetőleg bizonyos államok és érdekcsoportok anyagi segítségével, támogatásával – több millió nincstelen indul útra egy jobb élet reményében.

4.2 A déli határon kiépített műszaki zár fegyveres védelmének szükségessége

A 2015-ben kiépített műszaki határzár kiépítése, őrzése, működtetése, karbantartása jelenleg csak katonai erőkkel végrehajtható feladat.

A BM szervezetek nem rendelkeznek telepíthető, járőrözésre, felderítésre, megfigyelésre alkalmas szervezetekkel és felszereléssel sem, így a Magyar Honvédség kénytelen ezen feladatokat – saját feladatain túlmenően - ellátni.⁷² Ugyanakkor a műszaki zárrendszer működtetése, illetve a migránshelyzet kezelése során felmerülő rendészeti feladatok megoldására csak a rendvédelmi szervezetek, elsősorban a rendőrség van feljogosítva. Mindeközben az említett feladatokat a gyakorlatban nem lehet különválasztani, így jelenleg öszvérmegoldásként katonák és rendőrök vegyesen járőröznek a kerítés mentén.

4.3 Határrendész aleggységek felállítása a rendőrség szervezetében

A Készenléti Rendőrségen belül 2015-ben felállításra került Határrendészeti Igazgatóság alárendeltségében hat Határvadász Bevetési Osztály, ahol mintegy 2016 fő teljesít szolgálatot 2015. szeptember 15-től. Azon megyei rendőr főkapitányságok, melyek schengeni külső államhatár szakasszal rendelkeztek, korábban is szervezetükben tudták a határrendészet szervezeti elemeit, ők irányították a határforgalmi kirendeltségeket és végezték az országhatár őrzésével kapcsolatos feladatokat. Jelen pillanatban a rendvédelem szervein belül folyik ezen erők megerősítése annak érdekében, hogy a fokozódó migrációs nyomásból eredő határrendészeti és határ őrzésvédelmi feladatokat el lehessen látni. Ugyanakkor ez utóbbi katonai jellegű tevékenységet, szervezeti formát és felszerelést követel, ezért a feladatok nagyobb részét a Magyar Honvédség ideiglenesen a határszakaszra vezényelt alakulatai kell, hogy ellássák.

Összegzés

A határvadász erők és fegyveres határvédelmi feladattal rendelkező szervezetek alkalmazásának tapasztalatai azt mutatják, hogy a határ őrzésének katonai feladatait csak katonai szervezetű, speciális felszerelésű, megfelelően felkészített erők képesek végrehajtani. Ugyanakkor a rendészeti feladatok ellátására a politikai vezetők jobban szeretnek olcsóbban fenntartható, pusztán egyféle, rendészeti feladatra alkalmas erőket alkalmazni. Az anyagi vagy egyéb megfontolásból létrehozott rendészeti feladatok ellátására alkalmas határőrizeti szervek azonban válsághelyzetben minden esetben segítségre, szervezeti, technikai

⁷² A HM egyetlen kiképzési feladatot sem törölt a migrációs helyzet miatt, ugyanakkor a felmerülő költségek nagy részét a minisztériumnak saját költségvetéséből kell fedezni. Sem hazai sem nemzetközi szerepvállalásunk nem csökkent, így kell több ezer katonát folyamatosan a határszakaszon tartani.

mege erősítésre szorulnak. Mivel a segítséget más helyről kell elvonni, így az állam működésében az efféle megoldások huzamosabb időn keresztül jelentős zavarokat eredményezhetnek. Konkrétabban fogalmazva a Magyar Honvédség soha nem tapasztalt alulfinanszírozottsága, illetve az ebből eredő anyagi és morális válsága közepette nem képes ellátni rendeltetés szerű feladatai mellett az államhatár őrzését. A Magyar Honvédség csapatai által felhasznált anyagi készletek csak részben vagy egyáltalán nem kerülnek visszapótlásra, illetve a határon szolgálatot teljesítő állomány kiesik az amúgy is nehezen biztosítható kiképzési feladatokból, így a műveleti alkalmazhatóság, harcképesség tartósan nem éri el az egyébként elvárható szintet. Mindezek következtében sem a személyi, sem a technikai feltételei nem biztosítottak annak, hogy „még egy bőrt húzzanak” le az amúgy is nehezen működő MH-ról.

Kézenfekvő, hogy külön forrásból szükséges a finanszírozást megoldani, de erre kormányzati szándéknak még csak jele sem mutatkozik. Az, hogy ez az állapot mennyire ideiglenes, mennyi ideig kell a HM költségvetéséből finanszírozni a belügyi feladatokat, nem lehet előre megmondani. Jelen pillanatban úgy tűnik nem várható, hogy rövid időn belül normalizálódik a helyzet, a migrációs nyomás enyhülésének nyoma sincs, a kiváltó okok továbbra is fennállnak, a polgárháborús térségben jelenleg is több millió menekült tartózkodik.

Logikusnak tűnik, a déli veszélyeztetet államhatár védelmére, egy erre a feladatra felszerelt és felkészített szervezet felállítása, tehermentesítve a Magyar Honvédség és a rendőrség nem határvédelmi feladatra rendeltett és kijelölt erőit. Milyen szervezet képes egyszerre katonai és rendvédelmi eszközökkel garantálni az országhatár sérthetlenségét? Igen, a határvadász csapatok.

Felhasznált irodalom

- Dombrády Lóránd-Tóth Sándor: A Magyar Királyi Honvédség 1919-1945, Zrínyi Katonai Kiadó, Bp., 1987, ISBN 963 326 359 X
- Faggyas Zoltán: A Határőrség feladatrendszerében és szervezeti felépítésében 1989 óta bekövetkezett változások gazdálkodásra gyakorolt hatásainak elemzése, a határőr gazdálkodás korszerűsítésének kutatása és tudományos vizsgálata, Phd értekezés, ZMNE, 2004, Bp., (http://193.224.76.2/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2004/faggyas_zoltan_thu.pdf, letöltve: 2016. április 17.)
- HL VKF B/237.277/1948/1988. sz. mikrofilm lap, Hadtörténeti levéltár második világháborús iratanyagai

- Horváth Csaba: A hazáért – Mindhalál! Honvéd Kiadó Bp. 1999. (A Magyar Honvédség 150 éve sorozat 4. kötet), ISBN 963 9065 49 8
- Illésfalvi Péter-Szabó Péter-Számvéber Norbert: Erdély a hadak útján 1940-44, Püedlo Kiadó, 2006, ISBN 963 947775 3
- Nagy József: A Magyar Határőrség története, szervezete, létszáma 1958-1990, tanulmány, (http://epa.oszk.hu/02100/02176/00011/pdf/RTF_25_067-078.pdf, letöltve: 2016.04.14)
- Németh Csaba: Határőrizet és határvédelem az ezeréves Magyarországon, Rubicon 2016/1., 68-73. o.,
- Szabó József János: Az Árpád vonal, Timp Kiadó, Bp., 2002., ISBN 963 204 140 2
- Szabó Péter-Számvéber Norbert: A keleti hadszíntér és Magyarország 1943-45, Püedlo Kiadó, 2009 (HM HIM gondozásában, 2. bővített kiadás), ISBN 978 963 249 091 5
- Ravasz István: Erdély ismét hadszíntér 1944, Petit Real Kiadó, Bp., 2002, ISBN 963 9267 18 X

Internetes források

- határvédelem hagyományőrző honlap (<http://hatarvedelem.hu/>)
- A BM határrendészeti honlapja, (<http://police.hu/>)
- NKE, ZMNE honlapja, (<http://uni-nke.hu/>)

A budapesti toloncház a dualizmus korában és a két világháború között

A toloncolás, mint rendészeti eljárás

A dualizmus időszakában meginduló gazdasági fellendülés következtében Budapest az egyik legdinamikusabban fejlődő európai nagyvárossá vált. A nagyfokú urbanizálódás természetes velejárója volt az alsóbb társadalmi rétegek leszakadása és perifériára kerülése, s velük együtt a jórészt vidékről beáramló munkakeresők, vagy éppen csavargó életmódot folytató egyének potenciális utánpótlást jelentettek a bűnözés számára. A székesfővárosi államrendőrség rendészeti szemléletében, a bűnözés elleni harcban fontos szereppel bírt a toloncolás.

A mai előzetes letartóztatás korabeli megfelelőjét a főváros rendőrsége megelőző eljárásaként alkalmazta. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy szervezett razziák keretében összegyűjtötték, majd eltávolították azokat a vidéki illetőségű személyeket, akik zavarták és veszélyeztették a főváros rendjét és biztonságát. Az így elfogott külföldi személyeket – akik leginkább a Monarchia más területeiről származtak – kiutasították az ország területéről.

Kezdetben az 1851-ben kiadott helytartótanácsi rendszabálynak, majd az 1867-ben hozott belügyminiszteri rendeletnek megfelelően folyt a toloncolás. Utóbbi az 1879. évi, kihágásokról szóló XL. tc. és az 1881. évi rendőrségi törvény (XXI. tc.) is változatlanul hagyta. Török János budapesti főkapitány (1885-1892) szervezte meg és ültette át a gyakorlatba a tolonceljárást, a korábbi rendeletek revíziójaként az 1885. évi 9389. sz. tolonc-szabályrendelet alapján, amely kettéválasztotta a rendőri őrizettel és a kényszerútlevéllel történő toloncolást.⁷³

⁷³ 1885. évi 9389. sz. BM körrendelet. In: *Magyarországi Rendeletek Tára*. M. Kir. Belügyministerium, Budapest, 1886. 164. o.

1. kép: Reggeli kihallgatás
(Budapesti Hírlap Vasárnapja, 1931)

A rendelet hangsúlyozta annak preventív jellegét: „[...] a tolonczozás [...] megelőző rendészeti rendszabály, tehát még magában nem büntetés, miből foly azon szellem is, melylyel a toloncz-ügyet általában kezelni kell; az állam és a társadalom, saját vitalis biztonsági érdekeinek megvédése céljából kényszerítve van bizonyos egyéniségek irányában, s bizonyos körülmények között megelőzőleg, tehát valamely büntetendő cselekmény elkövetése előtt védekezni, s az illetőket illetőségi helyükre utasítani.”⁷⁴

A toloncolás végrehajtási formája a hatóság elbírálása alá esett. A kényszerútlevelel történő kiutasítás csökkentette a rendőri igénybevételt, ilyenkor a kitoloncolt megérkezéséről a vidéki rendőrségnek kellett értesítenie a toloncházat.⁷⁵ Veszélyesebb, vagy többszörösen visszaeső személyek esetében a vasúton vagy gőzhajón (ezek hiányában gyalog vagy kocsin) történő tolonckíséretet alkalmazták, amely az illetőségi helyhez legközelebb eső ún. toloncállomásig tartott. Külön utasításba adták, hogy a toloncot induláskor tisztességes ruházattal kellett ellátni.⁷⁶

2. kép: Tolonckísérés
(Magyar Szalon, 1898)

Már az 1870-es években igen nagy volt az eltoloncoltak számaránya, 1876-ban például az 15157 letartóztatott személy közel egynegyedét, 3597 főt utasítottak ki, s ez a szám csak növekedett az évek során, nagyságrendje az első világháborúig évente mintegy 7500-9000

⁷⁴ Uo. 165. o.

⁷⁵ Czaga Viktória et al.: *A fővárosi rendőrség története (1914-ig)*. Budapesti Rendőr-főkapitányság, Budapest, 1995. 270. o.

⁷⁶ 1885. évi 9389. sz. BM körrendelet. 167-168. o.

főre tehető.⁷⁷ A kihágás miatt bekísértek, ill. eltoloncoltak száma jól nyomon követhető a havonta kiadott főkapitányi jelentésekből és a rendőrségi közlönyökből.⁷⁸

A toloncház intézménye a dualizmus időszakában

A fővárosban korábban csak ideiglenes, államilag bérelt toloncházak működtek. A legrégebb toloncház egy pajtaszerű épület volt a Kerepesi út végén, a Keleti pályaudvar helyén, és az 1880-as évek elejéig szolgált a toloncok elhelyezésére. Ezután a budai irgalmasok tébolydája mögött kaptak hajlékot. Az utolsó ideiglenes toloncépület a Lipót (ma Szent István) körút melletti telken állt 1885 és 1888 között. Az 1886. évi XV. tc. értelmében épült meg a Mosonyi utcai lovassági rendőrlaktanya, egyben budapesti főparancsnokság, majd egy évvel később a szomszédban végleges helyet kapó fogház és toloncház, amely 1888 nyarán kezdte meg működését. Ide egyrészt a rendőri felügyelet alá került, eltoloncolandó, budapesti illetőségüket igazolni nem tudó személyeket szállították be, de itt töltötték ki büntetésüket a különféle, jellemzően kisebb kihágások (szabálysértések) miatt elzárásra ítélt egyének is, akik gyakran csak pár órát vagy pár napot töltöttek a fogház falai között. Bár az épület hivatalos neve rendőri fogház és toloncház volt, általánosságban csak tolonháznak, tolonckörökben pedig zsúpháznak (*Schubhaus*) nevezték.⁷⁹

3. kép: *Női fogházterem a toloncházban*
(*Magyar Szalon*, 1898)

A nyerstéglaszínű intézmény-együttes háromrészese pavilonrendszerben épült fel. A Mosonyi utcára néző egyemeletes igazgatósági épületben kaptak helyet a hivatali-adminisztrációs helyiségek, a rendőrök őrszobája, valamint a bentlakó tisztviselők és a rendőrorvos lakásai. Itt működött a főkapitányság kiegészítő részeként a rendőrségi fogház- és toloncügyosztály hivatala (III. ügyosztály), amely toloncolási és kitiltási ügyekben elsőfokú hatóságnak számított, élén egy rendőrtanácsossal. Az igazgatósági épület mögött állt a szintén

⁷⁷ Czaga et al.: I. m. 235. o.

⁷⁸ A toloncház forgalmáról átfogó statisztikai kimutatás is készült, ld. Pálos Ervin: *Budapest kriminalitása és mortalitása az 1909-1925. években*. Budapesti Statisztikai Közlemények 55/3., Budapest, 1927.

⁷⁹ Schreiber Emil: Toloncház és tolonczélet. *Magyar Szalon*, 1898. XXIX. sz. 1176-1177. o.

egyemeletes fogházépület, ennek háta mögött pedig a tágas, kétemeletes toloncház. Az épületkomplexumot tágas, fásított udvar vette körül, amelyet minden oldalról magas kőfal határolt.

4. kép: Férfiak a toloncház udvarán
(A Közbiztonság Almanachja, 1910)

Már 1888 októberében kiderült, hogy a toloncház befogadóképessége nem felel meg a valós igényeknek. A 87 tolonc elhelyezésére alkalmas épületben 450 elszállítandó egyén zsúfolódott össze a tél közeledtével, így a rendőrség kénytelen volt közülük kétszáz főt az 500 férőhelyes fogház részben elhelyezni.⁸⁰ A toloncház fennállása során végig jellemző volt annak túlszűfolttsága, a helykapacitás végeessége. A világháború előtt és után is (1920-ig) átlagosan 900 fő körül mozgott az átmenetileg idekerült személyek száma. Ennek egyik oka az volt, hogy az objektum felépítésekor 30 napos elzárás volt a maximálisan kiszabható kihágási büntetés, amelyet később 60 napra bővítettek. Később, a trianoni határváltozások okán adminisztrációs problémák léptek fel a tolonceljárásban, olykor egy év is eltelt, amíg az elszakított egykori magyar vármegyéből az eltoloncolandó illetőségét elismerték.⁸¹

A sajtóban egymás után jelentek meg a baloldali ellenzéki lapok kritikái – leggyakrabban a szociáldemokrata *Népszava* hasábjain – a toloncház rossz higiéniai körülményeiről és a fogvatartottakkal szembeni embertelen bánásmódról: „[...] a *Mosonyi-utcai toloncházban mindig előfordul valami szerencsétlenség, valami visszaélés, valami brutalitás, amit le kell leplezni.*”⁸² Ezeket a riportokat olvasva nyilvánvalóan nem kaphatunk teljesen objektív képet a toloncház működési viszonyairól, mivel a tényeket – politikai és lapeladási megfontolásból – sokszor túlzó elemekkel tarkították. Az indulatos kirohanásokból ugyanakkor érződik a jobbitó szándék az ellenzék oldaláról, hiszen ezen társadalomkritikák kétségkívül tartalmaztak

⁸⁰ Az új toloncház. *Budapesti Hírlap*, 1888. október 30.

⁸¹ Rózsa Imre: A toloncház egészségügye. *A Rend*, 1925. április 12.

⁸² Kiütéses tifusz a toloncházban. *Népszava*, 1911. március 16.

valós elemeket, olyan problémákat, amelyre írásaikban próbálták felhívni az illetékesek (a városvezetés és a kormány) figyelmét, olykor több sajtóorgánumot is maguk mellé állítva.⁸³

Hiába rendelkezett a toloncház a kor színvonalának megfelelő kórtermekkel, fürdőkkel, fertőtlenítőkamrákkal, étkezőkonyhakkal, mosó-és mosdóhelyiségekkel, a túlszűfoaltság következtében többször ütötte fel járvány a fejét az épületben. A rabkórház lakóit nem tudták elszeparálni az egészségesektől, a csavargók pedig gyakran ruhatetveket hoztak be magukkal, így törhetett ki köztük több alkalommal hagymáz (tífusz), kolera és himlőjárvány. Ilyen esetben a rendőrorvosok azonnali vesztegzárat rendeltek el a toloncházban.⁸⁴

Jelentős változást hozott az 1913. évi XXI. tc., az ún. „csavargótörvény”, amely megteremtette a közveszélyes munkakerülés fogalmát, s ennek értelmében a toloncházban elzárt munkaképes egyéneket dologházi munkára kötelezték. Megjegyzendő, hogy a rendőrség már a korábbi években is szorgalmazta a főváros közigazgatási bizottságánál dologház létesítését a szabadon bocsátottak számára, de eredmény nélkül.

A világháború alatt külföldi (bolgár, török, bosnyák, német) hatköteleseknek is szállásul szolgált a toloncház, amely már így is kimerítette helykapacitását. A folyosókon és az udvaron is tömegek aludtak összezsúfolódva, járvány azonban nem ütötte fel a fejét közöttük.⁸⁵

A toloncház intézménye a két világháború között

A Tanácsköztársaság alatt az intézmény felszereléseit széthordták, az épület földszintjén átmenetileg fegyver- és lőszerraktárt rendeztek be. Állandósult az élelem- és a gyógyszerhiány, a lakókat válogatás nélkül besorozták a Vörös Őrségbe.

A proletárdiktatúra bukását követően a toloncügyosztály új funkcióval bővült. Ettől kezdve – ugyancsak megelőző jelleggel - alkalmazták az internálást, amely a világháború után nemzetközileg gyakorolt rendőri intézkedésnek számított. Már 1918-ban, a 194. sz. BM. rendelet „*az állam és társadalom érdekeire, a közrendre és a közbiztonságra veszélyes kommunista érzelmű személyek rendőrhatósági őrizet alá vételét és internálását*” rendelte el.⁸⁶ 1919 és 1920 folyamán két további rendelettel érték el, hogy bírói végzés nélkül szabadságukban korlátozzanak olyan, „*a gazdasági életre káros és a közbiztonságra veszélyes*” embereket, akik – bár konkrét bűncselekményt nem követtek el – a

⁸³ Az egyik ilyen eset szintén nem sokkal a toloncház felállítását követően, 1888 novemberében pattant ki, amikor kiderült, hogy két toloncházi foglyot mindenfajta bírói ítélet nélkül hét hónapja tartottak bent, mert nem tudták megállapítani illetőségi helyüket. Ezek után több hasonló ügyre is fény derült. Ld. A börtön titkaiból. *Népszava*, 1888. november 25., A tolonczügy. *Népszava*, 1888. december 2.

⁸⁴ Rózsa Imre: A toloncház lakóinak egészségügyi ellátása. *A Rend*, 1925. április 22.

⁸⁵ Rózsa Imre: A toloncház a háború és a forradalmak alatt. *A Rend*, 1925. április 25.

⁸⁶ Borbély Zoltán – Kapy Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941*. Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1942. 181. o.

Tanácsköztársaság rendszerében vezető tisztséget vállaltak, vagy más formában közreműködtek benne.⁸⁷

1920-ban Nagy Károly főkapitány-helyettes vette át a toloncház vezetését, és kezdte meg a restaurációt.⁸⁸ Két patronessz, Bethlen Mária grófnő és Majdan (máshol Majdán) Klaudia missziós nővér, toloncházi főnöknő segítségével hamar újjáalakította a toloncházi munkarendszert.⁸⁹ A patronázs-intézmények (szociális segélyszervezetek) közreműködésével vállalkozókkal vették fel a kapcsolatot, akik minden munkaképes fogoly után fejpénzt fizettek. A munkalehetőség ugyanakkor korlátozott volt, csupán 235 embert tudtak ilyen módon foglalkoztatni. A befolyt összegeket a patronázs az üzemi költségekre és az étellezésre költötte, valamint ebből a pénzből támogatták (kezdőtőke gyanánt) az intézményből távozó munkástoloncokat.⁹⁰ A toloncok foglalkoztatása és munkára nevelése elsősorban a társadalomba történő visszavezetésüket szolgálta. A munkafajták között szerepelt tollfosztás, varrás, babakészítés, vászonszövés, szőnyegkötés, asztalosmunkák, cipészet és kerti munka.

5. kép: A toloncházi nők tollat fosztanak
(Tolnai Világlapja, 1925)

Forrás: Arcanum Digitális Tudománytár

A toloncház igazgatási apparátusába tartozott (a vezetőn kívül): 12 fogalmazási tisztviselő, 21 detektív, 23 díjnok, 8 kezelő tisztviselő, 8 polgári ruhás rendőr, 6 kézbesítő és két műszaki alkalmazott. A hitélet gyakorlását 5 lelkész és 14 apáca segítette,⁹¹ 1926-ban pedig külön kápolna is épült a toloncok számára.⁹² A toloncház őrségét a szomszédos rendőrlaktanya tartalékosztálya adta (80 fő). Feladataik közt szerepelt a rabok kikísérése a városba vagy

⁸⁷ A kiutasított kommunistagyanús személyek számára ideiglenes internálótáborokat hoztak létre Csepelen, Hajmáskéren és Zalaegerszegen. Ld: Uo.

⁸⁸ Nagy Károly korábbi detektív főnök a Somogyi- Bacsó-gyilkosságban nyomozó csoport vezetője volt. A politikailag kényes ügyben betöltött szerepe miatt eltávolították a politikai rendőrség éléről, és ezután nevezték ki a fogház- és toloncügyi osztály vezetőjévé. Ld. bővebben: Varga Krisztián: *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*. Jaffa Kiadó, Budapest, 2015. 23-24. o.

⁸⁹ Rózsa Imre: A toloncház a háború és a forradalmak alatt. *A Rend*, 1925. április 25.

⁹⁰ A budapesti toloncház élete. *A Rend*, 1925. január 28.

⁹¹ Uo.

⁹² Karácsony a toloncházban. *A Rend*, 1926. december 25.

máshová, ők végezték az előállításokat és az eltoloncolásokat, és ebből az állományból látták el a toloncházi kapuőrsegeket és járőröket.⁹³

A toloncház lakói

Korabeli forrásaink a „szaporulat” megjelöléssel hivatkoztak a toloncház lakóira, akik a legkülönbébb vétségeket követték el. Legtöbbjüket csavargás (munkakerülés) és koldulás miatt vitték be, de mellettük verekedők, közterületen részegeskedők, zsebtolvajok, betörők, árdrágítók, hamisítók, agitációval vádolt munkások, kéjnök, kerítők, elcsapott cselédek és más „kétes existenciák”⁹⁴ is itt töltötték elzárásukat rövidebb-hosszabb ideig.⁹⁵ Szép számmal akadtak olyan visszatérő „szállóvendégek”, akik 10-15-ször is megjárták már az intézményt, vagy hazatoloncolásuk után nem sokkal visszaszivárogtak a fővárosba.

A razziák után az elfogottakat először a főkapitányságra szállították, ahol döntöttek sorsukról: szabadon bocsátják őket, vagy elzárásra/eltoloncolásra kerülnek? Utóbbiakat tolonckocsin (a korabeli jassznyelven: káposztáskocsi, zöldkocsi, feketemária ill. rabomobil) szállították be a Mosonyi utcába, általában a kora délutáni órákban. Ez a zöldre festett, szellőzőrácsokkal ellátott alkalmatosság idővel az egész rendőri eljárás groteszk szimbólumává vált. Az épületbe érkezés után következett a rutineljárások sorozata: motozás, fürdetés, tisztálkodás, forró hengeres ruhafertőtlenítés és orvosi vizsgálat.

6. kép: A káposztáskocsi

A toloncház külön férfi és női osztállyal rendelkezett, az őrszemélyzet azonban arra is ügyelt, hogy az egyes cellákba a hasonló társadalmi állású személyeket válogassák össze:

⁹³ A budapesti rendőrség tartalékosztálya. *A Rend*, 1926. január 20.

⁹⁴ Olyan személyek, akik konkrét kihágást ugyan nem követtek el, életmódjukból fakadóan azonban gyanítható volt, hogy bűncselekmények elkövetéséből tartják fenn magukat.

⁹⁵ Pálos Ervin 1909 és 1925 közötti statisztikája tizenöt kihágási típust különböztet meg: csavargás (közveszélyes munkakerülés); koldulás; ismételt koldulás; minősített koldulás; tiltott visszatérés; verekedés; bordélyszabályok áthágása; titkos kéjteljesítés, leánykerítés, részegség; hajtási szabályok áthágása; cselédtörvény megszegése; katonai jelentkezési szabályok áthágása; útlevél nélkül szándékolt kivándorlás; átkelési tolonc; egyéb. Pálosi: I. m. 85. o.

„A polgári teremben egészen tisztos külsejű, felöltös, sőt cilinderes urakat is lehetett látni; van közöttük, a ki apró turf csalást követett el, de a legtöbbje vidékről jött a fővárosba foglalkozást keresni, elköltötte azonban azt a kis pénzét is, a mije volt, munkát még sem talált, hajlék nélkül maradt s majd meghal a szégyentől, hogy most hazasuppolják. A másik teremben tipikus csavargók vannak, a harmadikban kivándorló útjukban föltartóztatott tótok. A következő szobában asszonyok vannak. Az egyik csecsemőt szorongat keblén s panaszkodik, hogy gyermeke beteg, adjanak orvosságot neki; a másik pufók arcú, iszákos vénasszony, a ki részegen hempergett az utcán; a harmadik és negyedik fiatal, nyúlánk napszámosasszonyok, a kik a közös szeretőn verekedtek össze az utcán s a toloncházban is folyton hadilábon állanak; a sarokban is kuporodik egy öregasszony, ülve szundikál. A szomszédos teremben kóbor leányok vannak, kifestett hajúak, piperésen öltözöttek. Azután van egy tágas nagy szoba, a melyben az útrakész toloncok vannak csoportosítva; még ma este vonaton hazaviszik őket.”⁹⁶

Az 1908-ban életbelépett gyermekvédelmi törvényt megelőzően a fiatalkorú bűnelkövetők is itt kaptak elhelyezést, természetesen szintén külön teremben, állandó felügyelet alatt. Számuk évente általában 4-500 között mozgott. A vezetőség apácák segítségével gondoskodott taníttatásukról, vallási-erkölcsi neveltetésükről, azonban köztük is szép számmal akadtak visszaesők.⁹⁷

7. kép: Karácsonyi ajándékosztás a fiatal toloncoknak

Összegzés

A toloncház a budapesti rendőrség hírhedt intézményének számított tárgyalt korszakainkban. Feladata kettős volt: a bűnöző elemek fizikai eltávolítása Budapest utcáiról és tereiről, valamint preventív jellegéből fakadóan az erkölcsi nevelésen és munkára szoktatáson keresztül a társadalomba történő visszavezetésük. Működését elsősorban rendészeti szempontok határozták meg, amelyek a fennálló szociális problémáknak csupán tüneti

⁹⁶ A toloncházban. *Rendőri Lapok*, 1903. október 25.

⁹⁷ Szántó I. Béla – Tábori Kornél: *Nyomor és bűn a gyermekvilágban*. Budapesti Negyed, XIII. évf. (2005) 1-2. sz. (A bűnös Budapest) 257-258. o.

kezelését tették lehetővé. A toloncház mesterséges mikrokörnyezetének további vizsgálata hasznos adalékokkal szolgálhat a korabeli szociálpolitika, szociográfia, társadalom-és életmódtörténet, s nem utolsósorban a rendvédelem-történet kutatói számára.

Felhasznált irodalom

- 1885. évi 9389. sz. BM körrendelet. In: *Magyarországi Rendeletek Tára*. M. Kir. Belügyministerium, Budapest, 1886.
- Borbély Zoltán – Kapy Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941*. Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1942.
- Czaga Viktória et al.: *A fővárosi rendőrség története (1914-ig)*. Budapesti Rendőr-főkapitányság, Budapest, 1995.
- Pálos Ervin: *Budapest kriminalitása és mortalitása az 1909-1925. években*. Budapesti Statisztikai Közlemények 55/3., Budapest, 1927.
- Szántó I. Béla – Tábori Kornél: *Nyomor és bűn a gyermekvilágban*. Budapesti Negyed, XIII. évf. (2005) 1-2. sz. (A bűnös Budapest) 255-260. o.
- Varga Krisztián: *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*. Jaffa Kiadó, Budapest, 2015.

Felhasznált sajtóforrások

- A börtön titkaiból. *Népszava*, 1888. november 25.
- A budapesti rendőrség tartalékosztálya. *A Rend*, 1926. január 20.
- A budapesti toloncház élete. *A Rend*, 1925. január 28.
- Karácsony a toloncházban. *A Rend*, 1926. december 25.
- Kiütéses tifusz a toloncházban. *Népszava*, 1911. március 16.
- Rózsa Imre: A toloncház a háború és a forradalmak alatt. *A Rend*, 1925. április 25.
- Rózsa Imre: A toloncház egészségügye. *A Rend*, 1925. április 12.
- Rózsa Imre: A toloncház lakóinak egészségügyi ellátása. *A Rend*, 1925. április 22.
- Schreiber Emil: Tolonczház és tolonczélet. *Magyar Szalon*, 1898. XXIX. sz. 1175-1187. o.
- A toloncházban. *Rendőri Lapok*, 1903. október 25.
- A tolonczügy. *Népszava*, 1888. december 2.
- Az új toloncház. *Budapesti Hírlap*, 1888. október 30.